

TMMOB

Şehir Plancıları Odası

Haber Bülteni

235 EK ISSN 1300-7300

Eylül 2017

KADIN
ÖZEL EKİ

7

OLAĞAN OLAĞANÜSTÜ HALİMİZ

Yayın Türü: Yerel Süreli Yayın
Haber Bülteni Eki
Oda birimlerine ve üyelere
ücretsiz gönderilir.

Yayın İdare Merkezi
Atatürk Bulvarı, Bulvar Apartmanı
No: 219 Daire: 7 Çankaya/ANKARA
Tel: 0 312 417 87 70
Fax: 0 312 417 90 55

e-posta: spo@spo.org.tr.
www.spo.org.tr

TMMOB Şehir Plancıları Odası Adına
Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Orhan SARIALTUN

Haber Bülteni Sayı Sekreteri
filiz hekimoğlu, kumru çılgın

Bu Sayıya Emeği Geçenler
ayşe yıkıcı
ayşecan akışit
bilge bektaş
burcu Özüduru
burcu yanar
büşra cizrelioğulları
emel karakaya
esra oğuz
evrim yılmaz
filiz hekimoğlu
gülçin tunç
ilkin beste çırak
kumru çılgın
kübra cihangir çamur
l. yıldız tokman
melis oğuz
menşure ışık
nuran talu
nursun k.akıncı
özlem Şen Yol kocaer
sevilay çetinkaya
şelale balambar

tmmob spo kadın komisyonu üyeleri
bülten sürecinin aktif katılımcılarıdır

Grafik ve Sayfa Düzeni
Leda Ajans, M. Gürbüz Fehim

Ön kapak görseli:
ayşecan akışit
şelale balambar

Baskı
Aydan Yayıncılık Sanayi ve Ticaret A.Ş.
Alinteri Bulvarı 3364. Sk. No: 4
Ostim - Ankara - 312 354 46 27

Eylül 2017
5000 adet basılmıştır.

İÇİNDEKİLER

Sunuş	3
Yaşasın 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü!	5
Toplumsal Cinsiyet ve Kent-Mekan Sempozyumu Açılış Konuşması Kumru Çılgın	7
Yakın Zamanda Yitirdiğimiz Değerli Kadın Meslektaşımız Belma Tekinbaş'a Adanan İlk, "Toplumsal Cinsiyet Ve Kent-Mekan Sempozyumu"nun Ardından... Gülçin Tunç, Nursun Karaburun Akıncı, Filiz Hekimoğlu.	9
"Olağanüstü" Planlı Kadınlarımız - Ayşe Yıkıcı Röportaj: Semin Çağdaş Tuba İnal Çekiç	16
Röportaj: Fatma Gül Eryıldız	19
Savaşın Etkilediği Kentlere Kadın Gözüyle Bakmak TMMOB Diyarbakır İl Koordinasyon Kurulu Kadın Komisyonu tarafından hazırlanan raporun özeti.	23
Küresel Politikalar Kapsamında Kentleşme ve Toplumsal Cinsiyet - Gül den Erkut Melis Oğuz	29
Üniversitelerin Şehir ve Bölge Planlama Bölümlerinde 'Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Planlama' Üzerine Açılmış Olan Dersler Üzerine Gerçekleştirilen Anket Çalışması Özlem Şen Yol Kocaer	32
Hayatları ve Yaşam Alanları İçin Direnen ve Umudu Büyüten Kadınlardan Kos-Ka Aktivisti Rüya Kurtuluş Burcu Yanar.	34
Basın açıklamaları Göztepe Stadı İmar Planına İlişkin Yapmış Olduğumuz İtiraza Karşı Bazı Kesimlerce Başlatılan Linç Operasyonunu Kınıyoruz!	36
Kültürpark: Hakların ve Yaşamın Mücadelesi İlkin Beste Çırak	38
Fotoroman: Kentsel Dönüşüm ve Kadın Sevilay Çetinkaya	40
Tarımsal Üretimde Kadın Emeği ve Küresel Şirketleşmiş Gıda Rejimi Emel Karakaya	44
İklim Dostu Kentler Kadını Dost Tutsa Nuran Talu	47
Kadına Yönelik Aile İç Şiddetin 'Belirli Bir Sosyal Gruba Mensubiyet'in Tanımlanmasındaki Yeri Ekınsu Çamur.	50
Çankaya Belediyesi 2016-2019 Yerel Eşitlik Eylem Planı Toplantı Notları Bilge Bektaş	54

Sunuş,

Plancı kadınlar olarak, Oda çatısı altında komisyon sistematüğinde bir araya gelmemiz ilk kez 06/10/2012 tarihinde oldu. Bir birini tanıyan ya da ilk defa burada karşılaştan kadınlar olarak uzun ve verimli bir toplantı yaptık. Bın bir türlü koşuşturmanın, sorumluluklarımızın arasında, toplum içinde kadının ikincil konumunu dert ederek, eşitliğin/eşitsizliğin bu haline kafayı takmış olarak hepimiz yapacak çok işimiz olduğunu gördük.

İlk toplantıda aldığımız “komisyon olarak her ay toplanalım” kararına uyamadık belki ama iletişiminizi kesintisiz sürdürdük, sayıca çoğaldık, hatta komisyon mail grubumuzda 200 kişiye yaklaştık.

Komisyon olarak başlarda daha sık etkinlik düzenliyorduk. Söyleşiler, paneller yaptık. Ne de olsa hepimiz mesleğimizin farklı dallarında uzmanlaşmış kadınlardık. Birimiz “iklim ve kadın” meselesini, diğerimiz kentsel dönüşümü, bir başkası kamusal alanları anlattı bizlere. Her meseleyi kesen bir toplumsal cinsiyet eşitsizliğı olduğunu böylece fark ettik.

Bu farkındalığı odamızda çalışan veya yönetici konumunda olan tüm meslektaşlarımızla paylaşabilmek için toplumsal cinsiyet eşitliğı/eşitsizliğı seminerini (TCES) zorunlu hale getiren önergeyi hazırladık. Oda genel kurulumuzda oy birliğı ile kabul edilen kararla, TCES’in her şubemizde, her dönemde yapılması karar altına alındı.

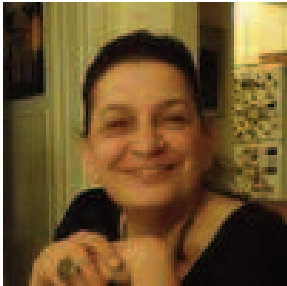
Tabi sadece oda çalışanları ve yöneticileri değıl, öğrencilerimiz de yaz kamplarında TCES aldılar. Bu seminerler, temel kavram setlerini içermekte olup amacımız bu eğitimlerle toplumsal cinsiyet eşitliğı bakış açısını kazandırmaktır. Planlamanın cinsiyet körü bakış açısını eleştirerek, kişinin kendi gelişimi için merak ve ilgi uyandırmak, böylelikle mesleki alanda eşitlikçi bir çabaya girişmesini sağlamak hedeflenmiştir.

Komisyon toplantılarının ve yapılan etkinliklerin ortaya çıkardığı bir başka husus, bütün bu çabaların arşivlenmesi, yazılı hale getirilmesi, kadın üyelerimizin meseledeki araştırmalarının diğer üyelerimizle paylaşılması gerektiğidir. Daha ilk toplantıda ortaya atılan kadın bülteni fikrini hepimiz çok benimsedik.

İlki Genel Merkez, ikincisi Ankara Şube, üçüncüsü İzmir Şube, dördüncüsü Bursa Şube beşincisi Diyarbakır Şube, altıncısı ise farklı şubelerin kolektif çabalarıyla “Kadın, Kent ve Sınırlar” temasında işlenmiş özel ekimizin şimdi de 7. ve son sayısında, yine ŞPO kadınların ortak çabası ve Genel Merkezin sekreteryasının yardımıyla hazırlanmıştır.

Bu sayıda, 15 Temmuz 2016 tarihli darbe girişimi sonrasında ilan edilen OHAL koşullarında derinleşen ve toplumsal adaletsizlikler altında iyice derinleşen sorunlarımızı, kadınların kentsel mekân deneyimleri üzerinden resmetmeyi hedefliyoruz. Kadınların “olağan” kabul edilmiş toplumsal rolleri bağlamında (ev-iş-kent/üretim ve/veya yeniden üretim alanlarında) şekillenen zorunlu günlük yaşam pratikleri, başta yaşam alanlarımız olmak üzere tüm mekânları biçimlendirmede kadınların yaşadıklarını OHAL süreciyle gündeme gelen yasaklar, KHK’lar ve yasa taslakları yoluyla; kapatılan kadın derneklerini, kayyum yoluyla hedef alınan kadının temsiliyet mekanizmaları ile darbeye ilişkisi olmamasına rağmen, sadece iktidara muhalif duruşları ile KHK’lar ile işten atılan meslektaşlarımızın deneyimlerini; kadının kendi yaşamını ve kaderini tayin etme hakkına ve bedenine yönelik saldırıları, yükselen savaş ve kentsel kırım girişimleriyle yerinden edilen kadınların yanında, her şeye rağmen barışı ve yaşamı tüm olanaklarıyla savunan kadınları ve yaşam mücadelelerini ele almaya çalıştık. Son bir yıl içinde yaşananlardan sadece bir kesit sunan bu bültendeki yazılar ile kadının OHAL koşullarında derinleşen “olağan” kent yaşamına ilişkin tartışmaları zenginleştirmesini umuyoruz.

Bu sayımızda, Odamız 29. Olağan Genel Kurulu’nda alınan karar gereğince; Odamız Kadın Komisyonu sekreteryasında **11-12 Mart 2017** tarihlerinde gerçekleşen kent çalışmaları alanında toplumsal cinsiyet bakış açısının derinleşmesine bir katkı sunmak ve bu anlamda bir bilimsel platform oluşturmayı hedefleyen “**Toplumsal Cinsiyet ve Kent-Mekan**” başlıklı sempozyuma dair değerlendirmelerde bulunduk.

Sempozyumumuz ve bu Haber Bülteni Özel Sayımızı meslektaşları ile dayanışmadan asla vazgeçmeyen ve Oda çalışmalarında her zaman büyük bir özveri ile katkı koyan ancak ne yazık ki yakında kaybettiğimiz Belma Babacan’a ithaf ediyoruz. Kendisini sevgi, minnet ve saygıyla anıyoruz.

TMMOB Şehir Plancıları Odası
Kadın Komisyonu

basın açıklaması

YAŞASIN 8 MART DÜNYA EMEKÇİ KADINLAR GÜNÜ!

Kadınların yüzyıllardır süren eşitlik ve özgürlük mücadelesinin önemli kilometre taşları vardır. 8 Mart 1857 de böyle bir tarihtir. ABD'nin New York kentinde 40.000 dokuma işçisinin daha iyi çalışma koşulları istemiyle başlattığı grev sırasında polisin saldırısı sonucu çıkan yangında çoğu kadın 129 işçi can vermiş ve bu olaya atfen 2. Enternasyonal'e bağlı kadınlar toplantısında (Uluslararası Sosyalist Kadınlar Konferansı) Almanya Sosyal Demokrat Partisi önderlerinden Clara Zetkin, 8 Mart'ın "Internationaler Frauentag" (Dünya Emekçi Kadınlar Günü) olarak anılmasını önermiş ve bu öneri oy birliği ile kabul edilmiştir.

Fransız devriminden bu yana dünyanın çeşitli coğrafyalarında kadınlar; eğitim hakkı, seçme ve seçilme hakkı, miras hukuku/medeni kanun, çalışma hayatında eşitlik, kürtaj hakkı, kreş hakkı vb. konularda yılmadan mücadele ettiler ve bugünkü kazanımlara sahip oldular.

Yaşamın öznesi olmak için kadınların verdikleri mücadelenin örnekleri yalnızca sınırlarımızın ötesinde görülmez. Ülkemizde de kadınlarımız, Osmanlı'nın son dönemleri, Cumhuriyetin ilk yıllarından bu yana eşit ve özgür bir toplum için çaba gösterdiler. Özellikle 1980'den sonra gelişen kadın hareketi ile henüz 12 Eylül Askeri darbesinin izlerinin hala silinmediği bir dönemde, gelişen kadın hareketi ile kadınlarımız korkmadan sözlerini, taleplerini, kadının yok sayıldığı bir toplumun devamlılığının olamayacağını meydanlarda, çeşitli platformlarda söylediler. "Kutsal Devlet" ve "Aile, Türk toplumunun temelidir" anlayışı ile hazırlanan 1982 Anayasası dahi toplumun demokrasi, hak ve özgürlük talepleri karşısında birçoğu esaslı olmak üzere onlarca değişiklik geçirdi. Kadın mücadelesinin kararlılığı ve Avrupa Birliği'ne üyelik sürecinin de katkısıyla kadınlar önemli kazanımlar elde etti. Kadınlarımız güçlü bir şekilde "Hayır" dediği ve taleplerinden vazgeçmediği için Türk Ceza Kanunu'nun hayat kadınına tecavüzde ceza indirimini esas alan 438 sayılı maddesi ile Türk Medeni Kanunu'nun kadının çalışmasını kocasının iznine bağlayan 159 sayılı maddesi iptal edilmiştir. Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi'ni 2011 yılından itibaren ülkemizin de arasında bulunduğu 18 ülke imzalamış, ancak ülkemiz dışında onaylayan olmamıştır. Kadınların eşitlik ve adalet taleplerine cevaben 1990'da yılında "Kadınlardan Sorumlu Devlet Bakanlığı" kuruldu, bir yıl sonra Kadın ve Aile Bakanlığı olarak kadını ailenin temel taşı yaparken, 2011 yılında ise kanun hükmünde kararname ile kurulan "Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı"na sosyal hizmetler, çocuklar, yaşlı ve engelliler, gaziler, şehitler ve aileye ilişkin birçok görevler verilerek kadın, yeniden devletin gündeminden çıkarılmıştır.

Ancak ülkemizin son on yılı sadece kadınlar için değil demokratik kazanımlar bakımından da geriye gittiği, medyanın ve muhalif olan her sesin susturulduğu, güçler ayrılığı ilkesinin berhava edildiği, anayasanın kadük bırakıldığı, kimsenin geleceğinden emin olamadığı, barış söylemlerinin rafa kaldırıldığı, dahası barış isteyen akademisyenlerin işten atıldığı, yüzlerce kişinin terör eylemlerine kurban gittiği, yüzbinlerce kişinin evsiz ve işsiz bırakıldığı bir dönem olarak toplumun büyük kesimleri için de çok zor geçmiştir. Bu dönemde kadınlar, eşitlik ve adalet talepleri en üst makamın ağzından "kadın ve erkeği eşit konuma getiremezsiniz, o fıtrata terstir," diye boğulmaya çalışılmış, kadın politikaları ve kadın yeniden "kutsal aile" içine hapsedilmiş, Bakanlığından kadı-

nın adı silinmiş; bedeni, tercihleri, özgürlükleri, kürtaj hakkı elinden alınmaya çalışılmış, tartışmaya açılmıştır. Kadının var olmasının en temel zorunluluğu olan "laiklik" ilkesi tartışılır olmuş, eğitimde laiklik ilkesinin belirleyiciliği ortadan kaldırılmıştır. Olağanüstü hal amacını aşarak bazı kadın dernekleri ve inisiyatiflerinin kapatılmasının bahanesi edilmiştir; zaten az sayıda olan kadın belediye başkanları görevden alınmıştır. Bu dönemde kadınların giderek çalışma hayatından koparılmış, esnek ve güvencesiz çalışma ortamları nedeniyle eve yönlendirilmiş, kadına yönelik şiddet tavan yapmıştır. Geçtiğimiz sene iktidar partisinden milletvekillerinin önergesiyle tecavüze uğrayan çocukların tecavüzcüsüyle evlendirilmesinin önünü açacak yasa teklifi olarak akıllarda yer tutan teklifin ve kamuoyunda büyük yankı uyandırdığı, toplumun her kesiminden tepki aldığı için meclisin onayına kadar gelmiş olmasına rağmen kadınların şiddetli tepkisi sonucu geri çekildiğini de unutmamak gereklidir.

Şimdi önümüze bir sandık konulmaktadır! 16 Nisan'da yapılacak referandumda, Dünya'da bir eşi benzeri olmayan Türk Tipi Başkanlık Sistemi olarak kamuoyuna duyurulan anayasa değişikliği ile aklımızı, irademizi, geleceğimizi tek bir adama teslim etmemiz istenmektedir.

16 Nisan'da oylayacağımız şey, ANayasa değil, O'na yasadır.

Fiili, kifayetsiz yönetimin yasallaştırılmasıdır.

Tek bir adamın nasıl düşünmemiz, neye inanmamız, ne zaman evlenmemiz, kaç çocuk doğurmamız vb. tüm konularda tek söz sahibi olduğu toplum mühendisliğine soyunduğu kadın haklarını 1857'den de önceye sürüklediği yönetim biçimine Cumhuriyet denilemez.

Hukuk devletinde OHAL yönetiminin bile belirli koşulları, çerçevesi, sınırı vardır. Sınırı, çerçevesi ve koşulları olması zorunluluk iken, İçinden geçtiğimiz dönem yaşanan hukuksuzlukların kılıfı OHAL dir.

OHAL'de Kadınlar ne diyecek?

Tabii ki HAYIR!

Her hal'de HAYIR!

Yetti artık HAYIR!

16 NİSAN'DA "HAYIR" DEMEK İÇİN SANDIKLARA !

Özgür ve Barıştan Yana Bir Yaşam İçin

KADIN, YAŞAM, ÖZGÜRLÜK!

JİN, JİYAN, AZADİ!

OXORCA , SKADALA. , OXOŞKVA !

ԿԱՆԱԹՔ, ԿԵԱՆԻՔԻ, ԱԶԱՏՈՒԹՅԱՆ

(KİN , KYANK , AZATUT`YUN)!

ΥΝΑΪΚΕΣ ΠΟΥ ΖΟΥΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ!

YAŞASIN 8 MART DÜNYA EMEKÇİ KADINLAR GÜNÜ!

TMMOB ŞEHİR PLANCILARI ODASI KADIN KOMİSYONU
TMMOB ŞEHİR PLANCILARI ODASI YÖNETİM KURULU

TOPLUMSAL CİNSİYET VE KENT-MEKAN SEMPOZYUMU AÇILIŞ KONUŞMASI

Herkese merhaba. TMMOB Şehir Plancıları Odası Kadın Komisyonu tarafından bin bir emekle organize edilen Toplumsal Cinsiyet ve Kent-Mekan Sempozyumu'na hepiniz hoş geldiniz! Sempozyumumuzu, Odamıza büyük emekleri geçen ancak ne yazık ki yakın zamanda kaybettiğimiz Belma Babacan'a ithaf ediyoruz. Kendisini sevgi, minnet ve saygıyla anıyoruz.

İki gün süreyle bu salonda olacağız. Hepsi birbirinden değerli bildiriler dinleyeceğiz, tartışmalara katılacağız. Programda da görmüş olmalısınız, farklı başlıklar altında çok kıymetli katılımcılar tarafından toplumsal cinsiyet ve mekan üzerine yapılmış araştırmalar, sonuçlar, değerlendirmeler paylaşılacak bizlerle.

Meslek alanımızı farklı disiplinlerle toplumsal cinsiyet perspektifinden bir araya getirmeyi hedeflemiş bu sempozyumu malumunuz zor zamanlarda organize ettik. Tüm kötü haberlerin arasında belki bir nebze nefes, çokça umut

olduğu için bunca özenle, hassasiyetle eğildik üzerine. Sempozyum Bilim Kurulu'nun, Yürütme Kurulu'nun ve etkinlik düzenleyicisi ŞPO Kadın Komisyonu'nun emektar kadınlarına önce Odamız üyesi olarak şahsen, sonra Genel Merkez Yönetim Kurulumuz adına çok teşekkür etmek isterim.

Bu sempozyum, biz Oda üye ve yöneticileri için çok önemliydi. 2016 Mart ayında gerçekleştirdiğimiz 29. Dönem Olağan Genel Kurulumuzda üyelerimizle birlikte aldığımız bir karardı ve bu kararı kısa zamanda böylesi bir içerikle hayata geçirebilmiş olmak çok iyi hissettiriyor hepimize eminim. Dilerim keyifli ve verimli geçer ve biz devamını aynı heyecanla getirebiliriz.

Odamız Kadın Komisyonu -biraz geçmiş taraması yaptım ve 218. Haber Bültenimizde bulduğum bir haberle hatırladım ki- ilk toplantısını 6 Ekim 2012 tarihinde gerçekleştirmiş, yani bundan yaklaşık beş buçuk sene önce. Beş buçuk senesini farklı pozisyonlarda da olsa Odamız bünyesinde geçirmiş biri olarak, Komisyonumuzun bu vakit dahilinde hem Odamız hem TMMOB örgütlülüğü içinde etkinliğinin nasıl arttığını gördüm, yaşadım, hissettim. TMMOB Kadın Kurultaylarının kararlarını hayata geçirmeye gayret eden ve bunda ilerici bir konumda olan plancı kadınlar, son kurultayda yaşanan tartışmalardan, çirkin ithamlardan, taraflarına yöneltilen asılsız suçlamalardan yine güçlenerek çıkmış ve o günden sonra daha motive ve TMMOB bünyesinde daha örgütlü mücadele eder hale gelmiştir. Bugün TMMOB Yönetim Kurulu'ndaki tek kadın üye Odamız temsilcisiyse, Odamız yönetim kurullarındaki kadın üye sayısı gittikçe artış göstermişse, yönetim kurulları eş başkanlığını yine son Genel Kurulumuzda bir ilke kararı olarak benimsemiş ve fiili uygulamaya geçilebilmesi için yönetmelik değişikliği önerisini TMMOB Genel Kurulu'na taşımışsak, hatta toplumsal cinsiyeti konu alan bu sempozyumu diğer Odalardan önce biz organize etmeye niyet etmişsek, bunların yegane sebebi Odamızın demokratik tavrından aldığımız güçle eril zihniyet ve tahakküme, tek adam yönetimlerine bıkmadan-usanmadan itiraz ediyor oluşumuzdur.

Bunu sadece ne Odamız ne TMMOB çatısı altında yapıyoruz, bu itirazı her yerde yükseltiyoruz! Evlerde, sokaklarda, meydanlarda, üniversitelerde, plazalarda, fabrikalarda, tarlalarda... İktidar savaşında yaşam alanlarımız yerle bir edilse de, KHK'lerle haksız-hukuksuz kamudan ihraç edilsek de, kayyımlarca görevlerimizden uzaklaştırılsak da, patronlar grev hakkımızı engellese de, sermaye müşterek alanlarımızı tahrip etse de, ülkeler hareket özgürlüğümüzü kısıtlayıp sınırlara duvarlar örseler de, eril aklın olur olmaz yakıştırmalarına maruz kalsak da bizler mücadele ve dayanışmadan asla vazgeçmedik, vazgeçmeyeceğiz. Çünkü dört duvar değil, emeklerimizle yarattığımız hayatı istiyoruz! Şikayetlerimizi, güvenlik taleplerimizi duymazdan gelenler sebebiyle kadın cinayetlerinde; ötekileştirici, ayrımcı, homofobik yaklaşımlar sonucu nefret cinayetlerinde; toplumsal cinsiyetimizden kaynaklı en esnek ve güvencesiz çalıştığımız koşullar altında iş cinayetlerinde; savaş ve sınır politikaları sebebiyle sınırlarda, yollarda, denizlerde, kamplarda, karşı karşıya kaldığımız riskler sonucu kentlerde hayatlarımızı kaybetmek istemiyoruz!

Bunun için dünyada olduğu gibi Türkiye'de de son yıllarda gözle görülür ama parmakla sayılamayacak kalabalıklarla her alanda sözümüzü duyurduk, yürüyüşe geçtik, greve gittik, isyan ettik, başkaldırdık, hayatı durdurduk. Pek tabii ciddi kazanımlar elde ettik. Daha iki gece önce OHAL koşullarında 40 bin kadın hiçbir eyleme izin verilmeyen İstiklal Caddesi'ni boydan boya ışıltıyla kapladı. Birazdan izleyeceğimiz slayt gösterisinde göreceğiz, sadece kent merkezlerinde değil, yaylalarda, köylerde de yaşam hakkından, kent hakkına, iş-güvence hakkından mekânsal ve çevresel adaletle uzanan yelpazede direniş gösterdik.

Toplumsal cinsiyet temelli işbölümünün türlü baskılarla yeniden ama daha yoğunlukla üretilir hale gelmesine rağmen bu direniş ve kazanımlar, bu haftasonu burada tartışmaya açacağımız mekân konusunu farklı disiplinlerden birçok meslek ve bilim insanı için konuşulur, çalışılır, araştırılır kıldı. Sempozyum çağrı metnimizde de belirttiğimiz üzere, planlama gibi mekânın organizasyonu ve üretimi üzerine çalışan çeşitli disiplinlerin tartışma eksenini hem akademik hem de uygulamada toplumsal cinsiyet perspektifiyle geliştirmede bu kazanım ve mücadelelerin rolü önemlidir. Toplumsal hareketlerin kent-mekân çalışmaları üzerindeki etkisi Türkiye'de bu alandaki çalışmalarda bir artış yaratmışsa da mekân kullanımı ve üretimindeki uygulama çitası hala düşüktür oysa. Planlama gibi birçok meslek alanı hala farklı cinslerin ve cinsiyet yönelimine sahip bireylerin kenti ve mekânı tecrübe edişlerini dikkate alacak ve ihtiyaçları karşılayabilecek kuramsal ve teknik donanımına, ne yazık ki, sahip değil. Tam da bu sebeple ifşa, sorun ve ihlal tespiti, deneyim paylaşımı, uygulama önerisi için sıklıkla bir araya gelmemizde fayda var.

Bu bir araya gelişler ki bizi güçlü, diri ve birikimli kılıyor. Bu bir araya gelişler ki mücadele ve dayanışmayı büyütüyor. Bu bir araya gelişler ki umudu çoğaltıyor.

16 Nisan'da sandıkta da bir araya gelelim ve

Daimi OHAL için değil özgürlük için,

Diktatörlük için değil demokrasi için,

Savaş için değil barış için,

Teklik için değil eşitlik için,

HAYIR'ımızı haykıralım!

Sokakta, işte, okulda, sandıkta.. Alışsınlar her yerdeyiz!

İyi bir sempozyum dileklerimle... Sevgi ve saygılarımla...

Kumru Çılgin
TMMOB Şehir Plancıları Odası İl Başkanı

Yakın zamanda yitirdiğimiz değerli kadın meslektaşımız Belma Tekinbaş'a adanan ilk, "Toplumsal Cinsiyet ve Kent-Mekan Sempozyumu"nun ardından...

gülçin tunç

odtü şbp*00 /akademisyen / bursa şube 2. başkanı

nursun karaburun akıncı

odtü şbp *05 / kamu / izmir

filiz hekimoğlu

gü şpb *91 / şpo merkez yönetim kurulu üye / serbest şehir plancısı / ankara

Bazen birşeylerin eksik olduğunu fark eder, fakat bunun ne derece eksik olduğunu sadece o eksiği tamamladığınızda anlarsınız. Üzerinize bir hırka geçirdiğinizde ne kadar üşümüş olduğunuzu, bir bardak su içtiğinizde ne kadar susadığınızı ancak bunları yaptıңызda anlarsınız. Şehir Plancıları Odası Kadın Komisyonu'nun ilk büyük etkinliği diyebileceğimiz Toplumsal Cinsiyet ve Kent-Mekan Sempozyumu 11-12 Mart 2017 tarihlerinde Ankara'da gerçekleştirildi.. Biz şehir plancısı kadınlar, sempozyum boyunca kentleri, kentsel deneyimlerimizi ve kent planlama pratiğimizi eril bakıştan ve heteronormatif kabullerden uzak tartışmaya ne kadar ihtiyacımız olduğunu bir kez daha anladık. Deyim yerindeyse "bir rahatladık"..

Şehir plancısı ağırlıklı olmak üzere mimarlık, sosyoloji, siyaset bilimi, psikoloji alanlarından olup akademisyen olan, pratikte çalışan, öğrenci olan, bunların hiçbirisi olmayıp sadece merak ederek gelen katılımcı ve izleyicilerin kolektif emeğiyle güzel bir sempozyum oldu. Etki alanının sempozyumun düzenlendiği salon mekanından daha geniş olacağına eminiz. Bu deneyimin küçük bir kısmını yazıya döküp hem bir kenara not etmek hem de katılamayanlar için bir pencere açmak isteriz. Bunun için oturumlarda yapılan tartışmaları aşağıda kısaca özetliyoruz:

Cumartesi, 11.03.2017

1. Oturum: Cinsiyet-Politika-Mekan

Sempozyuma, ne yazık ki, uluslararası anlaşmalardaki imzalarına karşın Türkiye'nin kadına ve LGBTİ bireylere uygulanan ayrımcılık ve bu grupların görünmez kılınması konularındaki "başarısını" anarak başladık. Gerçeği yansıtmayan resmi istatistiklerden, kalkınma planlarında kadının en fazla "dublör" rolü oynadığından, kadının aile dışında bağımsız bireyler olarak anılmaması için yapılan merkezi/ yerel siyasi iktidar manevralarından konuştuk. "Alo 183 şiddete karşı danışma hattı"nın "sosyal dayanışma hattı"na çevrildiğini, 35 kadın belediye eş başkanının tutuklu olduğunu, kayyım atanan 62 belediyelerdeki kadın eşitlik birimlerinin, danışma merkezlerinin kapatıldığını, Anayasa'nın 10. Maddesine "toplumsal cinsiyet ve cinsel yönelim" ifadelerinin kadın örgütlerinin tüm uğraşlarına rağmen eklenmediğini, son (onuncu) beş yıllık kalkınma planına kadın kooperatifçiliğinin girmesi çabasının sonuç verdiğini, ancak altyapısı iyi hazırlanmadığından kadın emeğinin değerlendirilmesi ve kadının özerkliği için son derece önemli olan kadın kooperatiflerinin uygulanmasında ciddi sorunlar olduğunu (örneğin kadın kooperatiflerinin ortalama ömrünün 2,5 yıl olduğunu) öğrendik.

Kadınların sokakları ve geceyi, hem mekanı hem zamanı talep edişlerinin, bunları geri alma isteklerinin ne güçlü, ne anlamlı olduğundan devam ettik. Planlama bu özgürleşmeye ne derece katkı yapabilir sorusunu sorduk. Kadınların/

1. Oturum: Cinsiyet-Politika-Mekan

lerindeki kadınların gündelik hayatlarında ortak olarak yaşadığı erkek yayılmacılığını (manspreading) hatırladık. Toplu taşımda yan yana oturan kadın ve erkeğin kapladıkları yerleri, oturma tarzlarındaki farklılıkları gösteren fotoğrafları gördükçe kendi sayısız deneyimlerimiz aklımıza geldi. Anne-babalar “bacaklarını topla/kapat evladım” lafını sadece kız çocuklarına yöneltmekte ne büyük hata ediyorlar aslında diye düşündük. Geçtiğimiz yıllarda ülkemizde kadın örgütlerinin genel seçimler öncesi yaptığı “o koltuk benim” eyleminin de erkek yayılmacılığını karşı yapılan bir diğer eylem olduğunu ve TBMM’nin şu anda ancak % 14’ünün kadın milletvekillerinden oluştuğunu hatırladık. Bu tür eylemlerin farklı kadın örgütleri arasında geçici birliklerin, işbirliklerinin oluşmasını sağlayabilecek ve etkili sonuçlar alınabilecek potansiyele sahip olduğunu ekledik.

2. Oturum: Hizmet Sunumu- Cinsiyet-Mekan

Bu oturumda kadınların kamusal alandaki varlığı üzerine odaklandık. Özel-kamusal ayrımının kuvvetli bir şekilde vurgulanmasının ve bu ayrım içinde kadının özel alanla özdeşleştirilmesinin kadınları pek çok açıdan nasıl kısıtladığını farklı örneklerle açtık. Bu ayrımına bakışları açısından feminist hareket içinde de farklı gruplar ortaya çıktığından bahsettik.

2. Oturum: Hizmet Sunumu- Cinsiyet-Mekan

Kadınların kamusal alandaki görünürlükleri toplumsal kimlikleri ile ilintili ve bu kimliklerin oluşumunda siyasi partilerin ideolojilerinin büyük rolü var. Bu anlamda farklı siyasi partilerin yönetiminde olduğu büyükşehir belediyelerinde kadınlara yönelik kentsel politikaların içeriğine yakından bakmak yararlı oldu. Siyasi ideolojisini muhafazakâr-demokrat olarak tanımlayan AKP’nin yönetiminde olduğu büyükşehir belediyelerinde kadınlarla ilgili belediye uygulamalarının kadına yüklenen annelik ve ev düzeninin sürdürülmesi gibi roller üzerinden kurulduğunu tespit ettik. Bu kapsamda bazı üniversitelerin desteğiyle AKP’li belediyelerin uyguladığı anne üniversitelerinden, karı-koca, gelin-kaynana ilişkilerini kapsayan aile için iletişim eğitimlerini örnek verdik. Sayıca az olan MHP’li ve CHP’li büyükşehir belediyelerinde ise partilerin ideolojisiyle paralel olarak ve birbiriyle benzeşen şekilde güçlü Türk kadını, çağdaş Türk kadını kimliklerinin öne çıkarıldığını ekledik.

LGBTİ bireylerin deneyimlerinin, toplumsal cinsiyet rolleri, homofobi, sınıf sömürüsü, ırkçılık/ etnik ayrımcılık, yaş, mültecilik/ göçmenlik durumuna bağlı ayrımcılık gibi farklı baskı, şiddet ve tahakküm biçimlerinin kesişiminde şekillendiğine değindik. Çoklu-ayrımcılık perspektifini aklıdan çıkarmadan kadın ve LGBTİ bireylerin pratik ve stratejik ihtiyaçlarının karşılanması arasındaki dengenin kurulmasının önemli olduğuna, kentsel politikalar ve planlamanın sadece pratik ihtiyaçlar düzeyinde kalmaması gerektiğine değindik.

2014 yılında “bacaklarını topla, yerimi işgal etme” sloganıyla sosyal medya üzerinden yapılan küresel eylemin detaylarını öğrendikçe dünyanın farklı yer-

“Pembübüs”, “pembe taksi”, “pembe trambüs” gibi kadınlara özel toplu taşıma uygulamalarını, kadınların kamusal alandaki varoluş biçimlerine ve bu alandaki özgürlüklerine nasıl etki edecekleri üzerinden, farklı açıları takınarak tartıştık. Genel olarak bu tür uygulamalar kadına kamusal alanda izole edilmiş/ sınırlandırılmış bir varoluş sunduğu için bu uygulamalara eleştirel bir bakış fırlattık; kadınları özgürleştirmekten çok onları kamusal alanda yaratılan özel alanlara hapsettiği sonucunu çıkardık. Ama diğer yandan “bir kadın mekanı” olarak rahatlamaya ve paylaşıma da olanak verebilir dedik. Kadınların mekanlarını yaratma olanakları farklı politikalarla da hayata geçirilebileceği için kadınlara özel toplu taşıma araçlarına özetle sıcak bakmadık.

3. Oturum: Zaman- Mekan-Emek Süreçleri

3. Oturum: Zaman- Mekan-Emek Süreçleri

sında yaptığı ayrımın fabrikada çalışan kadınları yoksul, seks işçiliği yapan, evlilik dışı çocuk sahibi olan kadınların ise düşkünler kategorilerine sokarak farklı ayrımcılık biçimleri yarattığından bahsettik.

“Ekmek ve gül” sloganıyla ortaya konulan ve kadınların örgütlediği 1912 Massachusetts Dokuma Grevi’ni ve 1913 Barcelona Tekstil Grevi’ni andık. Bu grevlerde “eşit işe eşit ücret” talebinin ortaya çıktığından bahsettik. Birinci Dünya Savaşı yıllarında, emperyalist yayılma kavgasının kapitalist sanayi üretimini durdurmasına izin vermemek için kadın emeğinin nasıl her sahada kullanıldığını, savaş bitiminde evlerine gönderilen kadınların emeğinin nasıl yedekleştirildiğini, asıl emek konumundaki erkek emeği karşısında nasıl ikincilleştirildiğini konuştuk.

Türkiye’de 21.yüzyılda gerçekleşen etkili kadın grevlerinden söz ettik sonra. 2006-2007 yılları arasında Antalya serbest bölgesinde yer alan Novamed fabrikasında daha iyi ücret ve çalışma şartları için tam 448 gün grevde kalan ve 2008’de Düzce’deki DESA fabrikasında benzer mücadeleyi veren işçi kadınları gururlanarak hatırladık. Diğer yandan, 2005 yılında Bursa’daki Özyay Tekstil Fabrikası’nda gece vardiyasında üzerilerine kilit vurulduğu için çıkan yangından kurtulamayan beş kadın işçiyi yad ettik, kayıplarının yarattığı öfkeyi bir kez daha duyduk.

Kadın emeğine dair tartışmamız Adapazarı’ndaki tarım işçisi olan Kürt ve Roman kadınların emek pazarındaki deneyimleri ile devam etti. Farklı mahallelerde yaşayan bu kadınların emeğinin nasıl pazara çıktığını, bu sürecin aracı erkeklerin silsileli ilişkileriyle nasıl örgütlendiğini anlattık. Türkiye’de farklı etnik kökenlerin hiyerarşik sıralamasında en alt basamakta yer alan Roman kadınların emek pazarında da en dezavantajlı kesim olduğundan, Roman mahallesine gelen tarım işlerinin oldukça azaldığı bir ortamda bu işlerden birbirini haberdar edip etmeme durumunun kadınlar arasındaki komşuluk ilişkilerini etkileyen önemli bir etmen olduğunu öğrendik.

Kadın emeğinin belirli bir yerdeki, günümüze özgü örgütlenme biçimlerinden orta sınıf kadınların 1950-1980 arasında Ankara’da kamusal mekanla kurdukları ilişkilere geçtik. Kamusal alanın kadın evden çıkar çıkmaz başladığını, kamusal alanın mekansal ölçeğinin zaman içinde değiştiğini, bu anlamda kuşaklar arasında belirgin olan farkların dönemin eğitim politikalarıyla da ilişkili olduğunu konuştuk. Cumhuriyeti izleyen ilk yirmi, otuz yıldaki kamusal alanın bir “aile kamusalı” olduğunu, kadınların kamusal alanda ancak aileleriyle birlikte varolduklarını, Atatürk Orman Çiftliği, Gençlik Parkı gibi modern Ankara’nın büyük kamusal alanlarını yalnız başlarına deneyimleyemediklerini o dönemde yaşamış kadınların hikayeleri üzerinden öğrendik. Ayrıca, “aile gazinosu, aile çay bahçesi” gibi adlandırmaları da kadınların bağımlı kamusal alan deneyimlerini gösteren örnekler olarak hatırladık. Bir sonraki kuşağın kentin kamusal alanlarını çok daha özgürce kullanabildiklerini, erkek arkadaşlarıyla farklı mekanları paylaşmalarına olanak veren üniversite eğitiminin bunda önemli payı olduğunu gördük. Bu dönemde, ayrıca, özel alanın bir anlamda mahalle ölçeğine genişlediğini, bir önceki kuşak kadınlarından farklı olarak mahallenin kız çocukları ve genç kadınlar tarafından gündüz saatlerinde yoğun olarak kullanıldığını tespit ettik. Mahalle ölçeğinin kolektif bir özel alan olarak insanların yaşamında etkili olduğu bu dönemde gündüz ve gece saatlerinde hizmet veren açık/ kapalı sinemaların merkezi yerinden de bahsettik.

“Sulukule Mon Amour” Kısa Film Gösterimi ve Söyleşi

Geçmiş yıllarda yitirdiğimiz hocamız İsmet Okyay’ın kızı Azra Deniz Okyay’ın yönetmenliğini yaptığı kısa filmde kent- sel dönüşümün belki de en yıkıcı, en travmatik halini yaşayan Sulukule’den iki genç kadının dansla nasıl özgürleştiğini izledik. Mahallece yaşadıkları alt üst oluşu kendi yöntemlerince, hiphop dansla iyileştirmeye çalışırken muhafazakar bir

çevrede kadın olarak sokak dansı yapmanın baskısını da göğüslediklerini gördük. Gösterim sonrasındaki söyleşide Azra Deniz Okyay filmle ilgili soruları yanıtladı; söyleşiye katılan ŞPO eşbaşkanı Kumru Çılgın'ın da dönüşüm sürecine yakından tanıklık ettiği Sulukule'deki dönüşüm sürecini, insanların hayatındaki etkilerini, o süreçte oluşan toplumsal muhalefetin Tarlabası'na taşınamamasının nedenlerini paylaşarak Sulukule Mon Amour filminin arka plan hikayesini mücadele deneyimlerini de ekleyerek açmış oldu.

Pazar, 12.03.2017

4. Oturum: Toplumsal Cinsiyet-Kent ve Mekan Deneyimi

Yağmurlu bir Pazar sabahının bu oturumuna Ankara'nın beş bölgesinde (merkez, doğu, batı, kuzey, güney bölgeleri) 99 kadınla yapılan geniş kapsamlı bir anket çalışmasının bulguları ile başladık. Farklı sosyo-ekonomik özelliklere sahip kadınların mekanla ilgili algılarını ve çeşitlenen mekan kullanımlarını değerlendirdik. Varolan farklı algı ve kullanımlara karşın ulaşım ve güvenlikle ilgili sorunların ortak bir şekilde ve yüksek oranlarda dile getirildiğini, kadınların genel olarak Ankara'yı yaşanabilir ve güvenli bir kent olarak görmediklerini öğrendik.

4. Oturum: Toplumsal Cinsiyet-Kent ve Mekan Deneyimi

gecekondu ve apartmanlardaki kadınların çoğunun birbirine önceden komşu olduğunu, komşuluk ilişkilerinin bu yakın zamanlı dönüşümden etkilenmediğini ve kadınlar arasında hala çok kuvvetli komşuluk bağları olduğunu, ancak bunun gelecekte olumsuz yönde değişebileceğini konuştuk. Yaşadıkları konutun niteliğinden bağımsız olarak kadınların ve ailelerinin geçim zorluğu yaşadığı, banka kredileri ve kredi kartları yanından belediye yardımlarını en büyük kurtarıcı olarak gördüklerini anladık. Yerel yönetimlerin yaptığı aynı yardımlarından yararlanmak için aile gelirini arttırmamak amacıyla iş aramayan erkekleri, ailenin nakit ihtiyacını karşılamak için ise gündelik işlerde çalışan kadınları konuşup, kadınların karşılaştığı (hem devlet hem kocadan gelen) çifte eril tahakkümü bir kez daha tespit ettik.

Daha sonra Ankara'nın Akşemsettin ve Ege Mahallerinde birarada varolan gecekondu ve apartman bloklarında yaşayan kadınların gündelik hayat deneyimlerini onlarla yapılan 360 anket ve 20 odak grup görüşmesi üzerinden ele aldık. Bölgenin fiziki olarak büyük oranda dönüştüğünü, apartman bloklarının tek katlı gecekonduya baskın olduğunu, bu dönüşümün İkea ve Natavega AVM gibi kullanımlarla hızlandığını, bu yeni kullanımların yeni kalıcı ve geçici nüfus grupları getirdiğinden bahsettik. Kendileriyle görüşüldüğü esnada apartmanda yaşayan kadınların da yakın zamanda gecekonduya oturduğu hesaba katıldığında

5. Oturum: Cinsiyete Duyarlı Kentler

Bu oturuma Birleşmiş Milletlerin desteklediği ve ülkemizde 12 ilde uygulanan (Adıyaman, Antalya, Bursa, Gaziantep, İzmir, Kars, Malatya, Mardin, Nevşehir, Samsun, Şanlıurfa, Trabzon) Kadın Dostu Kentler projesinin içinde Kars İl Koordinatörü olarak bizzat yer almış bir kadın arkadaşımızın sunumuyla başladık. Belli başlı olumlu çıktılar alınmakla birlikte projenin ana damarlarından biri olan kadın katılımı yönünde önemli dirençlerin olduğunu, resmi kurumların sahiplenmesi durumunda bazı önemli kazanımların elde edildiğini öğrendik. Projenin yürütüldüğü tüm illerde yerel yetkili idare tarafından onaylanmış yerel eşitlik eylem planları hazırlandığını ve farklı kurumların temsilcilerinden oluşan yerel eşitlik birimlerinin kurulduğunu, beş ilde ise feminist örgütlenme tarzına yakın mahalle çalışmaları yapılarak planın uygulama şansının arttırılmak istendiğinden haberdar olduk. Ancak, kadınların fiziki olarak kendilerine yakın bir

örgütlenmeye dahi katılımlarının zor olduğundan, bu zorluğun ataerkil bakıştan ve ev, çocuk, yaşlı bakımı işlerinin yoğunluğundan kaynaklandığını bahsettik.

Bir başka proje olarak ise UNDP ve Sabancı Vakfı'nın Eskişehir pilot ilinde yürüttüğü projeyi ele aldık ve toplumsal cinsiyet eşitliği platformunun kurulması, toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme gibi bileşenleri olan projenin detaylarını konuştuk. Kurulan Eskişehir Eşitlik Platformu sayesinde ilde bulunan farklı kadın örgütlerinin büyükşehir belediyesinin kurumsal koordinasyonu içinde bir-biriyle ilişkilendiğinden bahsettik. Aynı zamanda büyükşehir belediyesinin Eskişehir ili içindeki farklı yerleşimlerde yaşayan kadınların kentsel hizmetlere (özellikle sağlık alanında) erişimi konusundaki eşitsizliklerin zaman zaman hayata geçirilen taşınabilir tedavi, yerinde sağlık taraması gibi yöntemlerle azaltmaya çalıştığını öğrendik. Eskişehir ilinde erkek cinayetine kurban giden kadınlara yönelik şiddetin ifşasına yönelik bir projenin de tasarlandığını, kadınlara yönelik tamir atölyesi ve araba bakım kurslarının açıldığını, belediye kreşinin yöneticisinin ve bazı personelin erkeklerden seçilmesiyle çocuklara kadın-erkek arasındaki işbölümünü göstermeye çalışan kurumsal düzenlemelerin varlığını öğrendik.

Pratik tartışmalardan sonra daha kuramsal bir tartışmaya kayarak kadın ve LGBTİ dostu politikaların ikircikli ve samiyetsiz oluşlarından söz ettik. Özellikle içinde yaşadığımız OHAL dönemlerinde ortaya konulan güvenli alan yaratma girişimlerinin altında devletçe de körüklenen şiddetin yattığını, oluşturulan bu şiddet ortamı sonunda yaratılan güvenli ortam şartlarına rıza gösterilmesinin beklendiğini ve bu rızanın halk tarafından büyük oranda verildiğini konuştuk. Bu açıdan bakıldığında kadın mekanlarının da aslında eril hegemonyanın ürettiği mekanlar olduğu, kadınların gerçekten özgürleşmeleri konusunda şüpheli bir potansiyele sahip olduklarından söz ettik. Bir önceki gün sözünü ettiğimiz pratik ve stratejik ihtiyaçlar ayırımına dönerek ve kadın ve LGBTİ bireylerin pratik ihtiyaçlarının karşılanması sürecinin stratejik/ dönüştürücü eylemlerle desteklenmesi konusunda uyanık olmamız gerektiğini konuştuk.

6. Oturum: Mekanın Felsefesi

Kadının kamusal alandaki varoluşunun sınırlanmışlığı, bedeni üzerindeki baskıya değindiğimiz önceki oturumlardaki tartışmalara ek olarak bu oturumda dinci ideolojinin bu sınırlılıkları ve baskıyı (yeniden) üretme biçimlerine baktık. "Kadınların en önemli kariyerlerinin annelik olduğunu" salık veren siyasi iktidara ait muhafazakar ideolojinin devlet politikalarına nasıl yansıdığından söz ederken, diğer yandan da Karadeniz yaylalarını karayoluyla birleştirme projesi olan Yeşil Yola karşı direnişin öne çıkan kadınlarından olan Havva'nın "Devlet kimdir? Devleti oluşturan halk, halk, halktır" haykırışını hatırladık.

İki gün boyunca kadınlık hallerini tartışmışken bu sefer de erkekliğin mekan üzerinden kuruluşunu, genelev ve onun kentle olan ilişkisini sağlayan ulaşım mekanları bağlamında konuştuk. 75 zorunlu seks işçisinin çalıştığı Mersin genelevine gidişte erkeklerin dolmuş şoförüne sordukları şifreli "Okula gider mi?" sorusunu, genelevin mimarisinin özellikle dışarıdan bakıldığında hapishaneden hiçbir farkı olmadığını, 10.30-23.30 arasında geçen uzun mesai saatlerini, haftasonları 500-700, bayram ve asker uğurlaması gibi özel günlerde 2000'e yakın erkeğin geneleve geldiğini, bu özel günlerde kadın seks işçisi başına yaklaşık 25 erkek düştüğünü, gündüz daha bireysel olan müşteri akışının geceleri gruplar halinde olduğunu, bu grupların genelevde tanışmış erkeklerden de oluştuğunu, gruplar içinde seks işçileri hakkında önemli düzeyde bilgi alışverişi olduğunu, erkeklerin genelev çıkışında kullandıkları banyoların fiziki olduğu kadar dini bir "arınma"

5. Oturum: Cinsiyete Duyarlı Kentler

6. Oturum: Mekanın Felsefesi

mekanı olduğunu, seks işçilerine (kendi deyimleriyle) “çaktıkları” esnada kirl ettikleri bedenleri düşünmeksizin evlerinde onları bekleyen temiz bedenli eşlerine giderken “kirlenen bedenlerini” abdest alarak “arındıran” erkeklerin mide bulandırıcı ve akıl almaz tutarsızlıklarını sarsılarak öğrendik. Devletin denetimi altındaki genelevlerin devletin cinsel kıyıları olduğunu, bedenleri tahakküm altındaki kadınların eril devlet iktidarı tarafından kentlerde sürgün edildikleri yerler olduğunu tespit ettik.

7. Oturum: Toplumsal Olgular, Kültür ve Kadın

Hatice KAPUSUZ'un kolaylaştırıcılığında gerçekleşen bu oturumdaki sunuşlar ile kadınların geçmişte, günümüzde ve gelecekte sistem tarafından yaratılan mekânsal formlarda nasıl görünmeleri gerektiğini konuştuk. Tarih boyunca ve günümüzde kadınlara biçilen bu yaşam alanlarının özelliklerine ve kadınların bu alanları nasıl değerlendirildiklerine baktık.

Savaştan kaçan, göç etmek durumunda kalan kadınların Filistin Al Fawar Kampı'nda, Diyarbakır Benusen Mahallesi'nde ve Ezidi Kampı'nda hangi

koşullarda yaşam mücadelesi verdiklerini inceledik. Farklı kamplarda olsalar da kadınların hangi müşterek değerler ile hayatlarına müdahale ettiklerini, kendilerini kontrol altına almaya çalışan iktidarlara / devletlere karşı nasıl müşterek mekânsal formlar oluşturduklarını ve bu formlarda nasıl direnç gösterdiklerini inceledik.

Dünya Miras Listesine girecek aday alanların değerlendirmesinde Kültürel Mirasın Korunmasında Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Yaklaşımının henüz yeni yeni dile geldiğini, genellikle ve çoğunlukla değerlendirmelerin erkek uzmanlarca yapıldığını; alanların özellikle erkek şahsiyetler veya başarılı erkek girişimcilerle ilişkilendirildiğini; onların da daha çok kahramanlık, büyüklük, güç ifade eden terimlerle yüceltildiğini; buna karşılık çok az sayıda kadına adaylık dosyasında yer verildiğini öğrendik. Ancak son yıllarda kadının yavaş yavaş kültürel miras, özellikle somut olmayan kültürel mirasla ilişkili olarak gündeme gelmeye başladığını; ülkemizde 1999'da gerçekleştirilen “Somut Olmayan Kültürel Mirasın Aktarılmasında Kadının Rolü” başlıklı uluslararası sempozyum ile bunun ilk adımın atıldığını; 2003 yılında gerçekleşen UNESCO'nun “Cinsiyet ve Somut Olmayan Kültürel Miras” başlıklı uzmanlar toplantısı ile adımların güçlendiğini öğrendik. Kültürel mirasın korumanın, çalışmaların toplumsal cinsiyete duyarlı yaklaşımlarla bütünleştirilmesi, cinsiyete duyarlı tanımlamalar ve değerlendirmeler ışığında geliştirilmesi ile ortaya konulacak olan yönetim ve planlama süreçleri ile gerçekleşebileceğini gördük.

Ataerkil toplumların ortaya çıkışı ile birlikte mülk, mülkiyet ve hukukun erkek üzerine inşa edildiğini, buna karşılık, kadının daha çok ev ve evle ilişkilendirilen kültürün ve geleneğin bir taşıyıcısı konumunda kalması üzerinde sistemin çarklarını inşaa ettiğini söyledik. UNESCO Dünya Mirası Listesi'nin daha çok ataerkil düzenin hukukuyla oluşmuş eserleri kapsadığını; somut olmayan kültürel mirasın kadının var olma alanı olmasına rağmen, değerlendirmelerinde erkek egemen anlayışla konun ele alındığını söyledik. Dünya Mirası Listesinde bulunmanın daha çok mülkiyet ve hukuku üzerinden şekillenen ataerkil bir anlayışla gerçekleştiğini; oysa ki dünya mirasının tanımında toplumsal cinsiyet eşitliğinin dikkate alınması gerektiğini tespit ettik.

Kadına uygun görülen yaşam alanları ve sınırlarının geçmişte ön gördükleri ile günümüzde öngörülenlerin aslında hiç değişmediğini, günümüzde reklamlar aracılığıyla pazarlanan yaşam alanlarından anladık. Mekânsal ayrışma ve ayrıştırma projeleri olarak tanımlayabileceğimiz ve daha çok orta sınıf ve orta-üst sınıf kitlelerine hitap eden ve toplumsal ilişkisizlik ve eşitsizlik biçimlerini yeniden üreten bu konut sitelerindeki yaşamlar, televizyonlarda yayınlanan reklam filmlerinde toplumun nasıl şekillenmesinin arzulandığını gördük. Heteroseksüel ve ataerkil cinsiyet rejiminin kabul edilebilirlikleri ve kamusal alanda görünürlük bahsettiği kadın ve erkek imgelerinin reklamlar aracılığıyla nasıl yeniden üretildiğini konuştuk. Reklamlar aracılığı ile tüketim olanakları, ayrıcalıklı olma hali gibi niteliklerle pazarlanan bu yeni yaşamın ideal öznelinin, sıklıkla ya çocuklu ya da çocuk sahibi olması muhtemel çiftlerden oluşan heteroseksüel çekirdek ya da geniş aileler olarak karşımıza çıkarılmasından bahsettik. Aslında reklamlar aracılığıyla yenilik iddiasıyla sunulan bu yeni konut yaşam projelerinde mevcut ataerkil rejim ve buna dayalı olarak idealize edilen kadınlık ve erkeklik hallerinde yeni olan pek de bir şeyin olmadığını gördük. Günümüzde sistem kadınlara bu konut projeleriyle sınırsız tüketim olanakları ve bedensel yatırım imkanları sunarken mutlu olmaları gerektiğini empoze etmeye çalıştığını gördük.

Kapanış Oturumu: Forum

İki gün süren sempozyumun sonunda meslektaşımız Ümit Özcan'ın kolaylaştırıcılığında gerçekleştirilen forum bölümünde 3 tane değerli konuşmacımız yer aldı. Konuşmacılardan ilki Hacettepe Üniversitesi'nde öğretim görevlisi olan Aksu Bora idi. Bora konuşmasına; feminizmin aslında ondan bahsetmezken bile hep 'yer' ile ilgili olduğunu çünkü feminizmin kitaplardan öğrenilen değil, yaşarken deneyimlenen dolayısı ile de yaşanan 'yer'den bağımsız düşünülmemeyecek bir şey olduğunu ifade ederek başladı. Bunun yanı sıra Türkiye'de feminist hareketin 'yer'e bakması ve ondan bahsetmeye başlamasının 2000'li yılların başlarını bulduğunu, kendisinin de içinde bulunduğu bu süreci bizlere aktaracağını ancak bundan önce, öncelikle 'kamusallık nedir' bunun üzerinde durma ihtiyacı hissettiğini söyledi.

Sempozyum süresince pek çok sunumda kadınların ancak kamusal alana çıkması halinde özgürleşebilecekleri tespiti yer almıştı. Bora; bunun feminizm için eski bir tespit olduğunu, burada dikkat etmemiz gereken noktayı kamusal alan kullanımı ile ortak alan kullanımlarının birbiri ile karıştırılmaması gerekliliği olarak vurguladı. Güvenlikli sitelerin içlerinde yer alan açık ya da kapalı ortak alanların kentsel mekan sayılamayacağı zira kentsel mekanın farklılıkların karşılaştığı yerler olduğu, bu güvenlikli alanların ise olsa olsa bireylerin benzerleriyle karşılaşma mekanları olduğunu dile getirdi. Keza yoksul kesim kadınlarını evden çıkarmak ve kamusal alana taşımak amaçlı oluşturulan pek çok mekanın da bu çerçevede işlevsiz kalabileceğini sözlerine ekledi. Bora'ya göre, bireyler benzerleri ile değil kendisinden farklı olanlar ile temas ettiğinde değişebilir, dönüşebilir ve özgürleşmemiz için de bu değişim dönüşüm şarttır. Ortak alan kullanımları elbet de iyi bir şeydir ancak yeterli değildir.

Bora'nın bizlere aktardığı bir diğer konu ise kendisinin de içinde bulunduğu bir proje bağlamında, feministler olarak 'yer'e bakma ihtiyacını ilk nasıl tespit ettiklerine dair oldu. Kadınların siyasal temsillerinin güçlenmesi üzerine 1998-1999 yıllarında başlayan bir Ka-Der kampanyasında ele aldıkları konuların hep merkezin, Ankara'nın, İstanbul'un konuları olduğunu, yereldeki sorunlara dair tespit yapmakta zorlandıklarını dile getirdi. Bora, dünyanın pek çok yerinde yerelde kadın temsiliyetinin merkezi yönetimlere göre daha iyi olduğunu ancak Türkiye'de tam tersi bir durumla, belediye meclislerinin imar rantı ile çok ilgili erkekler tarafından işgal edildiğini kadınların dışarıda kaldığını, bunun yanı sıra TBMM'deki koltuk sayılarının görece daha iyi olduğunu ancak bu siyasal temsiliyetin yetmediğini gördüklerini belirtti. Bu sebeple yerele yönediklerini o yıllardan bu yana kadınların bulundukları 'yer'deki temsilleri için kafa yorduklarını, bunun öznesini de sadece kent yönetiminde değil kendi hayatlarının yönetimlerinde etkin kadınlar olarak belirlediklerini dolayısı ile sadece partili kadınları değil, mahalleli ya da parti dışı diğer örgütlenmeler içinde yer alan kadınlara ulaşmaya hedeflediklerini dile getirerek konuşmasını tamamladı.

İkinci konuşmacı olan Bilkent Üniversitesi öğretim görevlisi Nilgün Kennedy de sözlerine kentsel mekanı Bora'nın da bahsettiği gibi 'farklılıkların bir arada oldukları yerler' olarak tanımlayarak başladı. Kennedy'nin ağırlıklı üzerinde durduğu iki kavram oldu. Birincisi Türkçe'de 'kent kıyımı/kırımı' olarak ifade edilen 'urbicide', diğeri ise 'kadın kıyımı/kırımı' olarak ifade edilen 'femicide' kavramları. Urbicide kavramı 1960'lı yıllarda ABD'deki yeniden inşa sürecinde ortaya atılmış 1990'lı yıllarda Saray Bosna'nın yıkılması sırasında yeniden gündeme gelmiştir. Kavram kentin tarihine ilişkin hiçbir iz bırakılmaksızın yıkılması yok edilmesi, kent belleğinin silinmesi anlamında kullanılmaktadır. Bugün pek çok kentte sürdürülen dönüşüm faaliyetleri aklı bu kavramı yeniden getirmektedir. Femicide kavramı ise kadınların sadece kadın olmalarından dolayı öldürüldüğü durumlar için kullanılmaktadır. Kennedy konuşmasında, köyden kente gelen kadınların kentlere erkeklerle nazaran daha kolay adapte olduğunu, 1980'li yıllara kadar yapılan araştırmaların erkeklerin köylere dönme ya da köyden bir kızla evlenme taleplerine karşın kadınların asla köye dönmek istemediklerini ve kentli erkeklerle evlenme taleplerinin olduğunu ortaya koyduğunu belirtmiş; 'komşu' ya da 'arkadaş' bağlamında yaşadığı 'yer'de örülen dayanışma ağı içerisinde kadının kendini köydeki konumuna göre kentte daha güçlü hissettiği bu sebeple de yerinden edildiğinde güçsüzleşerek erkek şiddeti karşısında daha kırılgan hale geldiğini vurgulamıştır. Aynı şey, güvenlikli sitelerde yer alan konut birimlerine hapsolmuş kadınlar için de geçerlidir. Onlar da yalnızdırlar, dayanışma ağlarından yoksun kalmaktadırlar. Kennedy'nin ifadesine göre, güçsüzleşen ve yalnızlaşan kadın öldürülmektedir. Dolayısı ile kadını güçsüzleştiren kentsel politikaların kadın cinayetleri ile ilgisi vardır. Kente karşı işlenen suç, kadına karşı işlenen suçla sebep sonuç ilişkisi içerisinde. Sonuç olarak kadının insan hakkı mücadelesi ile kadının kent hakkı mücadelesi birlikte ele alınması gereken konular olarak karşımızda durmaktadır.

Forumun üçüncü konuşmacısı KaosGL'den Gözde Demirebilek idi. Demirebilek bizlere 'LGBTİ'ler için korku ve güven alanları' isimli projelerinden bahsetti. Proje sonucunda 732 LGBTİ'nin katıldığı internet anketi sonucuna göre bir harita oluşturularak Ankara ili Çankaya İlçesi'nde yer alan kuaför, psikiyatr ve cafe/barları içeren 21 tane mekan işaretlenmiş. Mekanların girişlerine de çıkartmalar yapıştırılmış. Demirebilek bizlerle LGBTİ'ler için güvenli alanlar araştırılırken yaptıkları mekan ziyaretlerine dair deneyimlerini paylaşırken güvenli alanı herkesin özgürce yaşayabildiği 'yer' olarak tanımladıklarını bu çerçevede 'LGBTİ dostu' diye nitelendirilen pek çok mekanın haritalarının dışında kaldığını ifade etti. Online haritaya şu adresten ulaşılabilir: <https://www.google.com/maps/d/viewer?mid=1Z2mTLeZIOi6DZOrxxCU7oxlRIIE&ll=39.91746377217899%2C32.85036779999996&z=1>

röportaj

“Olağanüstü” Plancı Kadınlarımız

Röportaj yapılan Kişinin Adı Soyadı: Semin Çağdaş Tuba İnal Çekiç
ŞPO-İstanbul Yönetim Kurulu Eş Başkanı/Akademisyen

Tarih: 26 Nisan 2017

Röportaj Yeri: Beşiktaş-İstanbul (İnternet araması)

Röportajı yapan kişinin adı soyadı- Görevi-Mesleği

Ayşe Yıkıcı-Y. Şehir Plancısı

TMMOB ŞPO-İstanbul Yönetim Kurulu Üyesi

AY: Meslektaşım ve aynı masayı paylaşmaktan onur ve mutluluk duyduğum Değerli Hocam Tuba İnal Çekiç ile yaşadığı süreçler hakkında biraz konuşalım ve camiamızı bu konuda bilgilendirelim istedik. Sonuç olarak hepimizin de bildiği üzere KHK'lar ile birçok meslektaşımızın görevlerine son veriliyor, mesleklerinden ihraç ediliyorlar. Meslek alanımız adına en büyük kıyım ise; Üniversitelerde ve Belediyelerde yaşıyor. Bu süreçleri kınadığımızı, üzüntüyle karşıladığımızı ve sizin özelinizde tüm meslektaşlarımızın yanında olduğumu belirterek başlamak isterim.

S.Ç. Tuba İnal Çekiç, seni TMMOB Şehir Plancıları Odası bünyesinde son 3 dönemdir aktif olarak katıldığın çalışmalardan ve İstanbul Şubemiz Yönetim Kurulu Eş Başkanı olarak hepimiz tanıyoruz. Tüm bunların yanında 15 Temmuz süreci sonrasında ilan edilen OHAL Kararnameleri ile de hakketmediğin süreçler yaşıyorsun. Olağan Olağanüstü Halimizin canlı örneklerinden sin. Aslında tam bir demokrasi ve insan hakları ihlallerinin örneği olarak tarihe de geçiyorsunuz. **Sizi tanımayan arkadaşlarımız ve üyelerimiz için biraz kendinizden bahsedermisiniz?**

SÇTİÇ: 2002 yılından 2016 Eylül ayına kadar Yıldız Teknik Üniversitesi'nde öğretim üyesi olarak çalıştım. Aynı zamanda son iki dönemdir Şehir Plancıları Odası İstanbul Şubesi Yönetim Kurulunda Eş Başkanlık görevini yürütüyorum. Bunlara ek olarak evliyim ve bir çocuğum var. Şu anda Berlin'de yaşıyorum. Bir süre daha buradayım gibi görünüyor.

AY: Ülkemizde son yıllarda yaşanan bu savaş ortamına HAYIR Barış'tan yanayız, BARIS istiyoruz dediniz. Bir akademisyen meslektaş olarak öncelikle bu konuda duyarlı olup barışa ses verdiğiniz için, seni tebrik ederim. Böylesi dönemlerde hemen herkesin, özellikle siz akademisyenlerin açıklama yapmaları hem tarihe not düşmek adına, hem de bilimin mantığıyla vicdanın sesinin birleşmiş olması adına önem taşıyor. Bize biraz bu metinden bahsedebilir misin? Nasıl gelişti, imza

atmaya nasıl karar verdin? Attığın bu imzanın böyle bir ses getireceğini düşünmüş müydün?

SÇTİÇ: Ses getirmesini umarak imza attım. Aynı masayı paylaştığım insan olarak sen de biliyorsun ki ses getirmesini umarak birçok metne imza atıyoruz. Bu metni ilk gördüğümde ses getirebileceğini ummuş olmakla birlikte böyle büyük tepkiler alacağını beklemiyordum. Bunun tamamen o dönemki konjonktür, ortaya çıkan gerilim ve o dönemki cumhurbaşkanının işine böyle gelmiş olması sebebiyle bu hale geldiğini düşünüyorum. Yoksa bu metin her yerde okuyabileceğimiz bir metinden ibaretti. Dilini ilk gördüğümde sert bulmuştum. Ama bu imzalamayacağım demek değildi. Gördüğümde sert bulduğum için bu metni aslında 5000 kişi imzalayabilecekken bu haliyle en fazla 2000 kişi imzalayabilir diye düşündüm. Metin geldi ve metnin dili üzerinden birtakım tartışmalar yayılmaya başladı. Benim de mail kutumda duruyordu ve henüz imzalamamıştım. O dönemde 10 Ocak'ta Diyarbakır Şubenin genel kurulu vardı. Biliyorsun ki Diyarbakır benim doğup büyüdüğüm yer. Hatta Sur'un benim için çok büyük bir anlamı vardır. Babam orada müze müdürüydü ve ben çocukken babamın Kültür Bakanlığı için satın alıp restore edilmesi sürecinde katkılarının olduğu ve sonradan hayata geçirilmiş projelerinin olduğu bir alan burası. Yani buranın benim için çok özel bir anlamı var. Sokağa çıkma yasağının olduğu ve birçok yıkımın yaşandığı bir dönemdi. İki gün için sadece bir ana aksın açıldığı bir bölge vardı. Biz orada bir yürüyüş yaptık. Zaten doğup büyüdüğüm yeri bu şekilde görmek beni çok ağır ve derinden yaralamışken bir de çocuğunun bedeni sokakta bekleyen bir baba bir konuşma yaptı. Türk, Kürt, kardeşlik ve düşmanlık kavramları üzerinden acısını anlatmaya çalıştı ve dedi ki: “Bu sesi taşıyın, bizim için yapabileceğiniz tek şey bu sesi taşımak”. Bunun üzerine ben de odaya döner dönmez imzayı attım ve yolladım. Aslında hepsi bu kadar. En azından bunu yapabilirim dedim ve üzerinde çok düşünmedim. Sonuçta

böyle olacağını da beklemiyordum tabii ki. Yani bir imza attığım için şu anda Berlin'de sürgünde olacağımı söyleseler inanmazdım. Ama aynı şeyler tekrar yaşansa ve o adamı bana tekrar dinitse böyle olacağını bildiğim halde o imza'yı tekrar atardım.

AY: Neden Berlin'de olduğunu da biraz anlatır mısın?

SÇTİÇ: Aslında bu imza sürecinden önce 2015 Kasım ayında görevlendirilmem tamamlandı. Bu süreçte akademik çalışmalarımı gözden geçirmek, kendimi geliştirmek üzere 6 senede bir kullanma hakkımız olan ve 1 yıl süren "Sabbatical" denilen bir uygulamadan davet mektubu almıştım. Dolayısıyla zaten Berlin'e gelme hazırlığı içindeydim. Yani imza sürecinden bağımsız bir şekilde görevlendirilmemi almıştım. Ocak ayında bu olayın gerçekleşmesiyle soruşturmalar sonuçlanmadan 14 Haziran'da buraya geldim. Gelmeden önce maddi olarak durumumuzu ayarladık. Çünkü buraya burslu gelinmiyor. Bizi 1 sene idare edecek şekilde hazırlıklar yaptım. Arabamı sattım, bakıcıyı işten çıkardım. Çünkü çocuğum da burada okuyacaktı. Bu süre bazen 2 seneye kadar uzatılabilir. Bunu da öngörerek evi kiraya verip vermeme gibi düşüncelerle toparlandık ve kendimizi buna göre ayarladık. Maddi manevi bütün birikimimi burada geçireceğim 1 ya da 2 seneye yatırdım. Ev tuttum, çocuğumu okula yazdırdım ve burada bir hayata başladık. Bundan tam 1 ay sonra darbe oldu. 3-4 gün sonra geri çağırıldım. İlk çağrı kesin bir çağrıydı ama sonradan rektörlere bir insiyatif tanındı. Yaptığı çalışmalara devam eden ya da orada kalmasını gerektiren bir durum varsa kalsın şeklinde. Bunun üzerine burada yeni kurduğum düzenimi bozmayacağıma dair hem maddi hem manevi durumumu anlatan uzunca bir yazı yazdım. Ancak rektörlükten yazılarıma cevap verilmedi. Ağustos ayının başında hala gitmediğim için hakkımda tutanak tutulmaya başlandı. Yaklaşık 15. tutanaktan sonra beni mustafi saydılar. Yani kendim istifa etmişim gibi saydılar. Mustafilik süreci Ağustos'ta tamamlanmış gibi gözükmese rağmen SGK'ya bildirilmesi gibi işlemlerle birlikte tamamlanması Ekim ayının sonunu buldu.

AY: Yasadığın bu süreçte hukuki olarak neler yaşıyorsun? Almanya'daki hukuki süreçlerde neler yaşıyorsunuz?

SÇTİÇ: Türkiye'de hukuki olarak yürüyen bir süreç var. Sendikaların avukatları aracılığıyla anayasa mahkemesine ve idare mahkemesine davalar açıldı. Benim davam 9. ya da 10. idare mahkemesinde. Ama diğer şeyler gibi bu da hiç kolay olmadı. Buraya gelmeden önce tesadüfen Mart ayında sendikaların avukatlarına genel bir vekaletname çıkartmıştım. Dolayısıyla Türkiye'de bir dava süreci başlatıldı ve yürüyor. KHK sürecine ilişkin dava olumlu ilerlese bile beni geri döndürdükleri yer mustafi sayıldığım yer olacak. Dolayısıyla benim ayrı bir dava daha açmam gerekiyor. Çünkü benim mustafi sayılmam da bunlarla alakalı. Bu durum, Yıldız Teknik Üniversitesi rektörünün bu konuya bakış açısıyla çok derinden alakalı. Bir yandan da buraya maaşlı görevlendirmeye gelmiş olduğum için maaşımın iki katını geri ödeme yükümlülüğü var. Dolayısıyla bana buradaki iki buçuk aylık kalış sürecim için 35 bin TL borç çıkmış oldu. Zaten aile olarak ayrı kalma sürecinde ciddi bir yıkım yaşarken bir de ekonomik durumlar ortaya çıktı. Bir yandan da bunun için dava açmam gerekiyor. Ama onu henüz çözemedim. Bunun dışında bir de Berlin'de yürüyen hukuki bir süreç var. O da burada ki-

şisel olarak oturma izni almak üzere yürüyen bir süreç. Benim ayrı eşimin ayrı bir avukatı var. Çünkü o, iş üzerinden oturma talebinde bulundu. Benim durumumun ise biraz daha siyasi bir arka planı olduğu için başka bir avukatla daha çalışıyoruz. Aynı avukatın müvekkilleri arasında benim durumumda olan imzacı akademisyenler de var. Burada seyahat edemez durumdayız ve bütün bu siyasi davalar da bunun üzerinden yürütülmeye çalışılıyor. Hepimizin ayrı ayrı davaları var. Kimisinin çocuğu okula gidemiyor, kimisinin oturma izni problemi var, bazılarının pasaportunun süresi bitecek ama yeni pasaport alamıyor durumda. Bunların dışında hukuki olarak başka bir girişimimiz olmadı. Sadece günlük sorunları çözerek bize destek olmaya çalışan bir avukat grubu var.

AY: Sendikaların dava sürecinde size destek olduğundan bahsettiniz. Bu süreçte Odamız, Şubelerimiz, kadın komisyonumuz, üniversite ve öğrencilerinden nasıl Tepkiler aldın? Destek veya muhalefet gördün mü?

SÇTİÇ: Destek olmayan tepkileri çok görmemeye çalışıyorum. Zaten çok da görmedim. O açıdan çok şanslıyız. Şehir planlama bölümü ve mimarlık fakültesi olduğu için de bu böyle aslında. Ek olarak üçümüz de Yıldız Teknik Üniversitesi Şehir Planlama Bölümü'nde ideolojik olarak hangi yanda yer alırlarsa alsınlar, öğrencilerimizin sevdiği akademisyenleriz. Bu yüzden çok sert bir tepki almadık. Alsak çok üzücü ve yıkıcı olabilirdi. Çünkü biliyorum ki kapılarının önüne terörist yazılı kupa koyulan, tehdit mektubu alan hocalar var. Biz bunların hiçbirini yaşamadık ve öğrencilerimizden de çok büyük destek aldık. Okuldan çıkılacak son gün öğrencilerin gösterdiği destekleyici tepkiler inanılmazdı. Geriye dönüp baktığımda en önemlisi de bu. Biz iyi insanlardık ve öğrencilerin sevdiği akademisyenlerdik. Başımıza gelenlerin aslında bizle alakalı olmadığını ve bunun bir şekilde düzeleceğine dair inanç ve umudu onlardan da görmek çok güzeldi. Gazetelere de çıkan çok güzel röportajlar yaptık, kapıma notlar yapıştırmışlar. Burada olduğum halde hep-sini bana ulaştırmayı da başardılar. Mezun öğrenciler de dahil yüzlerce mesaj aldım. Tüm bunlar bana çok duygusal anlar yaşattı. Bunun dışında bölümdeki hocalarımız, özellikle bölüm başkanı bana bu konuda çok ciddi destek oldu. Manevi yardımlarının yanında maddi yardımları da oldu. Öte yandan Oda'nın da her seferinde arkamda olduklarını biliyor olmam bana çok destek oldu. Burada Skype ile toplantılara katılıp işleri yapmak bile bana güç veren şeylerden biri.

Kadın komisyonunda özel bir süreç başlatılmadı ama oradan da çok ciddi destek mesajları geldi. İhraç edilen akademisyenler arasında kadın oranı çok yüksek olduğu için onlardan gelen destek de bizim için çok önemliydi.

AY: Peki konu özelinden daha genele gidecek olursak sizce bizim meslek alanımız bağlamında kadın olmak ne demek? Ya da mesleki mücadele alanında kadın olmak ne demek?

SÇTİÇ: Akademide de evlilik yaşantımda da kadın erkek ayrımı hissetmedim. Bu konuda çok şanslı olduğumu düşünüyorum. Ama yinede bütün hayatı organize etmek için bir erkekten daha çok zorlandığımız kesin. Çünkü her konuya dair hassasiyetlerimiz çok farklı. Dolayısıyla bu süreç de kadın olarak beni daha çok yordu. Ama bunun dışında özellikle bizim mücadele alanı-

mızda kadın olarak çok güçlü olduğumuzu düşünüyorum. Sahip olduğumuz bu gücü ve enerjiyi korumak gerekiyor. Çünkü bu mesleği, camiyi ve hareketliliği kadınlar ayakta tutuyor. Bunu kaybetmemek gerekiyor. Kadın olarak burada yaşadığım en zor şey ise 4-5 ay süren dönüp dönmeme kararını verme sürecini tek başıma ve 11 yaşında babasını özelemiş bir kız çocuğuyla yaşamak zorunda kalmaktı. Evde erkek kadın rolü üstlenilmemiş bir ailede büyüyen bir çocuk olmasına rağmen kızımın başımızda erkek yok hissini yaşadığını gördüm. Son olarak ben evin bir bireyi olarak kimseye sormadan o babayı dinleyerek imza atıp bir sorumluluk aldım. Sonunda ortaya çıkan şey ise tüm ailemi etkiledi. Bunu kimsenin bana hissettirmediklerinin farkındayım ama eğer burada başaramazsak ve işler iyice kötüye giderse bu sorumluluk bende, bunu biliyorum. Bu durumun bir kadın olarak bana daha ağır bir sorumluluk yüklediğinden eminim.

AY: Kent mücadelesi bu kadar kadınlarla hemhal bir mücadele ve meslek alanımız bu kadar çok sayıda kadın meslektaşımızı barındırırken, neden halen sözcülerin temsilcilerin ve oda yöneticilerinin sayıca ağırlığının erkekler olduğunu düşünüyorsunuz?

SCTİÇ: Bu konuda kişisel olarak şunu söyleyebilirim: Oda'ya başladığımdan bu yana birlikte çalıştığım eş başkanla herhangi bir şekilde görünürlük üzerinden bir ayırımımız olmadı. Ne kadar görünmek istiyorsam o kadar göründüğümü düşünüyorum. Biraz daha görünmek isteseydim buna engel olunur muydu bunu bilmiyorum. Öyle olacağını çok da sanmıyorum. Çünkü biz istersek yaparız ve biz güçlüyüz inancındayım.

AY: Önündeki süreçte neler yapmayı planlıyorsunuz? Mesela çok uzun vadeli hedefler koyabiliyor musun?

SCTİÇ: Uzun vadeli bir hedefim yok tabii ki. Çünkü yarın ne olacağıma dair bir fikrim de yok. Seyahat edememe ve burada hiçbir işlem yapamama halimiz gerçekten bizi çok zorluyor. Burada bunu Almanlara anlatmak da çok zor. Ben bir metne imza attım ve şu anda bana nüfus cüzdanı örneği verilmiyor, işlem kapatılmış durumda. İstiyorlar ki ülkeye dönelim ve sürünelim. Maddi manevi bir travma yaşandı. İstiyorlar ki geri dönelim ve bu travma daha da büyüsün. Biz bir şekilde bundan kaçmış ve burada bir iş bulmaya çalışıyoruz. Ben bir burs aldım şimdi bunu uzatmanın ya da başka bir burs bulmanın yollarına bakıyorum. Ancak henüz eşim de ben de bir iş bulabilmiş değilim. En azından dayanışma yoluyla burada da nasıl hayatta kalınabileceğini öğrendik. Buradaki birçok akademisyen arkadaşımınla birlikte burada beraberiz. Herkes deneyimini ve bilgisini birbiriyle paylaşıyor ve ortak bir akılla hareket etmeye çalışıyoruz. Burada da Türkiye ve Almanya üzerine, Berlin'deki Türk toplumu üzerine bir fikir ve proje geliştirmek üzerine çalışıyoruz.

AY: Mesleki olarak orada bir şeyler yapabiliyor musun? Öyleyse içeriklerinden biraz bahsedermisin?

SCTİÇ: Şehir plancısı olarak, planlama alanında bir proje yazdım ve o projeye fon bulmaya çalışıyorum. Zaten Türkiye'de de katılım meselesini çalışıyordum. Buradaki Türkiye kökenli göçmenlerin kent siyasetine katılım mekanizmaları üzerine çalışmalar yapıyorum. Mesleki olarak yaptığım şey bu. Bunun dışında bir akademisyen, aydın olarak ya da aktivizmin içinde bir insan

olarak "burada biz nasılız" örgütlenme ağını nasıl örebiliriz üzerine çalışıyorum. Çünkü burada halihazırda bir diaspora var ve ona başka bir kimlikle yeni insanlar geliyor. Örneğin dün akşam bir doğum günü sebebiyle bir masadaydım. Masadaki herkes son 4 ayda gelmişti. En eski bendim. Çoğu sanatçı ve gazeteci-ydi. Dolayısıyla burada olan enerjiyi örgütlemek ve o enerjiyi harekete dönüştürmek gerekiyor.

AY: Sizce şu an Türkiye'ye geri dönseniz sizi nasıl bir şey bekliyor? Gözaltı veya başka bir baskı politikası benzeri şeyler olabilir mi?

SCTİÇ: Bunun üzerine bir baskı olacağını zannetmiyorum. Zaten bir imzayla işimden çıkarılıp üstüme bir sürü borç çıkarıldı. İnsanlar mülklerini satamaz duruma getirildi. İsteniyor ki burada da ekonomik olarak ayakta kalamayalım, dönelim ve orada sürünelim. Ben burada bir şekilde iş bulabilme ihtimaline tutunmuş durumdayım. Orada iş de bulabilme imkanım yok. Dolayısıyla bu aşamada geri dönüş düşünmek istemediğimiz bir şey. Özellikle de çocuğum için.

AY: Son olarak mesleki bir soru soracağım. Plancı ve akademisyen olarak Almanya'daki planlama ve akademik hayat sistemini Türkiye'dekiyle kıyaslasanız neler söylersiniz?

SCTİÇ: Alman akademisi daha doğrusu Anglo-Sakson akademi bizimkinden çok farklı. Biz bir üniversiteye araştırma görevlisi olarak giriyoruz ve profesör olarak çıkıyoruz. Özellikle araştırma görevlisi olduğumuz dönemde bölümde ne iş varsa yapıyoruz. Dolayısıyla bir uzmanlaşma aksı yok. Burada ise iş güvenliği olan bir akademik dünya söz konusu değil. Alman olmak bir yana non-European olarak profesörlüğe erişmek hepten çok zor. Dolayısıyla bütün akademi üçer beşer senelik kontratlarla yürüyen bir dünya. Öte yandan Türkiyeyle karşılaştırıldığında idari kadro çok zayıf. Yani sürekli çalışıp iş güvenliği olan çok küçük bir kesim var. Onun dışında bize göre çok daha üretkenler. Bizim saatlerce süren toplantılarımız, uğraşmak zorunda kaldığımız saçma problemler sebebiyle alınan saatlerimiz onlarda yok ve sürekli çalışıp üretir durumdalar. Planlama dünyasına gelince profesyonel olarak planlamanın içinde değilim ancak kente baktığınızda anlayabildiğiniz çok temel bir fark var. Burada öyle bir dinamizm yok. Şehir değişmiyor. Bir şey yapıyor ve o zaten 150-250 yıl için yapılıyor. Bizdeki "3 senelik belediye dönemi bitene kadar yapalım" algısı yok. Her şey çok yavaş ve çok uzun süreli yapılıyor. Yani bizdeki kadar dinamik değil. Örneğin kentin bir maketi var ve bir şey değiştiğinde o maketi değiştiriyorlar. İstanbul için böyle bir şey söz konusu bile olamaz. Başka bir fark da; burada pazarlığa hiç açık olmayan, bedel biçilemeyecek birtakım temel konular var. Bizde her şeyin bir bedeli var. Yasak olmasına rağmen ormanın ortasına bir ev yapılabilir. Onlarda ise bu sınırları aşmak kimsenin aklına bile gelmiyor. Bunun yanında sorunlar var: "Gentrification" denilen merkezde yaşayan insanların çeperlere kaçmasıyla bazı bölgelerde çok ciddi kira artışı ve konut bulamamaya sebep olan durumlar var. Ama bu burada mekansal bir probleme dönüşmemiş. Ekonomik ve sosyal bir problem ancak mekanı zedeleyen bir duruma gelmemiş.

AY: Tuba Hocam çok teşekkürler ederiz.

SCTİÇ: Ben teşekkür ederim.

röportaj

Röportaj yapılan Kişinin Adı Soyadı: Fatma Gül Eryıldız

Tarih: 24 Mart 2017

Röportaj Yeri: Taksim-İstanbul

Röportajı yapan kişinin adı soyadı- Görevi-Mesleği

Ayşe Yıkıcı-Y. Şehir Plancısı

TMMOB ŞPO-İstanbul Yönetim Kurulu Üyesi

Röportajı yapan kişinin adı soyadı [AY]:

Meslektaşım ve aynı masayı paylaşmaktan onur ve mutluluk duyduğum Değerli Hocam Fatmagül Eryıldız ile yaşadığı süreçler hakkında biraz konuşalım ve camiamızı bu konuda bilgilendirelim istedik. Sonuç olarak hepimizin de bildiği üzere KHK'lar ile bir çok meslektaşımızın görevlerine son veriliyor; meslekten ihraç ediliyorlar. Meslek alanımız adına ise; en büyük kıyım ise Üniversitelerde ve Belediyelerde yaşıyor. Bu süreçleri kınadığımı, üzüntüyle karşıladığımı ve meslektaşlarımızın yanında olduğumu belirterek başlamak isterim.

Merhaba Fatmagül, seni akademik ortamlardan, kadın hareketlerinden tanıyoruz. Tüm bunların yanında 15 Temmuz süreci sonrasında ilan edilen OHAL Kararnameleri ile de hakketmediğin süreçler yaşıyorsun. Olağan Olağanüstü Halimizin canlı örneklerindensin. Aslında tam bir demokrasi ve insan hakları ihlallerinin örneği olarak tarihe de geçmiş bulunmaktasın. Tüm bunların öncesinde; ülkemizde son yıllarda giderek şiddetini arttıran savaş ortamında, Barış isteyen akademisyenler olarak ta barış için imza vermiştin. Su anda da İstanbul'da yaşıyorsun. **Seni tanımayanlar için biraz kendinden bahsedermisin?**

CEVAPLAYANIN ADI SOYADI [FE]:

1988 yılı Ankara doğumluyum. Üniversiteyi kazanınca İstanbul'a geldim ve o zamandan beri İstanbul'da yaşıyorum. Mimar Sinan Üniversitesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü'nden 2012 yılı Ocak ayında mezun oldum. Daha sonra 1 sene gayrimenkul sektöründe çalıştım. Sonrasında akademisyen olmaya karar verdim ve ÖYP programına girdim. O sırada İTÜ'de Bölge Planlama Bölümü'nde yüksek lisans yapıyordum. Yüksek lisansımı yaptım. ÖYP programı yüksek lisans ve doktoranızı yaptıktan sonra kadronuzun bulunduğu yere gidip zorunlu hizmet yapacağınız bir program. Master tezimi bitirdikten sonra imza süreci başladı.

AY: Ülkemizde son yıllarda yaşanan bu savaş ortamına HAYIR Barış'tan yanayız, BARIS

istiyoruz dediniz. Bir akademisyen meslektaş olarak öncelikle bu konuda duyarlı olup barışa ses verdiğin için, seni tebrik etmek isterim. Böylesi dönemlerde hemen herkesin, özellikle siz akademisyenlerin açıklama yapmaları hem tarihe not düşmek adına, hem de bilimin mantığıyla vicdanın sesinin birleşmiş olması adına önem taşıyor. Bize biraz bu metinden bahsedebilir misin? Nasıl gelişti, imza atmaya nasıl karar verdin? Daha sonra bu imzayla birlikte nasıl süreçler yaşadınız? Hukuki olarak neler yapıyorsunuz?

FE: 7 Haziran seçimlerinden sonra zaten hepimizi te-dirgin eden bir süreç başlamıştı. Doğu'da sokağa çıkma yasakları, sivil insanların ölmesi, kadınların çocukların ölmesi, şehirlerin yıkılması zaten hepimizi bir duyarlılığa itmişti. Ben o sırada imza ilk çıktığında yüksek lisans tezi yazıyordum ve imzadan haberim yoktu. Ancak daha sonrasında ilk imza atan akademisyenlerin üzerinde yoğun bir baskı oldu. Özellikle Kocaeli'nde Bolu'da gözaltılar, ev baskınları oldu, insanlara soruşturmalar açıldı. Bunun üzerine hem meslektaşlarımızın hem hocalarımızın yanında olmak hem bir vatandaş olarak hem de bir akademisyen olarak öğrencilerime, hocalarıma karşı bir sorumluluk duydum ve imza atmak istedim. Aslında akademisyen arkadaşlarla dayanışmak ve fikir özgürlüğünü dile getirmek, doğudaki sokağa çıkma yasaklarını, sivil insanların ölümlerinin bitmesini dile getiren bir imza atmak çok da cesaret gerektiren bir şey değildi. Bu zamana kadar birçok metne imza attım ve bu metne de bahsettiğim sebeplerden imza atmak istedim. Ondan sonrasında başımıza bir şeylerin geleceğini tahmin ediyorduk ama bu kadarını tahmin etmiyorduk. Örgütlü ve sistematik bir baskı ve mobing sürecine maruz kaldım. YÖK, üniversite yöneticileri hem İTÜ hem Niğde Üniversitesinden baskı yapıldı. Sonra ÖYP Yönetmeliği'ni değiştirdiler. ÖYP yönetmeliğiyle Anadolu üniversitelerinde görev yapanlar öğrencilik aşamasındayken daha köklü üniversitelere gidebiliyorlardı. Ancak ilgili o madde 'tez aşamasındakiler

acil bir ihtiyaç varsa gidebilir' diye değiştirildi. Acil bir ihtiyaç nasıl bir şeyse hiçbirimizin bölümü açık değil, öğrenci yok. İlk başta ben ders dönemindeydim, bana bir şey olmaz dedim. Sonra bir baktım Niğde Üniversitesi acil ihtiyaç gerekçesi ile beni çağırmış; YÖK de hemen onaylamış. Normalde görevlendirmenizin onaylaması 3 ayda çıkar ama 1 hafta onaylamış ve bunu sadece Barış için Akademisyenlerin metnine imza atanlara uyguladılar. Daha sonra burada bir hukuksuzluk olduğu için buna dava açtım. Sonrasında 'geçici yürütmeyi durdurma' aldım. Sonrasında yürütmeyi durdurmam bozuldu ama Bölge İdare Mahkemesine itiraz ettim ve yürütmeyi durdurma aldım. Sonrasında davayı da kazandım ve artık rahatım dedim. Ama bu sefer de YÖK mahkeme kararını uygulamamak için 'doktoranın devamı uygun değildir, acil Niğde'ye gitmesi gerekmektedir' dedi. Plancı olarak bilirsiniz bir plana dava açarız kazanırız ama ben yeni plan çıkardım der ve sizin o kazandığınız şey hükümsüz kalır. Benim de o kazandığım şey bir anda hükümsüz kaldı. Tam da 15 temmuz sonrasına denk geldi bu olaylar. Ona da dava açtım ama çok uzun bir süreç olacaktı. Benim apar topar Niğde'ye gitmem gerekti. Gitmezsem görevden atılıyordum. Ayrıca bizim imzaladığımız bir senet var. Bu senet dolayısıyla; atılırsam, başarısız olursam ya da istifa edersem; bugüne kadar bana verdikleri maaşın bir buçuk katını geri ödemem gerekiyordu. Bu da 200 bin liraya denk geliyordu. O yüzden istifa da edemedim. Eğitimimi yarıda bırakıp, ne olduğunu bilmeden apar topar Niğde'ye gittim. Ayrıca YÖK savunmasında itirazımıza karşılık olarak 'üstün kamu yararı' nedeni ile benim Niğde'ye gitmem gerektiğini yazmış. Niğde'ye gittim ve dokuz-beş (mesai saatleri) gözetleniyordum, hiçbir iş yapamıyordum. Hiçbir ekipman verilmedi. Personel kimlik kartım dahi verilmedi. Bir imzacı arkadaş da benim gibi sürgünde Niğde'de idi. İnanılmaz yalnızdık. Hayalet gibi gidip geliyordum. Ne yıllık iznim veriliyordu, memurlar dilekçemi almıyorlardı ve Dekan dilekçenizi işleme almamazı söylüyordu diye belirtiyorlardı. Dekan yardımcısı da 'biz emir kuluyuz, sen de emir kulusun' dediler. Ben de 'ben emir kulu değilim, siz bunu almak zorundasınız. Buranın dekanı rektörü kendini anayasadan üstün mü sanıyor' dedim. Ama orada gördüm ki Niğde Üniversitesi Rektörü kendini Allah gibi görüyor; çalışanlar da ona Allah muamelesi yapıyor. Bütün memurlar benim imzacı olduğumu biliyorlar. Ben gitmeden dekan bir fakülte kurulunda duyduğum kadarıyla 'buraya ne olduğu belli olan biri gelecek' demiş. Tüm bu yaşananlarda diğer imzacı arkadaşla birbimize dayandık, onun dışında kimsemiz yoktu. Eğitim-Sen'e üye birkaç arkadaş vardı sadece.

Yapmaya çalıştıkları bizi yalnızlaştırmaya çalışmaktı. Gün içinde 20 kelime dahi etmediğim oluyordu. Sonrasında ben rektör yardımcısı ile görüşmeyi başardım. Doktora nasıl devam edeceğim, burada ne yapacağım dedim. O da 'biz senin ismini YÖK'e verdik, işten atılacaksın, gi-

dersin doktoranı yaparsın.' Dedi. Ben de benim idari bir soruşturmam, adli bir davam yok. Ben neden atılıyorum diye sorduğumda 'OHAL' dedi. Benim senedim var nasıl ödeyeceğim dedim, o da 'bu da sana iyi bir hayat dersi olur' dedi.

Bir gece yarısı biz Konukevi'nde kalırken telefonumda bir sürü mesaj vardı. KHK'da adımız çıkmış. Garip bir ruh haline büründüm. Bir yandan ağlıyorum, bir yandan gülüyorum. Böyle bir şeyi beklemiyoruz. Niğde'de yerel bir gazetede ihraç edilenlerin ayrı ayrı haberlerini gördük. Bir yerden sonra can güvenliğimizin de tehlikeye girebileceğini gördük. En özendiğimiz şey Ankara'da atılan hocaların sürecindeki örgütlü dayanışma idi.

AY: Yasadığın tüm bu süreçlerin yanında öncelikle bir kadın ve bir meslek insanı olarak hissettiklerini, duygularını bizlerle paylaşabilir misin?

FE: İleride Niğde'ye gitmeyi kafamda kurguluyordum. İşte hoca olarak gidecektim, böyle Çalıkuşu romanı gibi, oraya gidecektim, öğrencilerim olacaktı, onlara ders verecektim. Onlar muhtemelen orta Anadolu illerinden gelecekti. Ben onlara başka bir düşünme sistematığının olduğunu öğretecektim. Ama oraya gidince gördüm ki bu benim isteğim ve hayalimmiş. Muhafazakar ve milliyetçi bir kent ve belli bir saatten sonra kadınlar dışarıda dahi değil. Onun da ayrı bir baskısı oluyor. Giyiminize kuşamınıza dikkat etmeniz gerekiyor.

Bir kadın olarak Türkiye'nin her yerinde bu muhafazakarlaşmayı hissediyoruz. Ama özellikle Orta Anadolu kentlerinde daha fazla hissedildiğini gördüm. Bu durum için bir şeyler tabi ki yapılabilir. Ancak örgütlü olmanız ve yanınızda insanların olması gerekiyor. Özellikle kadın olarak daha da yalnızlaştırılan bir süreç yaşıyorsunuz. Örneğin bir erkek olsanız bir şekilde bir kahveye gidersiniz ama kadın olunca daha yapa yalnız oluyorsunuz. Onu daha yoğun bir şekilde hissettim. Bekar bir kadın olmak daha büyük bir sıkıntı. Kaç yaşına gelmişsiniz, daha evlenmemişsiniz, onun toplumsal bir baskısını hissediyorsunuz.

AY: Bu süreçte Odamız, Şubelerimiz, sendika ve üniversiteden, öğrencilerinden nasıl Tepkiler aldın? Destek veya muhalefet gördün mü?

FE: Bu süreçte biraz yalnız kaldım. Daha 15 Temmuz öncesinde de meslek örgütümle iletişime girmeye çalıştım. Ancak pek yanıt alamadım başlarda. 15 Temmuz sonrasında görüştük. İstanbul şubeden sen aradın. O çok iyi gelmişti bana. İnsanın ihtiyacı oluyor dayanışmaya. İstanbul'da o kadar hissetmiyorsunuz ama Anadolu üniversitelerinde o yalnızlığı çok hissediyorsunuz. Sendikadaki arkadaşlarla karşılaştığımda bana benzeyen insanlar var

diye düşündüm. Konuşabileceğim insanlar var. Bu beni mutlu etmişti. Çünkü insanlar size kafasını çeviriyor. Gitmeden önce Aziz Nesin'in Bir Sürgünün Anıları kitabını okumuştum. Orada da aziz nesini önceden tanıyanlar insanlar benzer bir durum sonucunda kafasını çeviriyordu, kimse selam vermiyor, iş bulamıyordu. Parasızlık dışında aynı şeyleri yaşadım.

AY: Hukuki süreçte şu an neler yaşıyorsunuz?

FE: İhraçtan önceki davaların duruşma zamanları yeni yeni geldi. YÖK avukatı kendini savunamıyor dahi. Diyor ki siz imzacısınız diye başınıza bunlar geliyor ama ben ne yapayım? Bu davalara girdiğimde kendimi bir tiyatro oyununun içinde hissettim. 'Üstün kamu yararı, acil ihtiyaç' diyor. Ama sadece devletin bana kini, politik görüşlerim nedeniyle sürülmüşüm, bunu karşı tarafın avukatı da biliyor, Hakim de biliyor. Ama biz bir tiyatronun içindeyiz. İhraçtan sonra Anayasa Mahkemesi ve Danıştay'a dava açtım. Büyük ihtimalle anayasa mahkemesi red gelecek. Danıştay da idare mahkemeye atacak, o da ben görevli değilim deyip ona atacak. AKP yeni bir hukuk komisyonu kuracak, oraya yeni bir dava açmamız gerekecek. AİHM'e götürecektik. AİHM yolları kapadı, ilk önce iç hukuku deneyin. Avukatın bana dediği AİHM'e gidip gelmesi 10 yılı bulacak. Belki ülkenin siyasi atmosferi değişirse hukuki olarak bir şey yapılabilir. Bir de şöyle bir belirsizlik var. Benim ihraç olduğum gün ÖYP'lileri 50D'li yaptılar. Şu an ÖYP'li mi yoksa 50D'li mi olup olmadığımı bilmediğim için senedi ödeyip ödemeyeceğimi bilmiyorum.

AY: Bu süreçte TMMOB Şehir Plancıları Odası'ndan, İTÜ'den, Niğde'den öğrencilerden nasıl tepkiler aldın?

Niğde'de tabi ki terörist gözüyle baktılar. Sen bir de ders

mi vereceksin öğrencilere gözüyle bakıyorlar. Üstüne benzin döküp yaktın, gencecik yaşında yaktın kendini, değer miydi gibi bir şey var. Değip değmemesi önemli değil. Benim görüşümü savunmamdan daha doğal ne olabilir ki diyorum.

Duyduktan sonra öğrencilerim üzüldü. Olumlu dönüşler aldım. Odada da en son toplandığında destek olacağını, odanın içinde bir şeyler yapılacağı söylendi. Sendika başından beri hem hukuki destek veriyor hem de maddi dayanışma desteği var.

Ama politik olarak hepimizin daha aktif şeyler yapmamız gerekiyor. Kişisel olarak insanların dayanışmasını hissediyorum. Niğde'den buraya gelince kendimi daha iyi hissettim. Taşkılla'ya gidince öğrenciler yanıma gelip hocam diyorlar ben de hoca demeyin artık değilim diyorum, olur mu siz bizim hala hocamızsınız diyorlar. Bir sürü insan aradı, Cumhuriyet, Birgün, Bianet, İleri gibi muhalif basından arandım, haberler yapıldı. ÇHD aradı, hukuki destek sağlamak istediler. Sonra ÇHD kapandı. Onlar bana destekti, sonra biz onlara destek olmaya çalıştık.

İhraçtan sonra kendimi daha özgür hissettim, daha öncesinde belirsizlik ve kendimi ifade etmekte özgür olmam nedeniyle daha stresliydim ve süreç daha ağırdı.

AY: Kadın meslektaşlarından nasıl tepkiler aldın?

FE: Kadın komisyonu beni KHK'larla ilgili bir etkinliğe çağırdı konuşmacı olarak. Orada da TMMOB'da ne yapabiliriz diye sordular. Her türlü destek olmak istediklerini, geç kaldık ama ne yapmamız lazım dediler.

AY: Bu olaylardan da yola çıkarak Meslek alanında kadın olarak mücadele etmenin zorlukları hakkında ne düşünüyorsunuz?

FE: Kadın olmak her anlamda zor sadece şehir plancısı olarak değil ülkenin tamamı gericileştiği için hepimiz sıkıntı yaşıyoruz. Bedenimize göz dikiliyor, can güvenliğimiz yok. Meslek alanı olarak tacize uğramanız çok kolay işyerinde. Gayrimenkulde çalışırken inşaatlara gidiyordum. Tek kadın gelmiş diyorlar. Tapu memurundan, belediye'deki memuruna kadar size kadın olduğunuz için daha yakın davranmaya hak görüyor kendinde, onun dışında akademi de de İstanbul da olduğum için pek bir sıkıntı yaşamadım ama Niğde de olsaydım yaşadım. Çünkü kadın geri planda kalıyor. Bizim bölümlerde kadın sayısı fazla, kadın akademisyen fazla ama idari kadrolara bakıyorsunuz hep erkek. Toplum akademisyenliği öğretmenlik olarak gördüğü için daha tercih edilir bir meslek biz kadınlar için. İlk soru ya kadın olarak büro mu açacaksın, geç saatlere kadar bürolarda mı çalışacaksın, akademisyen ol çalışma saatlerin belli olsun algısı var. Taşraya gittiğinizde kadın akademisyen sayısı o kadar çok az ki ve millet eşini dostunu kadroya aldırıyor. Bu kitle erkek kit-

lesi, başı kapalı bir kitlede var. Durum bu maalesef.

AY: Kent mücadelesi bu kadar kadınlarla hemhal bir mücadele ve meslek alanımız bu kadar çok sayıda kadın meslektaşımızı barındırırken, neden halen sözcülerin temsilcilerinin ve oda yöneticilerinin sayıca ağırlığının erkekler olduğunu düşünüyorsunuz?

FE: Garip bir şey var Toplumun sığındığı biyolojik nedenleri kullanma hali var kadın duygusaldır, çocuğu var ailesi var ailesi ile ilgilenmesi gerekir. Ancak erkeğinde ailesi var, çocuğu var. Toplumsal olarak yapılandırılmış kimi misyonlar var evcimenizdir, duygusaldır. Kadın eylemde ön planda duramaz, sesini çıkaramaz vs. halbuki biz görüyoruz kentsel dönüşüm mahallelerinde kadınlar ön planda. Bergama’da kadınlar, Edirne’de Kıymet Teyze, gezi zamanı kadınlar ön plandaydı. Cumartesi Annelerini unutmamak lazım. 600 haftadır Galatasaray Meydanındalar. Kadınlar emekçi, emeğin her sürecinde varlar. Ama garip bir şekilde biyolojik bir yaftalaştırma var. Kadın ve Erkek mesleği diye bir şey kalmadı. Herkes her işi yapıyor. Bunun nedeni maalesef bu ataerkil izler.

AY: Önündeki süreçte neler yapmayı planlıyorsunuz?

FE: Güzel soru aslında işimizi ekmeğimizi elimizden alıp bizi terbiye edeceğini düşünmesi devletin daha entelektüel tabirle medeni ölüler olarak bizler yaşam mücadelesi veriyoruz. Bir yandan doktora yazmaya devam ettiğim için çok kalıcı iş arayamıyorum. Birkaç iş görüşmem oldu ama genellikle geri çevrildim ya da çok az ücretle başlayabileceğim söylendi. O da eğitimimi yarım bırakmak demek olacaktı. İşimi yapabileceğim düzgün işler arıyorum ama resmi gazete de adım var, SGK dan kayıt gitmese bile adımı arama motorlarına yazsa bu durum ortaya çıkacak. Bir de şehir plancısısınız kim sizin imzanızla bir belediyeye iş yapmak istesin öyle bir durumda var. Devletin intikam politikası inanılmaz. Altında benim imzayı gördükleri zaman onaylamayacaktır. O yüzden de bir ofis beni sigortasız ve düşük ücretli çalıştırmaya çalışacaktır. Senin imzanı kullanmayalım diyecektir. Bende önümü göremiyorum. Bir yandan pasaportum iptal oldu, yurt dışındaki burslara da başvuramıyorum. OHAL süreci uzuyor. Özel ders vermek için ilan verdim. Çocuklara İngilizce öğretebilirim diye düşündüm ve ilan verdim.

Eğitimim devam ederken ek gelir olur diye düşündüm. Ama tüm bunların yanında insan mesleğini yapmak istiyor İşsiz kalmak sadece maddi bir durum değil sizi hayatın sosyal hayattan da alıkoyuyor. Sendikanın durumu belli değil. Her an her şey olabilir. Beni korkutan belirlilikte bir hayatım vardı tüm bunların öncesinde. Memurdum, doktoram bitene kadar İTÜ’deydim hayatımın 12 yılı belliydi. 6 yıl daha Niğde’de olacaktım. İş güvencem vardı. Kadroluydum ama aslında öyle bir şey yokmuş ve bir ge-

cede işsiz kaldım. Bundan sonrasında ne iş yapacağımı da bilmiyorum açıkçası. Araştırma projeleri, TÜBİTAK projeleri hepsi adımı görünce kabul etmeyecekler, yazılarımızı dergilerde yayınlamayacaklar. Maalesef bu süreçlerde toplumsal kodlara geri dönük, eş dost, sevgili, aile destekleri ile yaşamaya çalışıyoruz. Araştırma süreçlerine devam etmek istiyorum.

AY: ihraç sürecinin yanı sıra Türkiye’de, İstanbul’da Kadının Olağan Olağanüstü Hali hakkında yani bu toplumda kadın olmak ve bunun olağanlığı hakkında neler düşünüyorsunuz?

FE: Direnmek gerekiyor! 15 Temmuz sonrası kadınlar olarak her yerin aynı olduğunu gördük, hep erkek kitlesi sokaktaydı. İnanılmaz faşizan, inanılmaz gerici, saldırgan bir kitle vardı artık zaten durum ortada ve daha zordu. Biz kadınlar, sığındığımız Kadıköy, Taksim, Beşiktaş gibi yerlerde dahi rahat edememeye başladık. Artık taksimde yürürken tedirginim. Ama KHK sürecine baktığınızda atılanların çoğu kadın. Nuriye var Ankara’da, İstanbul’da Betül var “Kadınağme” diye, Ece Öztan’ın KHK’ya “Kadınların Kahkahası” var. Atılan tüm hocalarıma bakıyorum herkes direnmeye devam ediyor, kent mücadelesinde de emek veriyorlar, mesleki mücadelelerde veriyorlar, en son 8 Mart’taki Dünya Emekçi Kadınlar Günü’ de, OHAL’de hiçbir eylem bu kadar kalabalık olmamıştı. En kalabalık kitle Taksimde toplandı. Herkes mutlu oldu. Bir arada olduk. Olağan üstü halde bile hani yazıyor ya pankartta “Her Halde Direniyoruz.” Kadınlar bugüne kadar hep direniyordu zaten. Ölüyoruz, tecavüze uğruyoruz hep biz suçluyuz. Biz kadınlar sokağa çıkmaya alışkınız. OHAL’ de de geri durmayan yine kadınlardı sonuç olarak.

AY: Fatmagül canım, çok teşekkürler ederiz. Çok keyifli bir sohbetti.

FE: Aynen benim içinde çok keyifliydi.

TMMOB Diyarbakır İl Koordinasyon Kurulu Kadın Komisyonu
tarafından hazırlanan raporun özeti:

SAVAŞIN ETKİLEDİĞİ KENTLERE KADIN GÖZÜYLE BAKMAK

Dünya kaynakları geçmişten bugüne güç savaşlarına neden olmuş ve dünya dengeleri savaşlar sonrasında değişmiştir. Dünyanın neresinde olursa olsun, ne sebeple yaşanmış olursa olsun savaşın yankıları, oluşturduğu tahribatlar ve yıkımlar benzer olmuştur. Bu tahribat ve yıkımlar en çok kadınlar ve çocuklar üzerinde kendini göstermiş; hem fiziksel hem de psikolojik olarak ağır etkiler bırakmıştır.

Savaşın yaşandığı coğrafyalarda kadınlar, vahşetin her türlüşüne maruz kalmıştır. Kadınların savaş ganimeti olarak görülmesi, köle olarak alınıp satılmalarına ve tecavüze maruz kalmalarına neden olmuştur. Militarizmin etkisiyle, kadın, bir savaş nesnesi olarak görülmüştür (Bozoğlu, 2015). Fethedilen toprakla beraber gelen ödöl olmuştur adeta.

Suriye’de Başlayan İç Savaş ve Türkiye’deki Yankıları:

Son yıllarda, Ortadoğu’nun kaderinin yeniden yazıldığı tüm gerçekliği ile karşımızda duruyor. Uzun yıllardır diktatör rejimler tarafından yönetilen bu coğrafyada Mısır ve Tunus’un ardından Suriye’ de de uzun zamandır devam eden Esad ailesinin rejimi sarsılmıştır. Suriye’deki tüm halklar yaşanan çatışma ortamından büyük ölçüde zarar görmüş, Suriye özelinde yaşanan savaşın etkisiyle komşu ülkelere doğru büyük nüfus göçleri ortaya çıkmıştır.

Suriye’nin nüfusu 2010 yılında 21.5 milyon civarındayken, 2014 itibariyle bu nüfusun yaklaşık olarak 10 milyonu yerinden edilmiştir ki bu da ülke nüfusunun neredeyse yarısına denk gelmektedir. Bu kişilerin yaklaşık 6.5 milyon kadarı kendi ülkesi içerisinde yerinden edilmiş kişiler iken; 3.5 milyon civarı ise ülkesini terk etmek zorunda kalmış kişiler, yani mültecilerdir. (Yonca, 2004). Hukuki olarak nasıl tanımlanırsa tanımlansın, sosyolojik açıdan önemli sayıda insanın yer değiştirmesi söz konusudur (Suriye’den Türkiye’ye Yaşanan Göç, 2015).

Bu süreçte Türkiye, Suriyeli mültecilere uyguladığı “Açık Kapı Politikası” çerçevesinde giriş yapan hiçbir Suriyeliyi geri göndermemiş, onlara Suriye’den Türkiye’ye Yaşanan Göç Dalgasından Kaynaklanan Güvenlik Sorunları “Geçici Koruma Statüsü” vermiştir (Suriye’den Türkiye’ye Yaşanan Göç, 2015). Uygulanan bu politika birçok sorunu da beraberinde getirmiştir. Bölgede terör eylemleri gerçekleştiren İŞİD militanlarının da ülkede rahatlıkla giriş çıkışlarının önünü açılmıştır. Bu esnek mülteci politikası sonucu önce 11 Şubat 2013 tarihinde Cilvegözü sınır kapısında meydana gelen patlama ve 11 Mayıs 2013 tarihinde Reyhanlı’da gerçekleştirilen bombalı eylemde 50’den fazla kişi hayatını kaybetmiştir. Sonrasında 20 Temmuz 2015 Suruç katliamında (34 kişi), Diyarbakır 5 Haziran 2015 mitinginde (5 kişi), 10 Ekim Ankara garı katliamında (102 kişi), son olarak 2017 yılbaşı kutlamalarının yapıldığı İstanbul Reina adlı eğlence mekanına dönük saldırısının etkileri dünya ve ülke kamuoyunda halen devam etmektedir. Suriye’den Türkiye’ye mültecilerle birlikte gelen yasadışı gruplar ülke içinde halen tehdit oluşturmaktadır.

Suriye’deki tüm halklar yaşanan çatışma ortamından büyük ölçüde zarar görmüştür. Suriye özelinde yaşanan savaşın etkisiyle komşu ülkelere doğru büyük nüfus göçleri ortaya çıkmıştır. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) tarafından 2014’de hazırlanan “Türkiye’deki Suriyeli Kadınlar Raporu”nda BM verilerine atıfta bulunularak, iç savaşın kadınların yaşamları üzerindeki etkilerinden bahsedilmiştir. Raporda 2014 verilerine göre; “Suriye’de Mart 2011’de başlayan çatışmalar neticesinde 4.25 milyon kişi Suriye içinde, 2.7 milyon kişi de komşu ülkelere göç ederek o ülkelere yaşamaya başlamıştır. Evlerini bir şekilde terk etmek zorunda kalan yaklaşık 7 milyon kişi, Suriye’nin savaştan önceki nüfusunun yaklaşık üçte birini oluşturmaktadır” denmiştir. (Bozoğlu, 2015).

Türkiye’ye Suriyeli sığınmacı akını ilk olarak Nisan 2011 tarihinde başlamıştır. Türkiye, bu tarihten itibaren Suriyelilere yönelik “açık kapı politikası” uygulayacağını ilan ederek 100.000 kişinin kritik eşik olduğunu dile getirmiş, ancak Suriye’den gelen göç dalgası beklentinin ötesinde gerçekleşmiştir. Türkiye, sürenin uzaması ve sayının dramatik şekilde artmasına rağmen Suriyelileri kabul etmeye devam etmektedir (Suriye’den Türkiye’ye Yaşanan Göç, 2015).

Suriye'deki çatışma nedeniyle kadınlar yakınlarını kaybetmiş; fiziksel ve ekonomik sıkıntılardan cinsiyete dayalı şiddete kadar pek çok zorlukla karşılaşmış ve karşılaşmaya da devam etmektedir. Özellikle genç kızlar şiddet, eğitimin aksaması, erken yaşta evlilik ve gebelik gibi çeşitli risklerle yüz yüze kalmıştır (Bozoğlu, 2015).

2015 ve Sonrasında Bölgede Yaşanan Kent Savaşları

Sokağa Çıkma Yasakları ve Temel Hak İhlalleri

Bölgemizde 7 Haziran 2015 seçimleri öncesinde yaşanan ılımlı süreç, seçimlerden sonra hızlı bir şekilde korkunç bir savaş ortamına evrilmiştir. Sözde güvenlik gerekçeleri gösterilerek kentlerimiz, ilçelerimiz, mahallelerimiz özel güvenlik bölgesi ilan edilmiştir. Bununla birlikte Sur, Cizre, İdil, Silopi, Yüksekova, Nusaybin, Derik, Lice, Silvan, Dicle, Kulp, Hanı, Kocaköy gibi birçok ilçede aralıklarla sokağa çıkma yasakları ilan edilmiştir. Belli aralıklarla birkaç defa uygulanan yasaklar bazı yerlerde halen devam etmektedir. Sur'da, Nusaybin'de, Yüksekova'da yasaklar bazı mahallelerde hala devam etmektedir.

Sokağa çıkma yasaklarının devam ettiği zaman zarfında başta yaşam hakkı olmak üzere, barınma, beslenme, eğitim, sağlık gibi birçok konuda temel hak ihlalleri yaşanmıştır. Evlerinden dışarı çıkamayan hastalar ve yaralılar sağlık hizmeti alamadıkları için can kayıpları yaşanmıştır. Telefon ve internet kesintileri sebebi ile ambulanslara ulaşamayan yaralılar kan kaybından ölmüştür.

Fırınlardan çalışmasına izin verilmediği için halk temel besin maddesi olan ekmekten dahi mahrum kalmıştır. Kadınlar evlerinde sahip oldukları malzemeler ölçüsünde ekmek yapmışlardır. Bu uzun süren çatışmalı süreç ve akabinde devam eden yasaklar çocukların psikolojisinde derin izler bırakmıştır. Zaten adaletsiz bir eğitim sürecinde olan öğrenciler için kent savaşlarıyla birlikte eğitim konusunda yeri doldurulamayacak boşluklar oluşmuştur.

Sokağa çıkma yasakları ile her türlü hak ihlali meşru sayılmıştır. Güvenlik gerekçesi adı altında sokaktan geçmek, kendi evinde sabah kahvaltısı etmek, beyaz bayrak eşliğinde geçim kaynağı olan hayvanlarına bakmak, evinin merdiveninde oturmak gibi en doğal davranışların suç teşkil ettiği kabul görmüştür. Sokağa çıkma yasakları devam ederken her geçen gün kadın, çocuk, erkek, genç ve yaşlı, sivil hayatlarını kaybetmiştir. Ölen veya yaralanan yakınlarına ulaşabilmek içinse defalarca girişimde bulunan insanlar alana girememiştir, hatta kendi canlarından olmuşlardır.

Cizre'de ambulansla yaralılara yardım götürmeye çalışan sağlık çalışanı Abdülaziz Vural güvenlik güçleri tarafından açılan ateş sonucu kafasından vurularak hayatını kaybetmiştir.

Şırnak Silopi'de 19 Aralık 2015 tarihinde 70 yaşındaki Taybet İnan güvenlik güçlerinin açmış olduğu ateş sonucu sokak ortasında yaralanmıştır. Yaralı kadını almaya çalışan yakınlarına da ateş açılarak izin verilmemiştir. Sokak ortasında beklerken kan kaybından ölmüş ve cenazesi 7 gün boyunca alınamamıştır.

Mardin Dargeçit'te elinde beyaz bayrak olmasına rağmen güvenlik güçlerinin hedefi olan Sacide Gezginci geçim kaynağı olan hayvanlarını beslemeye çalışırken beyaz bayrak taşıdığı sol elinden vurulmuş, kaburgaları delinmiş ve yoğun bakıma girmiş ve sol kolunu kaybetmiştir (Fotoğraf 1).

Diyarbakır Sur'da yasaklar devam ederken 3 Ocak 2016'da evinde çocukları ile birlikte kahvaltı eden Melek Alpaydın, evinin penceresinden giren top mermisinin başına isabet etmesiyle can vermiştir. Diyarbakır Sur'da yaşanan yasaklar esnasında 6 Ocak 2016'da merkez Yenışehir ilçesinde evinde bulunan Mevlüde K. başından vurularak ağır yaralanmıştır.

Şırnak Cizre'de sokağa çıkma yasakları ve abluka devam ederken evinin avlusunda vurulan 10 yaşındaki Cemile Çağırca hayatını kaybetmiştir. Cesedi bozulmasın diye annesi (Fotoğraf 2) Cemile'yi kayınbiraderinin evinde derin dondurucuda üç gün boyunca bekletmiştir.

Fotoğraf 1. Kolunu kaybeden Sacide Gezginci

Fotoğraf 2. Cemile Çağırca'nın annesi

Savaşın insanlar, insanların yaşam alanları, kültürleri üzerindeki yıkıcı etkisi doğal çevre ve canlılar üzerinde de kırımlar yaratmıştır. 25.12.2015 tarihinde basınla paylaşılan “Çatışmalı Ortamda Ekolojik Tahribat Raporu”na göre ormanlık alanlar, bağ evleri, üzüm bağları, bostanlar, meyve bahçeleri yakılmış, çok sayıda büyükbaş ve küçükbaş hayvan telef edilmiştir. Öyle ki bazı yerlerde geçim kaynağı olan hayvanlardan geriye kalanların otlatılacağı alanlar dahi kalmamıştır.(Fotoğraf 3-4)

Fotoğraf :3-4 Bu süreçte bölgede yaşanan orman yangınları görüntüleri

Fotoğraf 5-6. Halk yıkık evlerinden, mahallerinden ayrılmamıştır

Hasar Tespit Çalışmaları

Abluka altına alınan yerlerdeki çatışmalı süreçten sonra sokağa çıkma yasaklarının devam etmesi sebebiyle insanlar, mahallelerine, evlerine girememiştir.Yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşlarının çağrıları ve alana girme çabaları sürekli olarak geri çevrilmiştir. Yasaklardan sonra alanlara sadece Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na bağlı birimler girebilmiş ve sözde hasar tespiti çalışmaları yürütülmüştür. Bakanlığın yapmış olduğu hasar tespiti çalışmaları eş zamanlı olarak TMMOB' un da birlikte çalıştığı Güneydoğu Anadolu Bölgesi Belediyeler Birliği (GABB)'nin yaptığı hasar tespiti çalışmaları ile karşılaştırıldığında GABB'ın az veya orta hasarlı dediği yapıların çoğuna bakanlığın ağır hasarlı olarak kayda geçtiği görülmüştür. GABB'ın yürüttüğü hasar tespit çalışmaları yerinde yapılan incelemeler sonucu doldurulan formlar ve fotoğraflarla desteklenmiş olup hasar boyutu hassasiyetle değerlendirilmiştir. Hasar tespiti yapmak üzere bölgeye giden ekipler GABB yürütücülüğünde üye belediyelerde ve bölgede bulunan (Diyarbakır-Van-Mardin-Batman) TMMOB bileşenleri ile birlikte yapılmıştır. Hasar tespiti için gerekli izinler alınmış olmasına rağmen; sokak başlarını tutan zırhlı araçlarca hasar tespiti için gelmiş ekipler durdurulmuş, alandan uzaklaştırılmış ve gözaltılar yapılarak çalışmalar engellenmeye çalışılmıştır.

Hasar tespiti çalışmaları esnasında karşılaşılan manzarada insanların evleri yıkık ve oturulamayacak durumda bile olsa evlerinin başında, mahallelerinde bekledikleri, evlerine sahip çıktıkları görülmüştür (Fotoğraf 5-6).

Kentsel Yıkımlar

Bakanlığın yapmış olduğu hasar tespiti çalışmalarında büyük oranda ağır hasarlı yapı çıkması bölgedeki bazı ilçelerin tamamına yakını için riskli alan kararı alınmasında ciddi anlamda altlık oluşturmuştur. Sur, Silopi ve İdil'in neredeyse tamamı riskli alan ilan edilmiş. Riskli alan ilanları ile geri dönüşü olmayan boyutlarda yıkımlar gerçekleşmiştir

Çatışmaların yoğun yaşandığı ve yasağın hala devam ettiği 6 mahalle ve sur diplerinde çatışmaların olmadığı alanlarda büyük oranda yıkımlar yapılmıştır. Tarihi tescilli yapılar, tarihi olup henüz tescillenmeyen yapılar, sivil mimari yapılar, mevcut sokak dokusu yok edilmiştir

Yerinden Edilme ve Göç

Riskli alan ilanlarından sonra, alınan acele kamulaştırma kararları ile zorunlu olarak göç ettirme politikası hayata geçirilmiştir. İnsanlar senelerce yaşadıkları yerlerinden, yurtlarından hayatlarının büyük bir kısmını geride bırakarak; yanlarına sadece elde taşıyabilecek birkaç eşyayla göç etmek zorunda kalmıştır. Bazen de geçmiş yaşantılarına ait hiçbir şeyi alma fırsatı bulmadan evlerini terk etmek zorunda kalmışlardır (Fotoğraf 7)

Fotoğraf 7. Kentlerden göç görüntüleri

Diyarbakir Sur'un sakinleri, çoğu 90'larda yakılıp yıkılan köylerinden göç edip buraya yerleşen ve alışık oldukları kırsal yaşamı Sur'da devam ettirmeye çalışan ve günü birlik tamirat veya taşımacılık işleriyle geçinen gelir seviyesi düşük ailelerden oluşuyordu. Geleneksel avlulu Diyarbakir evlerinden ve dar sokaklardan oluşan Sur'da komşuluk ilişkileri oldukça gelişmiştir. Fakat buradaki nüfusun büyük bir kısmı savaş sonrasında yine göç etmek zorunda kalmıştır. Surdan göçenler genel olarak; ekonomik olarak hayatlarını devam ettirebilecekleri ve yapı olarak Sur'a yakın buldukları merkez Bağlar ilçesine yerleşmiştir. Ancak Sur'daki sık ve yakın yapılanma, oradaki dayanışma hali, komşuluk ilişkilerini göç ettikleri yerlerde bulamamışlardır. Kadınların avludaki sosyal yaşantıları, paylaşımları, kendi evlerinin damlarında yaptıkları salça ve kurutmaları, çocukların oyun oynadığı sokaklarından koparılmışlardır. Nüfusun yüksek oranda Sur'dan göç etmesiyle orada yaşanan kültür de yok edilmeye çalışılmıştır.

Şırnak'ta da evlerini terk etmek zorunda kalan halk çadırlarda kalmıştır. Göç sonrası geçici olarak yeni yaşam alanları oluşturulmasında kadınların etkisi çok büyük olmuştur. Birkaç tane eşya ile dahi ihtiyaçlarını karşılamaya çalışmak, çocuklarına yemek yapacak bir kap, gölgelik oluşturacak ya da yağmurdan koruyacak bir sığınak oluşturmak kadınlar için çok önemli olmuştur. Şırnak'ta doğal malzemelerden derme çatma bir şekilde oluşturulan çadırlarda yaşamlarını devam ettirmeye çalışan halk: kışın soğukta, yazın kavurucu sıcaklarda hayat mücadelesi vermiştir (Fotoğraf 8).

Fotoğraf 8. Şırnak'ta yıkım sonrası geçici barınma alanları görüntüleri

90'lı yıllarda ev baskınları, evlerin yakılması ve köy boşaltmalar ile yüzünü gösteren savaş şimdi de imar-iskan, yasa ve mevzuat değişiklikleri ile kendisine bir kılıf uydurmuştur. Bu savaşla nüfusun yüksek oranda zorunlu olarak yerinden ettirilmesi ile Kürt kentlerindeki sosyo-demografik yapının değiştirilmek istendiği açıktır. Kürt kentlerinin özgün yapısı ve halkının kültürel değerleri yok edilerek piyasaya hizmet edecek yeni rant alanları oluşturmak amaçlanmıştır. UNESCO tarafından 2015 yılında "Dünya Kültür Mirası"na alınan Diyarbakir Surları ve Suriçi'nin özgün ve orijinal durumu Fotoğraf 9'de, çatışmalı süreç sonrası yıkıma uğramış durumu Fotoğraf 10'de görülmektedir.

Fotoğraf 9-10
Suriçi'nin orijinal durumu

TMMOB'NİN DAYANIŞMA ÇALIŞMALARI

2013 Yılından itibaren bölgede yaşanan savaş ve kent yıkımları ile birlikte ortaya çıkan zorunlu göç ve insani mağduriyetlere bir nebze olsa cevap olmak için -TMMOB genel merkezin desteğiyle- TMMOB Diyarbakır İKK Koordinasyon Kurulu ve tüm bağlı odaları ve şubeleriyle birlikte dayanışma kampanyaları başlatmıştır.

TMMOB Diyarbakır İKK Koordinasyon Kurulu IŞİD'in saldırılarından kaçan Kobane ve Şengal halkı için 18 ekim 2014 tarihli toplantısında **'Kış kapıda Şengal ve Kobanê dışarıda!'** adı ile dayanışma kampanyası başlattı. Kampanya kapsamında 83 adet konteynırın parasını toplanmış, konteynırlar Urfa'nın Suruç İlçesinde belediyenin ve Kobane kriz koordinasyon kurulunun belirlediği kamp alanlarında savaş mağduru aileler yerleştirilmiştir.

Fotoğraf 11 'Kış kapıda Şengal ve Kobanê dışarıda! Kampanya broşürü ve konteynır yerleşimi görüntüsü

Bilimi ve tekniği esas alan, kentlerin kimliğini özümseyerek, meslek alanlarına yönelik her türlü yardımlaşma ve dayanışma duygusuyla hareket eden, halkın/halkların sorunlarının meslek/meslektaş sorunlarından ayrılmayacağı ve kamusal sorumluluk gerçeğiyle hareket eden TMMOB Diyarbakır İKK bileşenlerinin oluşturduğu 12 kişilik heyet, Suruç Kaymakamlığı'nın özel izniyle 11 Şubat 2015 tarihinde Kobani'yi ziyaret etmiştir. Heyet, Mürşitpınar Sınır Kapısı'ndan Kobani'ye giriş yapmış, sınırda Kobani Kanton yönetimi görevlilerince karşılanmıştır.

Heyetin teknik inceleme çalışmalarına; Kanton yönetimi tarafından belirlenen güvenli alanlarda yapmıştır. IŞİD'in yaptığı saldırı, işgal ve katliamın meydana getirdiği yıkımları, talanı ve yeniden inşa sürecini yerinde incelemek amacıyla yapılan ziyaretin ardından hazırlanan Kobani ön inceleme raporu basınla ve kamuoyu ile paylaşılmıştır. (Fotoğraf 12)

Daha sonraki süreçlerde Kobane yeniden inşa edilmesi çalışmaları kapsamında hazırlanacak planlama ve projelendirme çalışmalarına altlık olacak Kobane Kenti mevcut durum analiz raporu TMMOB Diyarbakır İKK bileşenleri tarafından hazırlanmıştır.

Fotoğraf 12. Kobanide yıkımın boyutlarını gösteren görüntü

Suriye iç savaşıyla başlayan göç ve İŞİD'İN Kobane kentine ve Şengal bölgesine saldırmasıyla yoğunlaşan zorunlu göçle gelen sığınmacılara dünya ve Türkiye genelinde birçok yardım ve dayanışma kampanyası başlatılmıştır. TMMOB Diyarbakır İl Koordinasyon Kurulu da bölgeye gelen Kobaneliler ve Ezidi halkı için temel insani ihtiyaçlarını (gıda-giysi-ayakkabı-ilaç vb) karşılayacak yardım kampanyaları yapmıştır.

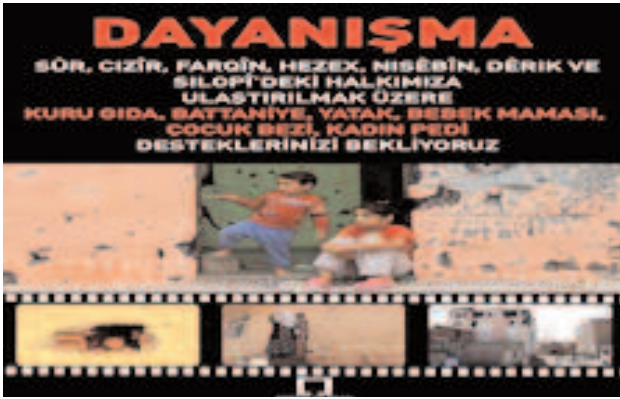
2015 aralık ayından itibaren bölgede ki kentlerde yaşanan çatışmalı süreçte Şırnak halkının kurduğu geçici çadır yerleşiminde barınan halkın sıcak yaz aylarında temel insani ihtiyacı olan gıdalarının bozulmaması için TMMOB Diyarbakır İl koordinasyon kurulu tarafından buzdolabı Kampanyası başlatılmış. Bu kampanya ile 238 adet buzdolabı Şırnak ve Yüksekova'daki çadır yerleşimlerdeki ailelere dağıldı. (Fotoğraf: 13)

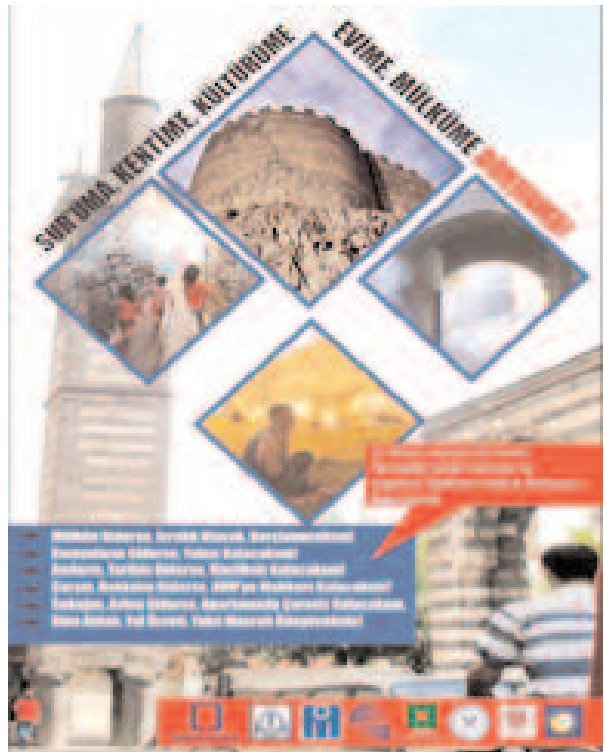
Diyarbakır Mimarlar Odası şubesi çatışmaların yaşandığı kentlerdeki mağdur olan özellikle kadın ve çocuklara yönelik temel gıda ve insani ihtiyaçların karşılanmasına yönelik dayanışma kampanyası yürüttü. (Fotoğraf 14)

Kentsel sit alanı olan Diyarbakır Sur içi bölgesinin tamamına yakını (çatışmaların olmadığı mahallelerde dahil) yaklaşık % 82 'si Bakanlar Kurulu Kararıyla 21.03.2016 Acele Kamulaştırma kapsamına alındı. Böylece alanda toplamda 363 ada, 6300 parsel kamulaştırılma kapsamına alındı. Bu kararla alanda kamusal kullanımdaki tarihi camiler, kiliseler, hanlar, hamamlar, tarihi çeşmeler, meydanlar ve halkın özel mülkiyetleri kamulaştırma kapsamına alındı. Suriçi bölgesinde kayıtlı bulunan yaklaşık 59 bin kişinin zorunlu göçle yerinden edilmesine neden olan kararın iptali için Diyarbakır TMMOB İl Koordinasyon Kurulu olarak bilgilendirme çalışmaları yapıldı ve itiraz davaları açıldı. (Fotoğraf: 15)

Fotoğraf: 13. Buzdolabı kampanyası afişi ve görüntüsü

Fotoğraf 14. Diyarbakır Mimarlar Odası dayanışma afişi

Fotoğraf: 15. Suriçi Bölgesi Acele Kamulaştırma haritası ve TMMOB Diyarbakır İKK bilgilendirme broşürü

röportaj

Küresel Politikalar Kapsamında Kentleşme ve Toplumsal Cinsiyet - Gülden Erkut

melis oğuz

odtü şbp'05 / öğretim görevlisi / itü / istanbul

Türkiye, ulusal sınırları içerisinde kentleşme ve cinsiyet eşitliği açısından başarılı bir performans gösteremezken, küresel ölçekte de yeni geliştirilen politikaların neresinde bulunduğumuzu algılamak, bunları nasıl eyleme dönüştüreceğimizi kurgulamak da biz plancıların en önemli sorumlulukları arasında. 'Yeni Sürdürülebilir Gelişme Gündemi'nin 5 no.lu amacı; doğrudan cinsiyet eşitliği ile ilgili. Kentleşme gündemi ve toplumsal cinsiyet ile ilgili en önemli küresel hedefler ve politikaların ortaya konduğu Habitat toplantısının ardından, İstanbul Teknik Üniversitesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü öğretim görevlisi ve Birleşmiş Milletler (BM)-Habitat Politika Birimi Uzmanı Prof. Dr. Gülden Erkut ile yaptığımız görüşmeyi en az benim bu sayfalara taşırken duyduğum kadar gurur ve zevkle okumanızı ümit ederim.

Melis Oğuz: Öncelikle Habitat III 'teki göreviniz ile ilgili bilgi verebilir misiniz?

Güliden Erkut: Habitat III Konut ve Sürdürülebilir Şehirselleşme Konferansı, 2016 yılı Ekim ayında BM-Habitat koordinasyonunda Ekvator'un Quito şehrinde düzenlendi. Bu toplantıda, sürdürülebilir şehirleşme amacıyla geliştirilen *Yeni Şehir Gündemi 2016-2036* tartışıldı ve kabul edildi. Habitat III Yeni Şehir Gündemi hazırlıkları kapsamında, Politika Birimi Uzmanı olarak görev yaptım.

Yeni Şehir Gündemi belgesinin geliştirilmesi sürecinde ulusal, bölgesel ve küresel düzeyde geniş katılımlı çalışmalar, çalıştaylar ve toplantılar yapıldı. Hedef, dünyadaki tüm şehirlerin gelecek yirmi yıl içinde toplumsal, ekonomik ve doğal çevre boyutlarında sürdürülebilir gelişimini sağlamak üzere bir yol haritası oluşturmaktır. Bu belgenin hazırlığına yönelik olarak BM'ye üye devletler, ulusal raporlarını hazırladılar ve raporlarında tanımlı bir format çerçevesinde Habitat II sonrası yirmi yılı değerlendirdiler. BM Bölgesel Ekonomik Komisyonu ve BM-Habitat, bölgesel düzeyde raporlar hazırladı. Bu çalışmalar; Asya-Pasifik, Afrika, Latin Amerika ve Avrupa bölgelerinde geniş katılımlı toplantılarda sunuldu, tartışıldı, değerlendirildi. İlâveten, 2015-2016 yıllarında, Habitat III tematik toplantıları yapıldı. Bu toplantılar, *Sivil Taahhüt, Metropolen Bölgeler, Ara-kademe Şehirler, Yenilenebilir Enerji, Yeni Kent Gündeminin Finansmanı, Kamusal Mekanlar ve Çöküntü Alanları* temalarında düzenlendi.

Habitat III öncesi hazırlık sürecinde; Politika Birimleri Habitat III'e özgü, yeni bir oluşum olarak tasarlandı. Politika geliştirme sürecinde, bilgi ve kanıta dayalı bir yaklaşım izlendi. Bu süreçte öncelikle BM'nin yirmi beş ajans, program ve fonunu kapsayan çalışma grubu, arka plan kavram makaleleri oluşturdu. Daha sonra, BM'ye üye devletlerin her biri; on politika birimi için ikiyüzer civarında aday önerdi. Toplamda 2 binin üzerindeki geniş bir aday havuzu içerisinde; coğrafi denge, cinsiyet, tematik dengenin yanı sıra uzmanlık alanı ve yetkinlik kriterleri gözetilerek BM-Habitat Politika Birimi Uzmanları belirlendi. Bu bağlamda, ben de ülkemizde Habitat III sürecinden sorumlu olan Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından aday gösterilip seçilerek, *Kentsel Ekonomik Gelişme Stratejileri* politika biriminde görev yaptım.

(MO): Sürdürülebilirlik çerçevesinde toplumsal cinsiyetin yeri nedir? 'Yeni Şehir Gündemi'nin bu konuda özellikle vurguladığı noktalar var mı?

(GE): BM 'Yeni Sürdürülebilir Gelişme Gündemi' 2015 yılında kabul edildi. 2004 yılında kabul edilen *BM 1000 Yıl Kalkınma Hedefleri*; yoksulluk, açlık ve cinsiyet ayrımcılığının önlenmesi, temiz su temini gibi konulara odaklanmıştı. Bu

hedefler üzerinden geliştirilen ancak daha geniş kapsamlı olan Yeni Sürdürülebilir Gelişme Gündemi ise, 17 tematik amaç ile 169 hedefi kapsar. Habitat III Politika Birimleri, çalışmalarını bu Sürdürülebilir Gelişme Amaçları (SGA) üzerinden geliştirdi. 2015 sonrası dönem içinde sürdürülebilir gelişme amaçlarına erişildiğinde, yeni kent gündeminin de yaşama geçmiş olacağı beklenmektedir.

2030'a yönelik bir yol haritası oluşturması beklenen 'Yeni Sürdürülebilir Gelişme Gündemi'nin 5 no.lu amacı; doğrudan cinsiyet eşitliği ile ilgilidir. 'Cinsiyet eşitliği ve tüm kadın ve kız çocuklarının güçlendirilmesi' olarak belirlenen bu amaç çerçevesinde; kadın ve kız çocuklarına yönelik ayrımcılığın önlenmesi, kamusal ve özel alanda şiddetin her türünün yok edilmesi, kız çocuklarının erken yaşta evlenmeye zorlanmasının engellenmesi, kadının ev işlerindeki emeğine değer verilmesi, kadının siyasi, ekonomik ve kamusal alanda karar-verme süreçlerine etkin katılımı ve liderlik için fırsat eşitliği, kadının ekonomik kaynaklara erişimde eşit haklara sahip olması, kadının arazi ve diğer mülklere sahip olma ve kontrol etme hakkı için reformlar yapılması, kadının güçlenmesini sağlamak için enformasyon ve iletişim teknolojilerini kullanabilir hale getirilmesi hedeflenmiştir.

Dünya nüfusunun yarısından fazlasını oluşturan kadınlar ve kız çocukları; yoksulluk, iklim değişimi, gıda güvensizliği, sağlık hizmetlerinin yetersizliği ve küresel ekonomik krizden erkeklere göre daha fazla etkilenmektedir.

Habitat III Politika Birimi çalışmalarında cinsiyet eşitliği konusu; 'Sosyal Uyum ve Adalet-Yaşanabilir Şehirler' kapsamında 'şehir hakkı ve herkes için şehir' politika birimi ile 'sosyo-kültürel şehrsel çerçeve' politika birimlerinde ayrıntılı olarak ele alındı.

(MO): Yeni Şehir Gündemi içerisinde cinsiyet eşitliğinin nasıl konumlandırıldığı ve 1996 yılında İstanbul'da gerçekleştirilen Habitat II toplantısından bu yana bu konuda ne gibi gelişmeler olduğunu anlatabilir misiniz?

(GE): 1976 yılında Habitat I ve 1996 yılındaki Habitat II toplantıları, konut ve insan yerleşmeleri odaklı idi. 1996 yılında İstanbul'da düzenlenmiş olan BM Habitat II raporunda da cinsiyet eşitliği konusu ele alınmıştı. Bu raporda, insan yerleşmeleri için geliştirilen politika, program ve projeler ile yasalarda; cinsiyet eşitliği perspektifinin yerleştirilmesi ve cinsiyet-duyarlı analizler yapılması öngörülmüştü. Ayrıca, insan yerleşmelerinde cinsiyete göre ayrıştırılmış verilerin toplanması, bu konuda politika geliştirilebilmesi için gösterge tespiti ve insan yerleşmelerinin planlanması ve karar alma süreçlerinde kadının eşit katılımı önerilmişti.

Habitat II sonrası süreçte bu konudaki en önemli gelişme, 2010 yılında BM Genel Kurulu kararıyla BM-Kadın 'Cinsiyet Eşitliği ve Kadının Güçlendirilmesi' birimini kurmasıdır. BM-Kadın, genç kız ve kadınların şehir içinde güvenli olarak dolaşabilmesi için 'Güvenli Şehirler ve Güvenli Kamusal Alanlar' programı başlatmıştır. Bu konuda, STK'lerin de katılımı ile çeşitli ülkelerde farklı projeler geliştirilmiştir.

(MO): Habitat III konferansının önemli alt başlıkları altında, kentleşmenin dönüştürücü gücü de vardı. Bu hususta Türkiye'yi ve Türkiye şehirlerini ele alırsak, biz nerede duruyoruz? Kentleşme ve kadının güçlenmesi açısından biz de bir dönüşüm yaşıyor mu?

(GE): 1990'ların başında dünya nüfusunun yaklaşık yüzde 42'si, bugün yüzde 55'i şehirlerde yaşamaktadır. 2030'larda şehirlerde yaşayan nüfusun daha da artarak yüzde 60'lara ulaşacağı tahmin edilmektedir. Türkiye'de 1985 yılından itibaren toplam nüfusun yüzde 50'den fazlası şehirlerde yaşamaktadır. Bugün bu oran yüzde 70'in üzerindedir. Ülkemizde şehirlerde nüfus artış hızı azalmakla birlikte nüfus artmaya devam etmektedir. Ülkede iç göçe bağlı olarak bölgeler arası dengesizlik sürmekte ve başat şehirler ortaya çıkmaktadır.

Aslında, 1976 yılında düzenlenen Habitat I konferansından günümüze kadar geçen kırk yıl içinde; özellikle dünyanın güneyinde yer alan gelişmekte olan ülkelerde, şehirlere göç artarak devam etmiştir. Mevcut şehirler saçaklanarak çeperlerinde yeni yerleşim alanları oluşturmuş, yayılmalarını sürdürmüştür. Plan-dışı gelişen düzensiz konut alanları, şehirde yaşayan yoksulların var olma stratejisi olarak devam etmiştir.

2050 yılında; dünya şehrsel nüfusunun yaklaşık iki katına çıkacağı, nüfusun, ekonomik faaliyetlerin, sosyal ve kültürel etkileşimlerin şehirlerde yoğunlaşacağı ve dolayısıyla çevre sorunlarının çoğalmaya devam edeceği tahmin edilmektedir. Konut, altyapı, temel hizmetler, gıda güvenliği, sağlık, eğitim, düzgün iş ve doğal kaynakların sürdürülebilirliği gibi olgular 21. yy'da çözülmesi gereken şehrsel problemler olarak karşımızdadır.

Dünyada farklı ülkelerde; coğrafi özellikleri, nüfus büyüklüğü, gelişmişlik düzeyi ve mekansal özellikleri açısından çeşitlenmiş olan şehirlerin baş etmek zorunda kaldığı sorunlar da giderek çeşitlenmiştir. Kişi başına gelir düzeyi yüksek şehirler hızla büyüyen ve gelişen sektörlerin sorunlarıyla uğraşmaktadır. Diğer şehirler gerileyen sektörler, modası geçmiş beceriler ve yüksek işsizlik düzeyleri ile uğraşmak zorundadır. Yükselen ekonomiler ise, yeterli nicelik ve nitelikte iş üretmek ve kayıt-dışı ücret ile kendi-hesabına çalışan işgücünü iyileştirmek durumundadır. Öte yandan, şehirlerin tümü de eşitsizlik, marjinal gruplar, yetersiz altyapı ve buna karşın sınırlı bütçe sorunu ile uğraşmak durumundadır. Şehirlerde nüfusun yığılması bir yandan gelişme için potansiyel oluşturmakta, ancak öte yandan da mekan ve yaşam kalitesi açısından çözülmesi gereken yeni sorunlar ortaya çıkmaktadır.

Bu süreçte kadın nasıl etkilenmektedir? OECD ülkeleri arasında kadın istihdam oranı en düşük ülke Türkiye'dir. Türkiye'de kadının işgücüne katılımı kırsal alanlarda daha yüksektir. İstihdam edilen kadınların yaklaşık üçte biri ücretsiz aile işçisidir. Toplumsal cinsiyet eşitliği dünya sıralamasında Türkiye, en arka sırada yer almaktadır. Kadınlar tarım sektörü dışında kayıt dışı sektörlerde düşük ücret ve güvencesiz işlerde çalışmaktadır. Şehirlerde ev eksenli çalışan kadınların bir kısmı yaşlı bakımı, ev temizliği vb. işlerde çalışırken bir kısmı da küçük üretim birimleri kurarak "kendi hesabına" çalışabilmektedir. Kentsel alanda kadının işgücüne katılım oranı ise artma eğilimindedir.

BM 'Yeni Sürdürülebilir Gelişme Amaçları'ndan SGA11; doğrudan doğruya şehirler (*sürdürülebilir şehirler ve topluluklar*) ile ilgilidir. Bu amaç gerçekleştirildiğinde şehirler ve şehirseller yerleşmeler daha güvenli, dayanıklı, farklı sosyal grupları kapsayıcı ve sürdürülebilir olacaktır. Sürdürülebilir Gelişme 2030 gündemindeki cinsiyet eşitliği amacı ile şehirlerin sürdürülebilir gelişimi birbiriyle ilişkilidir. Şöyle ki, cinsiyet eşitliğinin (SGA5) gerçekleştirilmesi için; kadınlar ve kız çocukları için güvenli, kapsayıcı ve ödenebilir konut, ulaşım, kamusal mekan ve kamu hizmetleri sağlanmalıdır. BM-Kadın birimi de Yeni Kent Gündemi içinde, kadın hakları ve toplumsal cinsiyet konularını merkeze almış ve cinsiyete duyarlı ve kapsayıcı şehirlerin gelişmesini sürekli gündemde tutmuştur.

(MO): Şehir plancı kadınlar açısından Yeni Şehir Gündemi ne anlama gelir? Bundan sonra neler yapmalıyız, neler yapacağız?

(GE): Yeni Şehir Gündemi; şehirlerin yaşayan ve çalışan herkesin korkusuzca dolaşabildiği, güvenli ve şiddet içermeyen yerler olmasını hedeflemektedir. Bu konuda BM-Kadın küresel inisiyatifi 2010 yılında 'kadınlar ve kız çocuklarının şehirseller alanlarda şiddete maruz kalmaması için 'güvenli şehirler ve güvenli kamusal mekanlar' programını oluşturmuş ve geniş kapsamlı yaklaşımlar ve uygulama araçları geliştirilmeyi hedeflemişti. Şehir plancısı kadınlar da meslek uygulamalarında özellikle bu konuya duyarlı yaklaşarak faaliyetler, programlar, uygulamalar geliştirmektedir.

Öte yandan, Yeni Şehir Gündemi'nde kadının ekonomik olarak güçlendirilmesi taahhüt edilmiştir. Kadının kayıt-dışı ekonomiye katkısı, karşılığı ödenmeyen ev işleri ve çalışan göçmen kadının gereksinimleri bilinmektedir. Kadınlar tüm göçmenlerin yaklaşık yarısını oluşturmaktadır. Sosyo-ekonomik açıdan kırılgan olan kadın, engelli kadın, engelli annesi için projeler kurumlar arası işbirliği içinde geliştirilmelidir.

(MO): Yeni Şehir Gündemi'ni uygulama süreci nasıl olacaktır?

(GE): Ülkelerin Yeni Şehir Gündemi uygulaması, gönüllülük esasında belirli aralıklarla izlenecek ve değerlendirilecektir. 2030 Sürdürülebilir Gelişme Gündemi'nin uygulanması zorunlu değildir, ancak her iki gündemin eşgüdümlü olarak izlenmesi yararlı olacaktır. Şehirseller alanların mekânsal gelişiminin planlanması ve yönetimi için, Nisan 2015'te BM-Habitat yürütme konseyinin kabul etmiş olduğu, 'Şehir ve Mekan Planlaması Uluslararası Kılavuzu' ilkelerinin uygulanması öngörülmektedir.

Halen içinde bulunduğumuz Habitat III eylem planlaması sürecinde yerel yönetimler şehirde faaliyet gösteren özel sektör, STK, üniversiteler ve şehrin diğer bileşenleri arasında koordinasyon görevi üstlenmeli ve yeni kent gündemi doğrultusunda uygulamalar yapmalıdır. Şehir Hakkı toplumsal taahhüt olarak yeniden vurgulanmalı ve 'Kentsel Müşterekler' anlayışı benimsenmelidir. Habitat III hazırlık sürecinde 'İhtiyaç duyduğumuz şehir' ve 'istediğimiz şehir' başlıklı bildirgeler geniş katılımlı küresel sivil ortaklar tarafından geliştirilmiştir.

Yeni kent gündeminde sürdürülebilirlik ancak ekolojik, ekonomik, siyasi yönetim ve kültürel yükümlülükler konusunda sorumlu yaklaşım süreci ve adanmışlık ile sağlanabilir.

İKLİM DOSTU KENTLER KADINI DOST TUTSA...

nuran talu

odtü şbp'79 / küresel denge derneği başkanı / ankara

79,8 milyonluk bir ülkede yaşıyoruz... Bu nüfusun % 76'sı kentlerde buyur ediliyor... Erkek nüfus 40 milyon 43 bin 650, kadın nüfus ise 39 milyon 771 bin 221 kişi olarak hesaplanmış (TÜİK, 2016). Kadın ve erkek dağılımı neredeyse birbirine eşit kentlerde yaşıyormuşuz, ama bazı yerlerde biz kadınlar fark atıyormuşuz, ülke genelinde 36 şehirde kadın nüfusu daha fazlamış ve gidişata göre Türkiye'de kadın nüfusu, erkek nüfusunu hızla geçiyor ve kadın egemen şehirler çoğalıyormuş. Egemenlik...

Konumuz iklim değişikliği, kentler ve kadınlar... Egemenliği bu pencereden sorgulayacağız.

Önce bazı tespitler yapalım. Türkiye'de sera gazı salımları büyük ölçüde kentsel kaynaklı. Bu nedenle bizim kentler iklim felaketlerine karşı oldukça kırılgan. Kırsal bölgelerde de durum pek iç açıcı değil, ama kentlerde yaşayanlar iklim olayları karşısında kırsal kesimlerde yaşayanlara göre farklı zorluklarla karşı karşıya.

Kentlerimiz özellikle düzensiz yağış rejimi karşısında daha etkilenebilir durumda, anlık ve şiddetli yağışlar, kentlerin altyapısında aşırı yüklemelere neden olup, sokaklarda taşkınlara, su baskınlarına, can ve mal kaybına yol açıyor. Kuraklığın hakim olduğu iklim değişikliği ise kentlerde su kaynaklarının aşırı kullanımına ve kronik su kesintilerine sebep oluyor, yaşam kalitesini düşürüyor.

Ancak iklim değişikliğinin illaki olumsuz etkileri olmaz, daha ılık geçen kışlar, daha az kar yağışı kent yaşamında fırsatları beraberinde getirebilir, daha düşük ısınma maliyetleri, vatandaşların belediyelerin kış hizmetlerine daha az talepleri gibi. Ancak bu saydıklarımız kırsal kesimde tam tersine işler, mesela azalan kar yağışı çiftçiler için kabaşa dönüşebilir. Çünkü tarım döngüleri karın toprakta birikmesine ve eriyerek toprağa karışmasına dayanır. Daha az kar yağışı don olaylarına maruz kalma, baharlarda tarımda daha fazla sulama ve daha fazla haşare mücadelesi demektir.

Kent ve kırdaki yaşayan bu ikilemler iklim değişikliği ile mücadeleye çok yönlü yaklaşmamız gerektiğini gösteriyor. İklim değişikliği insanlığın ortak kaygısı olmakla beraber, kentte yaşayan insan, kırdaki yaşayan insan, yoksul insan, erkekler, kadınlar, yani toplumun her kesimi iklim değişikliğini farklı yollarla tecrübe ediyor. Etkilenme oranları farklı, rol alma ağırlıkları farklı.

Kadınlar ve iklimin kesiştiği birçok yol var. İklim değişikliği ile mücadelede azalan su kaynaklarının temini için çektikleri çilelerden, iklim afetlerinden erkeklere nazaran daha çok etkilenebilmelerine kadar bir dizi kırılganlık kadınlar için ne yazık ki.

Ancak kadınları savunmasız bırakan bu koşulların, aynı zamanda onların iklim mücadelesinde aksiyon gösterme alanları olduğu da bir gerçek, çünkü risklerin en çok farkında olanlar da kadınlar, üstelik insanlığın geleceği için alışkanlıklarını değiştirmeye hazır olanlar da onlar.

Planlama boyutundan bakıldığında, özellikle kentlerde planlama mesleğinin karşılaştığı en zor meydan okumalardan biri iklim değişikliği olgusu. Türkiye epeydir kentleşmeyi ekonomik büyümenin odağına oturtan bir siyasi irade ile

yönetiyor. Öyle bir siyasi irade ki bu, bir yandan sözde ‘yaşanabilir şehirler ve sürdürülebilir çevre prensipleri’ ile enerji, ulaşım, konut, arazi planlaması, atık yönetimi, halk sağlığı gibi konuları iklim değişikliği kapsamında ele alarak, daha az karbon üreten şehirler oluşturacağız diyor öte yandan yüksek oranda fosil yakıt kullanımı ve sebep olduğu doğa katliamları ile atmosfere saldıgı sera gazları iklim dengelerini alt üst etmeye epeyce devam ediyor. Bizim meydan okumadan anladığımız bu ne yazık ki...

Dünya, kent ve iskan tasarımlarında yeni iklim mimarisi planlamalarını konuşurken biz, bitmeyen rant ve talan hırsı ile daha rekabetçi kentler için mevcut şehir dokularını yerle bir edip, asırlık ağaçları keserek, kent yeşil örtüsünü tahrip ederek kentlerin ekolojik özelliklerini yok etme aymazlığı içindeyiz.

Başka ülkelere baktığımızda, yüzlerce şehirde iklim değişikliği eylem planlarının çoktandır uygulamada olduğunu biliyoruz. Bu kentlerde iklim afetlerine karşı kentsel direnç mekanizmaları kuruluyor; işleyen ekosistemlerin belediyelerin yeşil altyapısı olduğu bilinciyle, bu değerlerin bilişim teknolojileri tabanlı yönetimleri üzerinde çalışılıyor, doğanın kuvvetini yönetme teknolojileriyle şehir selleri, taşkınları/su baskınları kontrol altına alınıyor. Üstelik kaçınılmaz iklim değişikliğinin şehirler için sadece bir tehdit olmaktan ziyade bir fırsat olarak da görülmesi için uğraşıyor. Velhasıl dünyadaki kent yönetimleri “iklim dostu” olmak için hummalı bir şekilde çalışıyor.

Türkiye’de de çok az sayıda da olsa, bazı belediyeler iklim değişikliği eylem planı ve/ya sürdürülebilir/yenilenebilir enerji eylem planları hazırlıyor ama bu planların hedeflerinde, eylemlerinde cinsiyet perspektifine rastlamak mümkün değil. İstisnai olarak; Gaziantep Büyükşehir Belediyesi İklim değişikliği Eylem Planı’nda elektrikli ev aleti seçimlerinden sorumlu olmaları sebebiyle kadınların, karbon emisyonlarının azaltılmasındaki “ev içi” liderliklerine vurgu yapılıyor. Yani kadınları sadece evde sorumlu tutarak, enerji tasarrufu için enerji hanımlığı gibi cinsiyetçi uygulamalar ile iklim mücadelesinde konu mankeni olmaları isteniyor. Yani Gaziantep Büyükşehir Belediyesinin iklim ile dostluğu kadınları dışlayarak... Üstelik başkan da hemcinsimizken...

Bir başka istisna da Bursa’dan. Bursa Büyükşehir Belediyesi bir yandan İklim Değişikliği Eylem Planı, diğer yandan Ana Ulaşım Planı ile kentte ulaşımdan kaynaklanan emisyonları ölçmeye, azaltmaya sözler veriyor. Ulaşımında enerji tüketimini kontrol etmek ve sera gazı salımlarını azaltmak için çeşitli hedefler koyuyor. Büyükşehir’in ‘Kurumsal ve Kentsel Karbon Ayakizi Envanter Raporu’ bile var. Bütün bunları Bursalı hemşehrileri için yapan yerel siyasi irade, kadın hemşehrilerini ayrıca korumak için kent içi ulaşımda özel kararlar alıyor. Bu nedenle Bursaray’da erkekler vagonlarda kadınlara cinsel istismarda bulunmasınlar diye bayan yolculara öncelikli vagon hizmeti veriliyor. Büyük Başkan “kadın dostu kent”ten de bunu anlıyor olsa gerek...

Biz kentlerde ulaşımda sera gazı salımlarının azaltılması için çeşitli iyileştirmelerde kadınların aktif rolü olması gerek derken, haremlik - selamlık uygulamalarından değil, kadınların motorlu özel araç sahipliği emisyon arttırıyor mu? bisikletli ulaşım talepleri var mı? ya da yaya yollarının yeşilinden mutlular mı? gibi sorularla gerçek anlamda “iklim dostu” bir kent olabilmek ihtimallerini anlatmaya uğraşalım, adamlar bizi Bursa’da bayan öncelikli vagonlara, Malatya’da pembe trambüslere, Konya’da kadınlara özel belediye otobüslerine tıkip, hala “kadınlar baskımızın tacıdır” demeye devam ediyorlar

Evet, toplu taşıma sürdürülebilir bir kent için çok önemli, sera gazı emisyonlarının azaltılması açısından da toplu taşıma gerekli. Erkekler bir türlü anlayamadı, bizim sorunumuz toplu taşıma değil, ‘toplul kadın taşıma’. Ey erkekler... Toplu kadın taşıyarak iklim dostu kent yapacağınızı mı zannediyorsunuz? Kadınları bizzat kendinizin tacizinden de kurtaracakmışsınız. Yani bir taşla iki kuş vuracakmışsınız. Bu ülkede kadınlar cinsel baskıya sadece erkeklerle birlikte toplu taşınınca mı uğruyorlar sanki? Hemen her yerde, her fırsatta kadınlara karşı cinsel saldırı suçu işleyen erkek sayısını söylemeye biz utanıyoruz bu ülkede.

EY AHALİ...

*Haberiniz olsun, kadın örgütleri olarak
mücadele alanlarımıza yeni bir politika
alanı açtık: iklim değişikliği.*

*İklim değişikliği politikalarınızın cinsiyet
perspektifi ile geliştirilmesi için size
destek olmaya hazırız.*

*Anlamsız gard almayın, biliyoruz...
İklim mücadelesi sadece kadın sorunu
değil, ama erkekler de ciddi değil.*

Düşünmemiz gereken bir başka mesele de belediyelerin hazırladıkları iklim değişikliği ile ilgili planlarda kadınların söz sahibi olup olmadıklarıyla ilgili. İklim değişikliği ile mücadelede bizim belediyeler konuyu sadece enerji sektörü odaklı gördüklerinden-sanki iklim bağımlı ya da iklime bağımlı başka sektör yokmuş gibi-kapsamlı iklim eylem planları yerine *sürdürülebilir enerji eylem planları* yapmayı yeğliyorlar. Bu planları da enerji danışmanlık şirketlerine yazdırıyorlar. Belediye ile yenilenebilir enerji teknolojisi satan şirketlerin dayanılmaz birlikteliği... Başkan onaylıyor, oldu da bitti maşallah...

Yakın mesafeden bir örnek verelim. Çankaya Belediyesi AB'nin İklim ve Enerji Paketi kapsamındaki Başkanlar Sözleşmesi'nin (Covenant of Mayors) imzacılarından biri. Mevcut Başkan aslanlar gibi attığı bu imzayla ilçede karbondioksit salım oranını 2020 yılına kadar en az % 25 azaltacağına söz verdi ve Çankaya Sürdürülebilir Enerji Eylem Planını hazırladı.

Ama kent sakinlerine hiç soran yok, Çankayalı kadınların yaşadıkları kentin iklim ve enerji politikalarına dair bağlı talepleri olamaz mı yani? Mesela Çankaya ilçesinin bir sakini olarak benim bu plana dair taleplerim var(dı); planı bitmeden görmek isterdim, plan hedeflerinde iklim değişikliği ile mücadelede kadınlara hangi alanlarda ve ne ölçüde yer veriliyor bakmak isterdim, bu enerji planının Çankaya'da mekansal planlama kararları ile bağıni kurdular mı? sormak isterdim, hasbelkader bu konudaki birikimlerimi planın hazırlık aşamasında belediyenin erkek yetkilileriyle paylaşmak isterdim.

Herhalde tek başına bir kadın olarak sesimi duyuramadım, o zaman kalabalıklaşmak, örgütlenmek lazım, ya da mevcut kadın hakları örgütlerini - örnek veriyorum: TMMOB Şehir Plancıları Odası Kadın Komisyonu - iklim mücadelesine hazırlamak lazım. Yaşadığımız kentlerde karar vericilerin kadınları yok sayarak, iklim ile dostluk kurmamaları için anlaşılan tek çıkar yol bu.

Kadın dostu olan kentlerin politikalarıyla güçlenmiş/güçlendirilmiş kadınlar, iklim değişikliği politikalarını etkileyebilir mi acaba? Madem kadın dostu kent, yerel yaşamda kadın-erkek eşitliğini şart koşuyor, yerel yaşam ve kalitesinden anladığımız, iklim dostu bir kent beklentisinden farklı mıdır sanki.

İklim değişikliği ile mücadelede kentlerde çarelerden biri de bisikleti ana akım trafiğinde ulaşım araçlarından biri olarak kullanmak. Biliyor musunuz? Araba kullanmak yerine pedalladığımız her 2 km için yaklaşık 1 kg karbondioksit tasarrufu sağlıyormuşuz. Fakat samimi olmak lazım, bize dikte edilen otomobil sahipliği kültürünü reddetmenin zorluğunu hepimiz biliyoruz, bu koşullarda, özel araç kullanan kentli kadına (biri de ben oluyorum) toplu taşıma aracına, ya da bisiklete bin dediğinizde direnir mi? alışır mı? Zor zanaat... Üstelik cinsiyet ayrımcılığı burada da hakimken...

Mesela Konya'da Büyükşehir Belediyesi için bisikletle ulaşımı ana akım trafiğe sokmak için epey uğraşıyor diyorlar. Kentte otomobillerden insanları ve doğayı kurtarmak için 447 km'lik ayrılmış bisiklet yolu yapılmış. Belediye şehrin birçok yerinde bisiklet parkları yapmış. Bisikleti olmayanlar için kiralamak için bisiklet istasyonları da var. Var da... Konyalı öğrenci Hilal Akgül'ün en büyük isteği niye Konya erkeklerinin, kent merkezinde kadınların bisiklet sürmelerine dair eleştirilerinin bitmesi ve rahatça şehrin her yerine bisikletiyle gitmek acaba? Bu şu demek olmuyor mu? Konya belki 'iklim dostu' bir şehir olur da, bu haliyle 'kadın dostu' asla...

Üniversitelerin Şehir ve Bölge Planlama Bölümlerinde 'Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ve Planlama' Üzerine Açılmış Olan Dersler Üzerine Gerçekleştirilen Anket Çalışması

özlem şenol kocaer

deü şbp "06" / şpo izmir şube başkanı / kamu / izmir

Yazıda Üniversitelerin Şehir ve Bölge Planlama Bölümlerinde 'Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Planlama' üzerine açılmış olan derslerle ilgili akademisyenlerle gerçekleştirilen anket çalışması sonuçları paylaşılmaktadır. Yapılan araştırmada Dokuz Eylül Üniversitesi, İstanbul Teknik Üniversitesi ve Mimar Sinan Üniversitesi olmak üzere üç üniversitede 'Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Planlama' üzerine ayrı bir dersin yer almakta olduğu tespit edilmiştir.

Anketin amacı henüz ayrı bir ders olarak yalnızca üç üniversitede yer alan toplumsal cinsiyet eşitliğinin şehir planlama yaklaşımlarında ele alınması gerekliliği ve önemi üzerine farkındalık kazandırmaktır. Anket soruları; ders içeriği ve kapsamı, kaç yıldır gerçekleştirildiği, dersin şehir planlama eğitiminde gerekliliği ve öğrenciler üzerindeki etkileri konularını içermektedir.

Bu kapsamda Dokuz Eylül Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü'nde akademisyen Planlama ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Tartışmaları dersini veren Doç. Dr. Mercan Efe GÜNEY ile anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Ayrıca ayrı bir ders olarak açılmamış ancak bu konuda farklı iki ders içeriğinde çalışma yapan Gazi Üniversitesi'nde akademisyen Doç. Dr. Kübra Cihangir Çamur ile anket çalışması gerçekleştirilmiştir.

Dokuz Eylül Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü

Planlama ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Tartışmaları Dersi / Doç. Dr. Mercan Efe GÜNEY

1. Ders içeriği ve kapsamı nedir ve kaç yıldır bölümde bu ders verilmekte?

"Planlama ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Tartışmaları" dersi, "Türkiye'de ve Dünyada toplumsal cinsiyet eşitliğini tartışacaktır. Bu kapsamda ders, ataerkil yapının toplumsal yapı içerisindeki etkilerini kadın, erkek ve tüm ötekiler için ortaya koymaya çalışırken toplumsal cinsiyet eşitliğinin şehir planlama eylem alanında da gözetilmesi gerektiğinin bilincini vermeyi ve bunun yapılabilirliğinin araçlarını sorgulamayı / düşündürmeyi amaçlamaktadır.

Bu dersin sonun da öğrenciler,

1. Toplumsal cinsiyet eşitliğinin ne demek olduğunu öğrenecek,
2. Mekânların kadınlar ve erkekler için nasıl farklı planlanabileceğine ilişkin geçmiş deneyimleri listeleyebilecek,
3. Güncel planlama yaklaşımlarını yorumlayabilecek,
4. Cinsiyet dostu, kadın dostu kent gibi yaklaşımların önemini çözümleyebilecek,
5. Planlama alanında geliştirilen farklı yaklaşımları birleştirebilecek,
6. Türk planlama sisteminde toplumsal cinsiyet eşitliği yaklaşımını değerlendirebilecektir.

Dersin 2017-2018 Öğretim yılında verilmeye başlanması programlanmıştır.

2. Şehir ve Bölge Planlama Eğitim Programında bu dersin olmasına neden gerek duydunuz?

Toplumsal cinsiyet eşitliği, Dünyada ve Türkiye'de toplumsal (sosyolojik) yapı ve fizik mekân planlama/tasarım kapsam-

larında önemi giderek artan bir konu haline gelmiştir. Özellikle Türkiye'nin ataerkil yapısı kadının bir "öteki" olmasına ve mekânları erkekler gibi ve erkekler kadar kullanamamasına neden olmaktadır. Kadının kentlerde kullanım alanları ve zamanları ataerkil yapı kadar onun güdümünden kopamayan şehir planlama eliyle de belirlenmektedir.

Bu nedenle ders, toplumsal cinsiyet eşitliğini anlayan, toplumsal cinsiyet eşitsizliğine karşı duran şehir plancılarının yetişmesinde bir katkı sunmayı ve yine bu kapsamda kadın dostu kentlerin şehir planlama mevzuat ve diline yerleşmesinin arayışında olmayı amaçlayarak planlanmıştır.

3. Öğrencilerin derse olan ilgisini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Ders 2017-2018 öğretim yılında verilmeye başlanacağından öğrencilerin ilgisi henüz sınanamamıştır.

Gazi Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü

Doç. Dr. Kübra Cihangir Çamur

1. Ders içeriği ve kapsamı nedir ve kaç yıldır bölümde bu ders verilmekte?

Gazi Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü'nde toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın-mekan üzerinden bütün dönemi içeren bir dersimiz bulunmamakla birlikte, iki dersimizde bu konuda çalışma yapılmakta, kavramsal çerçeve ve duyarlılık oluşturulmaya çalışılmaktadır.

İkinci sınıfın birinci döneminde "**ŞBP 285 Kent Coğrafyası**" dersinin dönem ödevi olarak "**Kentsel Mekan-dan Beklentiler-Ötekileştirdiklerimiz**" temasında öğrencilerin tüm ötekileştirilmişlerin içinden kadın konusunu seçmesi sonucu 2004 yılından 2016 yılına kadar 10 kez çalışılmıştır. Öğrenciler, farklı yaş, sosyo-ekonomik-kültürel yapıdaki kadınlarla, mekansal farklılaşmayı da gözeterek derinlemesine görüşme yaptıkları ve kadın-mekan arasındaki ilişkiyi değerlendirdikleri bu çalışmaya yoğun ilgi göstermekte, daha sonra yapacakları cinsiyet temelli çalışmalara bir başlangıç oluşturmaktadırlar.

Bölüm ders programımıza benim talebim, Bölüm Kurulumuzun da kabul etmesi sonucu eklenen "**ŞBP 310 Güncel Şehircilik Yaklaşımları**" dersinin iki haftalık ders içeriğini "**Toplumsal Cinsiyet Eşitliği**" ve "**Kadın-Kent İlişkisi**" oluşturmaktadır. ŞPO'da Kadın Komisyonu çalışmalarının da sürece eklenmesiyle kadın-mekan ilişkisi "**toplumsal cinsiyet eşitliği**" başlığı altında çalışılmaya başlanmıştır.

2. Şehir ve Bölge Planlama Eğitim Programında bu dersin olmasına neden gerek duyduunuz?

Şehir plancısı olmak, toplumda mekanla ilişki kurmakta sorun yaşayan tüm kesimlerin sesi olmayı da gerekli kılıyor. Kentsel yaşam kalitesinin çok sayıda bileşeninden birisinin toplumsal cinsiyet eşitliği olduğunu ve günümüzdekinden farklı kentsel politikalarla yaşama geçirilebileceğini bilmemiz önem taşıyor. Kadın bir plancı ve iki kez hamilelik yaşamış bir kentli olarak, kadın-mekan arasındaki ilişkinin erkek cinsiyeti temelinde oluştuğunun ve çok sorunlu bir alan olduğunun farkındayım. Toplumsal cinsiyete duyarlı mekanın planladığımız, deneyimlediğimiz mekandan farklı olduğu konusunda öğrencilerimize bilgi ve duyarlılık aşılanması gerekiyor. Konu kavramsal çerçevesiyle ve bütün bileşenleriyle öğrenildiğinde planlamaya girdi oluşturmaya başlayabilir. Toplumsal cinsiyet temelli planlama-tasarım çalışmalarının yapılabilmesi, uygulamaya geçebilmesi için, plancıların lokomotif rolü üstlenmelerinin önünü açıcı çalışmalar yapmalıyız. Bu konuda bilgi birikimi oluştukça uygulamalar yapılıp, deneyim kazanıldıkça, toplumsal cinsiyetin öğrenildiği/öğretildiği, bugünkünden farklı bir mekanın mümkün olduğu bilinci yaygınlaşacaktır.

3. Öğrencilerin derse olan ilgisini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Öğrencilerin büyük bölümü kendilerine sunulan her yeni bilgiye ilgi duyuyor. İkinci sınıfın ilk döneminde "Kent Coğrafyası" dersinde "kadın-mekan ilişkisinin analizi" için yaptıkları derinlemesine görüşmelerde yoğun bir ilk deneyim yaşıyorlar ve derste yapılan tartışmalarda anlamlı çıkarımlar, saptamalar ortaya çıkıyor. Bu deneyimi unutmayacaklarını biliyorum ve önemsiyorum.

Üçüncü sınıfın ikinci döneminde, ikinci sınıf ile karşılaştırıldıklarında daha bilinçli plancı adayları olarak geldikleri "Güncel Şehircilik Yaklaşımları" dersinde "toplumsal cinsiyet eşitliği" konusunu ben anlatıyorum. Genel olarak bilinenlere ve yaygın kaniye ters içeriği şaşıracak dinliyorlar. Dersin diğer konularıyla karşılaştırıldığında en yoğun katılımın ve deneyim paylaşımının yaşandığı dersler oluyor. Özellikle erkek öğrenciler (az sayıda olmalarına karşın) yoğun bir ilgiyle takip ediyorlar ve anlatılanların büyük bölümünün farkında olmadıklarını, bakış açılarının değiştiğini belirtiyorlar. Derste öğrencilerin arasında ortaya çıkan cinsiyetler arası toplumsal cinsiyet etkileşiminin de, yaşam boyu unutmayacakları bir deneyim olarak "planlama hafızalarında" kalacağını düşünüyorum.

röportaj

Hayatları ve Yaşam Alanları için Direnen ve Umudu Büyüten Kadınlardan KOS-KA Aktivisti Rüya Kurtuluş

burcu yanar

itü "15" - y. lisans öğrencisi- istanbul

Bizler yenilmeziz, bizler her yerdeyiz, yerkürenin her bir köşesinde ve her bir vahasında. Çünkü en büyük silah olan, Dayanışma, silahına sahibiz.
Uluslararası Kadın Grevi Manifestosu (8 Mart 2017)

Türkiye’de kadınlar bu sene emekleri, bedenleri, kimlikleri ve yaşamları için “Tek başına olmaz hayır, kadınlar birlikte güçlü” diyerek bir araya geldi. Uzun yıllardır dayanışmayı ve mücadeleyi ilmek ilmek ören kadınlar OHAL’e karşı yaşamı savunma cesaretleri ile umudu büyüttüler.

Uluslararası Kadın Grevi’nde (Women’s Strike) Arjantin’den Polonya’ya, Filistin’den Çin’e, Amerika Birleşik Devletleri’nden Pakistan’a dünya çapında sokakları, meydanları dolduran kadınların taleplerinin benzerliği ve isyanı kadın mücadelesinde yeni bir dönemin kapılarını açtı: Hayatı istiyoruz! Ni Una Menos! (Bir kişi daha eksilmeyeceğiz/Arjantin), Moje ciało, mój wybór! (Benim bedenim, benim kararım/Polonya)

İlmek ilmek örülen bu mücadelede her kadın diğer bir kadının cesaretinden ve azminden güç alıyor. Geceleri de sokakları da meydanları da isteyen kadınlar kendi bulundukları alanları direnişin mekânlarına dönüştürüyor. Savaşla yok edilen kentlerde yerlerinden edilen kadınlar “Barışta ısrarcıyız” diyerek sokağa çıkıyor. 1995 yılından bu yana Cumartesi Anneleri, kaybolan ya da faili meçhul cinayetler ile katledilenler yakınları için Galatasaray Meydanı’nı eylem alanı yapıyor. KHK ile işinden edilen Betül Celep, Kadıköy Kalkedon Meydanı’nda nöbette “Kanun Hükmünde Kadıname” isimli metnini okuyor ve tüm kadınlar adına nöbet tuttuğunu söylüyor. Yine KHK ile ihraç edilen ve işini geri isteyen barışın akademisyeni Nuriye Gülmen Yüksel, Caddesi İnsan Hakları Anıtı’nın önünü direniş mekânı haline getiriyor ve açlık grevinin 75. gününde tutuklanırken şu sözleri söylüyor: “Bütün cephanenizi de yığsanız ezilme reddetmiş bir insanın karşısına koyacak bir şey bulamazsınız”.

Özgürlüğünü, bedenini, emeğini savunan kadınlar kendi yaşam mekânlarını savunurken de en güçlü sesi çıkarıyor. Yeşil Yol projesine karşı “Topraklarımızı vermeyeceğiz. Vali de gelsin, kaymakam da gelsin. Kimdir bu devlet? Devlet bizim sayemizde devlettir. Ben, ben, ben hal-kım.” diyen Havva Ana, iradesiyle kendisini yok sayanlara inat yaylasının talan edilmesini engelliyor, derinden bağlı olduğu doğasını savunuyor. Edirne’de yeşil alanını yıkmak için gelen iş makinesinin önüne koyduğu sandalyeye oturan Kıymet Peker; “Balkonlarda bu hava yok, bu aydınlık yok. Bu parkta torunlarımı oynarken seyretmek istiyorum. Bu havayı kapamasınlar” diyerek nefes aldığı parkına sahip çıkıyor. Gezi Parkı’nı savunan kalabalıkların içinde var olan on binlerce kadın yaşam mekânlarının yok oluşunu geleceklerinin de yok oluşu olarak görüyor. Bu yüzdendir ki HES projeleri karşısında doğasını ve suyunu en etkili savunan yine kadınlar oluyor.

Kadınların var oldukları alanlar farklı olsa da mücadeleleri ve mekânlarını sahipleniş biçimleri ortaklaşıyor. Kuzey Ormanları Savunması’ndan Rüya Kurtuluş ile son yıllarda Türkiye’de olduğu gibi dünya çapında da ‘hayatımızı istiyoruz’ diyerek sokaklara çıkan kadınları konuştuk.

(Burcu Yanar): Hangi alanlarda çalışmalar yürütüyorsunuz? Bu alanlarda herhangi bir kadın örgütlenmesi içinde misin?

(Rüya Kurtuluş): Ben hem Kuzey Ormanları Savunması’nda (KOS) hem de çeşitli kent savunmalarında elimden geldiğince emek harcamaya çalışıyorum. Ama Karadenizli olduğum için sadece İstanbul’un değil kendi yöremi örgütlenmeleri içinde de bulunuyorum. Kuzey Ormanları Savunması içindeki kadınlarla adına KOS-KA (Kuzey Ormanları Savunması Kadın) dediğimiz bir grubumuz da var.

(BY): Neden KOS-KA’yı kurma ihtiyacı duydunuz?

(RK): Biliyoruz ki İstanbul’un ve Marmara’nın kuzeyindeki son kalan ormanları savunurken en çok kadın direnişçiler harekete geçecek. Kentli ya da köylü olması fark etmez, yaptığımız eylemlerde gerçekten kadınlar daha aktif oluyor, eylemin en önünde oluyor.

Hem eylemde önde olan kadınlarla kalıcı bağlar kurmak hem de kendi aramızda kadın dayanışmasını güçlendirmek için ayrı bir kadın örgütüne ihtiyaç duyduk.

(BY): Sence kadınlar neden daha aktifler ve yaşam alanları ile neden bu kadar kuvvetli bağlar kuruyorlar?

(RK): Biz kadınlar özellikle son 10-15 yıldır yaşam alanlarımızı, mahallemizi, deremizi, toprağımızı, kendimizi var ettiğimiz ve çoğu zaman kendimiz kurduğumuz/koruduğumuz mekanları canla başla savunuyoruz. Bunun tarihsel nedenleri, ekonomik ve toplumsal nedenleri var. Örneğin toplumsal iş bölümü kadınları kendi hayatlarına sahip çıkarken yaşadıkları yerlere de sahip çıkmaya zorluyor. Çünkü o mekanları var eden çoğu zaman kadınlar. Örneğin kentlerde, mahallelerde yürütülen barınma hakkı mücadelelerinde kadınlar her zaman hem kavgacı özellikleriyle hem de sorunu net bir şekilde anlatan sözleriyle öndeler. Çünkü konutta en çok zaman geçiren, emek harcayan kadınlar. Sadece evi değil aynı zamanda yaşadığı mahalleyi de var eden, gün boyu geçirdiği zamanı kolektifleştiren, komşuluk ilişkileriyle mahalleyi mahalle yapan asıl olarak kadınlar. Hal böyle olunca yaşam alanına sahip çıkmak kadınlar açısından bir kendinde bilince dönüşüyor. Bununla bağlantılı ekonomik nedenler de söyleyebiliriz. Neoliberal iktidarlara kadın emeğinin önemli olduğu yeniden üretim alanına konu olan her şey ve en temel haklar piyasaya açıldı. Ve kadınlar insanca yaşama mücadelesinin ön saflarında yerini aldı. Yani aslında sermaye ve hükümetler yaşamı hedef alıyor. Yaşamın kendisi olan kadınlar da onlara karşı direnişe geçiyor.

Sadece mahallelerde değil doğal alanları koruma mücadelesinde de kadınlar öndeler. Örneğin deresinin suyunu HES şirketlerine vermek istemeyen Karadenizli kadınlar çok sade anlatır bunun nedenini: "O su hem bize hem de buradaki börtü böceğe, ağaca, ota, sebze, meyveye can veriyor. Dokunamazsınız!" Sorunu bu kadar net ifade edebilmek o toprağa ve suya emek vermeyi, onunla kopmaz bağlar kurmayı gerektirir.

Kadınların yaşam alanlarıyla bu kadar kuvvetli bağlar kurmasının bin yıllara dayanan nedenleri de var elbette. Kadın bedeninin sömürü alanına dönmesiyle, toprağın-doğanın sömürgeleşmesi benzer dönemlerde ve benzer yöntemlerle olmuş. Bu konu üzerine hala araştırmalar ve tartışmalar yapılıyor. Feminizm ve ekoloji tartışmalarında bu tarihsel süreç çokça konuşulur. Yani kadınların yaşam alanlarını savunmasıyla kendi yaşamını savunması arasında binlerce yıla dayanan bağları da unutmayalım.

(BY): Dünya çapında bedenlerine, kimliklerine ve emeklerine sahip çıkan kadınların mücadelesi ile ormanına, meydanına, yaşam alanına sahip çıkan kadınların mücadelesi hangi noktada ortaklaşıyor? Bu ortaklık ve bağ nasıl kuruluyor?

(RK): Son yıllarda bütün dünyayı kasıp kavuran kadın isyanları birkaç noktada ortaklaşıyor. Bunların başında kadın bedenine yönelik saldırılar geliyor. Sadece Türkiye'de değil bütün dünyada sağcılaşmanın, dinsel gericiğin kendini var ettiği konuların başında kadın bedeninin kontrolü, kadınların yaşam biçimlerine dair kurallar koymak geliyor. Bunun karşısında kadınlar gerçek isyanlar örgütüyor. Örneğin Polonya'daki kürtaj karşıtı eylemler... Dünya çapında kadın hareketinin bir diğer ortak gündemi artan kadın cinayetleri ve erkek şiddeti. Bu, biz kadınlar açısından o kadar yaşamsal ki önümüzdeki yıllarda da kendi hayatlarımıza sahip çıkmak için daha çok örgütleneceğiz. Kadın bedenine dönük saldırılar ve şiddet dışında bunları var eden erkek egemen, sağcı ve hatta dinci iktidarlara da kadın hareketinin hedefinde artık.

Dünya çapındaki kadın hareketiyle yaşam alanlarını savunan kadınların mücadelesi arasındaki bağa gelirsek; hep yan yanayız hatta iç içeyiz. Çünkü az önce de konuştuğumuz gibi bir kenti, bir ormanı, bir ağacı savunmak da yaşamı savunma mücadelesi, ve son dönemde kadın hareketinde "hayatlarımızı savunuyoruz" sözünün yanında yaşamı savunuyoruz sözü, de hakim hale gelmeye başladı. Ama tabii ekoloji mücadelesindeki bütün kadınların aynı zamanda kadın hareketinin parçası olduğunu, birlikte hareket ettiğini söylemek mümkün değil. Hele de Türkiye'de kent ve doğa hareketleriyle kadın örgütlenmeleri hala çok ayrı kulvarlarda. Özellikle büyük kentlerdeki kimi ortak kesenlere rağmen ülke genelinde yaşam alanlarına sahip çıkan kadınlarla hayatlarına sahip çıkan kadınların bir araya gelme zeminleri hala çok zayıf.

(BY): Kadınlar kent ve doğa mücadelelerinde kendilerini ifade edebiliyorlar mı? Ormanını ve kentini savunan kadınlarla ilgili deneyimlerinden bahsedebilir misin?

(RK): Üzülerek söyleyeceğim ki kent ve doğa mücadelelerinde kadınlar hem kalabalık hem de en öndeler fakat iş mücadelenin örgütüne, sözcülüğüne geldiğinde kadınların yerini erkekler alıyor. KOS'ta İstanbul açısından durum böyle olmasa da Trakya ve Kocaeli bölgesinde maalesef böyle. Ya da Karadeniz'deki kıran kırana çevre mücadelelerinde kadınların inatçılığı çoğu direnişi kazandırmışken örgütlerin sözcüleri çoğu zaman erkekler. Hatta çoğu köy toplantısında söz aldığımızda erkeklerle "biraz kenara çekilin kadınlara yer açın" diyoruz. Kadınlar o yeri eylem anında yaşam alanlarını savunmanın meşruluğundan aldıkları güçle kazanıyor. Mesela hiç unutmadığım bir an, Fatsa'da altın madenine karşı yapılan bir eylemde köyün kadınlarının erkeklerin geri döndürme çabalarına rağmen jandarma barikatını aşmalarıydı. Ya da hepimiz Erzurum Tortum'da HES'e karşı, Rize Samistal Yaylası'nda Yeşil Yol'a karşı kadınların direnişini hatırlarız. Direniş alanında kazandığımız öncülüğü ekoloji örgütlerinde de kazanmalıyız. Tabii ki Gerze, Arhavi, Artvin, Validebağ gibi direnişin her anında kadınların önde olduğu, bizlere ilham veren örnekler de var.

Sonuçta kadınların kendi yaşamlarına ve yaşamı kurdukları mekanlara sahip çıkması birbirine güç veren süreçler. Biz kadınlar, kent ve doğa mücadelelerinde yan yana geldiğimizde birbirimizin halinden anlıyoruz, direnişi bazen öfkeli bazen şenlikli bir hale getiriyoruz. Haklı olmanın gücünü hissediyoruz. Birbirimizden de güç alıyoruz. Bizler haklarımızı, yaşam alanlarımızı savunurken aynı zamanda kadınlar için nasıl bir dünya istediğimizi de söylemeye çalışıyoruz. Kadına ve yaşama özgürlük istiyoruz.

basın açıklaması

Göztepe Stadi İmar Planına İlişkin Yapmış Olduğumuz İtiraza Karşı Bazı Kesimlerce Başlatılan Linç Operasyonunu Kınıyoruz!

Basında Göztepe Stadi olarak bilinen, İzmir İli, Konak İlçesi, Üçkuyular Mahallesi 6268 ada 1 parselde E:2.00 TAKS:0.60 yapılanma koşuluyla “Kapalı Spor Alanı” yapılmasına ilişkin imar planı değişikliği Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından onaylanarak 24/02/2017-24/03/2017 tarihleri arasında askı ilanı yapılmıştır.

Gelecek kuşaklara daha yaşanabilir, daha sürdürülebilir şehirler bırakma düşüncesi ile kişisel çıkarların değil toplumsal çıkarların değerini kamu yararı kavramı doğrultusunda her zaman savunan TMMOB Şehir Plancıları Odası İzmir Şubesi olarak, Göztepe Stadi ile bahsi geçen imar planındaki şehircilik bilimine yönelik ilkesel ve teknik yanlışları itiraz süresi içerisinde ilgili kurum olan Çevre ve Şehircilik Bakanlığı’na ilettik. Onaylanan imar planlarının yasal askı süreleri 1 (bir) aydır ve bu süre içerisinde yapılan itirazlar askı süresi bittikten sonra değerlendirmeye alınmaktadır. Dolayısı ile askı süresi içerisinde yapılacak itirazın hangi gün yapıldığının herhangi bir farkı ve farklı bir karşılığı yoktur.

İtiraz metnimizde özetle; “Stat alanı çevresindeki yapıların en yükseğinin yaklaşık 18-20 metre olduğu belirtilirken stat projesine ilişkin imar planında yüksekliğin 40 metre olarak ifade edildiği, stat alanının tekil olarak değil çevresi ile birlikte değerlendirilmesi gerektiğini, yaklaşık 70.000 m²’lik inşaat alanında ne kadar bölümünün ticaret olacağına ilişkin imar planında bir hükmün yer almadığı, ulaşım açısından konut yoğunluklu bir bölgenin içinde yapılacak, trafik yükü getirecek 20000 kişi kapasiteli ve içinde barındıracağı alışveriş merkezi gibi diğer kullanımlarla düşünüldüğünde kompleks bir yapının yakın ve uzak mesafede getireceği araç yükü ile ulaşım değerlendirmelerinin yapılması gerektiği” belirtilmiştir. İtiraz metninde belirtilen tüm maddeler aynı zamanda ilgili yönetmeliklerin ve imar kanunun öngördüğü kurallardır.

Bizler Göztepe Stadi’nin yeni projesine ilişkin bu güne kadar yapmış olduğumuz açıklamalarda her zaman yapıcı olmaya çalıştık ve bu çerçevede de değerlendirmelerimizi yaptık. Bu kapsamda onaylanan imar planına yapmış olduğumuz itirazların yanında konuya ilişkin genel birkaç temel konu üzerinde itirazlarımız öne çıkmaktadır. Yapılmak istenen 20 bin kişilik stat projesinin kapasitesinin büyüklüğü nedeniyle birincisi; bu bölgenin altyapısının böyle bir kullanımı kaldırmasının teknik ve bilimsel anlamda mümkün olmadığı, ikincisi yine çevresindeki yaşam alanlarında yaratacağı olumsuz durumlar ve halkın talepleri, üçüncüsü bölgeye getireceği ulaşım sorunun yine bu alanın altyapısının kaldıramayacağı şeklindedir. Bu çerçevede de İzmir içinde birçok toplu ulaşım bağlantılarının bulunduğu ve bulunduğu bölgenin dokusu itibarıyla uygun bir konumda bulunan Atatürk Stadi’nin kent içinde büyük kapasitelerde bir stat olarak toparlayıcı bir rol alabileceği, ilgili kurumlarında bu yönde Atatürk Stadi’nde gerekli olan düzenlemeleri yapmasını uygun görüyoruz. Dolayısıyla da Göztepe Stadi’nin olduğu bölgede bu büyüklükte bir yapının değil daha mütevazı, çevresiyle uyumlu ve halkında spor faaliyetlerine açık, tüm Göztepe halkını kucaklayan bir düzenleme yapılması uygun olacaktır. Benzer değerlendirmelerimizi Karşıyaka Stadi projesi içinde belirtmiştik. Şu anda Karşıyaka’daki stat için yapılan inşaat faaliyetlerinde de sorunların yaşandığını görüyoruz.

Hem onaylanan imar planında belirttiğimiz hususlar hem de genel itiraz ve önerilerimiz bilimsel ve yönetmeliklere ve mevzuata uygun şekilde yapılabilecekken neden kulüp yöneticileri ve bazı siyasi tarafların bu konuda ısrarcı, baskıcı ve yönlendirici olduğunu anlamakta bizlerde zorlanıyoruz.

Bölgede yaşayan halkın günlük spor alanları olarak da kullanılan Göztepe ve Karşıyaka Statlarına ilişkin yıllardır devam eden tartışmalarda, 1 yıl öncesine kadar İzmir kentinin yerel yönetimlerinden sorumlu belediye başkanlarının da ulaşım ve trafik yoğunluğu ile kent silüeti açısından mevcut alanlarda yüksek kapasiteli statların uygun olmadığı ve bu nedenle statlar için yeni yerler arandığı basında çokça ifade edilmiştir.

Hatta gazete haberlerinde, Göztepe Stadi’nin yeni yerinin Menderes ilçesinde olacağı ve bu yerin Göztepe Kulübü Başkanı Mehmet Sepil’in girişimleriyle bulunduğu ifade edilmiş olup Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından 27.01.2017 tarihinde onaylanan yaklaşık 135 dönüm yüzölçümüne sahip Menderes İlçesi, Tekeli Mahallesi, 24 ada, 36 parselde, mülkiyeti Menderes Belediye Başkanlığı’na ait taşınmazın “kentsel ve bölgesel yeşil ve spor alanı” olarak 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliğinin yapılması bu alanın yeni stat alanı olacağı izlenimi yaratmıştır. 27 Ocakta ilan edilen çevre düzeni planı değişikliği kararından sadece bir ay sonra Göztepe Stadi’nin bulunduğu alan içinde 40 metre yükseklik kararı ile imar planı değişikliği onaylanmıştır.

Onaylanan imar planına ilişkin teknik ve bilimsel gerekçelere yönelik hukuki itirazlarımızı yaptıktan sonra, baskıcı ve hedef gösterici açıklamalar sonucu Yönetim Kurulu Başkanımız başta olmak üzere odamıza sosyal medyadan tehdit içeren mesajlar ve çeşitli kanallardan odamız aranarak, dün gündüz saatlerinden başlayan bir linç operasyonu odamıza ve

yönetim kurulu üyelerimize karşı başlatılmıştır. Kurumsal sosyal medya hesaplarımıza, Yönetim Kurulu Başkanımızın kişisel hesaplarına tacizler yapılmakta ve şube hizmet binamız hedef gösterilmektedir. Burada kişi ve grupların açıkça yönlendirildiğini düşünmekteyiz ve avukatımız ile görüşmekteyiz. Söz konusu tehditler sonucunda oluşabilecek bir durumda yönlendirme yapan bu kişi ve kulüp yönetim kurulunun sorumlu olacağını buradan söylemek istiyoruz. Kendilerini, yaratılmak istenen bu linç operasyonuna karşı sağ duyulu davranmaya davet ediyoruz.

İstinye Park'a ilişkin sosyal medya aracılığıyla tarafımıza yapılan haksız ve asılsız suçlamalarda bulunulmakta ve yanlış bir plan kararını referans alarak söz konusu proje meşrulaştırılmaya çalışılmaktadır. Bilinmelidir ki İstinye Park'ın imar planları 1985 ve 1998 tarihlerinde ayrı ayrı iki plan şeklinde onaylanmıştır. Diğer taraftan mülkiyeti belediyelere ait olan bu alanın belediye mülkünden çıkartılması da yine eski bir tarihe denk gelmektedir. Söz konusu alana ilişkin yapılan plan değişiklikleri sürecinde odamız tarafından itirazlarımız ve gerekli değerlendirmelerimiz yapılmış olduğundan konuya ilişkin meslek odası olarak üzerimize düşen sorumluluğu gerçekleştirmediğimize dair suçlamalar tamamen asılsızdır. Diğer taraftan toplum yararına aykırı olan, kentimizde gerçekleştirilen plan ve projelere ilişkin konulara karşı oda olarak sorumluluklarımızı yerine getirsek dahi kentte yapılan yanlış uygulamalara karşı sorumluluk kentli olarak hepimizdedir.

Anayasa, kanun ve oda yönetmeliklerinde belirtildiği üzere odalar, mesleğin ve meslektaşların hak ve çıkarlarını korumak, şehir planları ve uygulamalarının, planlama esaslarına, şehircilik ilkelerine ve kamu yararına uygun yapılmasını denetlemek, bu konudaki eksiklikleri, yanlışlıkları ortadan kaldırmak için gerekli çalışmaları yapmakla yükümlüdür. Kanun ve yönetmelikler doğrultusunda teknik ve bilimsel gerekçeleri kamu yararı temelinde tüm İzmirlilerin menfaatleri açısından değerlendiren şubemizin ve yönetim kurulu başkanımızın aniden hedef gösterilmesinin altında yatan sebeplerin neler olduğunu bilmemekle birlikte bu baskıcı ve hedef gösterici sözlerin, demokrasinin kalesi olan İzmir'e yakışmadığını ifade etmek isteriz.

TMMOB Şehir Plancıları Odası İzmir Şubesi olarak kentimizde yapılan imar planlarının teknik ve bilimsel temellere dayanması için tüm kamu idarelerine her platformda fikirlerimizi dile getirdik. Ayrıca kentimizin değerleri olan spor kulüplerimizin başarıları her İzmirli gibi bizleri de gururlandırmaktadır. Spor kulüplerimizin hem ülkemizde hem de uluslararası camiada başarılı olması için spor kulüplerimize yönelik doğru yer seçim kararları ile modern, çağdaş tesislerin yapılmasını bizlerinde arzu ettiğimizi tüm kamuoyuna bildiririz.

TMMOB Şehir Plancıları Odası
İzmir Şubesi Yönetim Kurulu

BASINA ve KAMUOYUNA

Geçtiğimiz günlerde, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından onaylanan ve kamuoyunda Göztepe Stadı olarak bilinen stadyum projesine askı süresi içinde itiraz edildi diye, TMMOB Şehir Plancıları Odası İzmir Şube yönetimine ve özellikle kadın Şube Başkanımıza, maşist, cinsiyetçi ve düzeysiz saldırılar gerçekleşmiştir.

TMMOB Şehir Plancıları Odası İzmir Şubesi Yönetim Kurulu'nun daha insanca, daha yaşanabilir bir kent isteğiyle, toplumsal çıkarlar ve kamu yararı ilkeleri gereğince hareket ettiği, tartışma konusu imar planına ilişkin de planlama ilkeleri ve şehircilik esasları doğrultusunda, kamusal görev bilinci ile itiraz ettiği konusunda bir tereddüt bulunmamaktadır. Ancak itiraz sonrasında Göztepe Spor Kulübü yöneticilerinin bu itirazı algılayış biçimlerinde ve kendi camiasına yansıtışlarında ciddi problem vardır.

Kulüp yöneticileri kamuoyuna yaptıkları açıklamalarda, özellikle itirazın son dakikalarda yapıldığına dikkat çekerek, şube yöneticilerimizi diyaloga kapalı ve belediyelerin kimi yanlış uygulamalarını da Odamızın sorumluluğuymuş gibi göstermeye çalışarak şube yöneticilerimizi işaret etmiş ve hedef tahtası haline getirmiştir. Yapılan açıklamalar sonucu şube yöneticilerimiz sosyal medyada ve sokakta taraftar gruplarının maşist saldırılarına, tehditlerine ve hoyratlıklarına hedef olmuşlardır.

Öncelikle bilinmelidir ki, askı süresi içinde yapılan itirazların ilk günü de son günü de aynıdır. İlk gün yapılması iyi niyeti, son gün yapılması art niyeti göstermez. Tüm itirazlar askı süresinin sonunda değerlendirilir. Bu itiraz kamu adına bir çekince olup, farklı bir anlam içermemektedir. Nitekim İzmir Şube Başkanımız açıklamalarında çoğu kez bu durumu dile getirmiştir.

Kente yönelik hazırlanan plan ve plan değişikliklerine ilişkin o kentte yaşayan her yurttaşın görüş bildirme, itiraz etme hakkı vardır. Yurttaşlar gibi odaların da Anayasa ile belirlenen yetkileri kapsamında kamu adına taşıdıkları sorumlulukları gereği itiraz hakları bulunmaktadır. Bu sorumluluğu yerine getirdi diye şube yöneticilerimizi art niyetli göstermek kimsenin hakkı ve haddi değildir. Hele ki şube yöneticilerimizi işaret ederek nefret suçuna varan cinsiyetçi saldırıların hedefi yapmak asla kabul edilmemelidir.

Göztepe Spor Kulübü yöneticilerini sorumlu davranmaya ve şube yöneticilerimizden özür dilemeye davet ediyoruz.

TMMOB Şehir Plancıları Odası
Kadın Komisyonu

KÜLTÜRPARK: HAKLARIN ve YAŞAMIN MÜCADELESİ

ilkın beste çırak
şehir plancıları odası izmir şubesi öğrenci komisyonu

İzmir'in Kahramanlar, Basmane, Alsancak semtlerinin kesiştiğı noktada yer alan, kentin yapılı çevresine, yoğunluğuna meydan okurcasına, en önemli büyük ölçekli yeşili, nefes alanıdır Kültürpark. 90 yıllık varlığı ile İzmir'e dostluk etmiş, kentin belleğinde önemli bir yer tutmuş kamusal mekandır, içinde İzmir'i saklamaktadır.

İzmir Büyükşehir Belediyesi, İzmir Ticaret Odası ve çeşitli sermaye çevreleri tarafından ile İzmir'e, İzmir'liye dayatılmaya çalışılan "Yeni Kültürpark Projesi" gücünü aldığı mütenalaştırma anlayışı ve rant arayışı ile yaşam alanlarımıza karşın sinsî ve ısrarcı bir tehdit olarak halen karşımızdadır. Doymak bilmeyen sermayenin gözünü diktiğı Kültürpark bütün bir dokusu ile taciz edilmekte, kimliği dönüştürölmek baskısı altında direnmektedir.

Ölke genelinde hakim olan bu sömürgeci zihniyet kent toprağını bir meta olarak görmekte, doğa ile birlikte, insanın ve insani bütün ilişkilerin üzerine beton dökmeyi amaçlarken açacağı derin yaraları görmezden gelmekte, sileceğı tarihsel izlere aldırış etmemektedir. Bizler, Kültürpark'a düzenlenen bu çirkin saldırı durdurulamaz ise geleceğın alnına sürölecek kara lekenin farkındayız.

Bizler bugün Kültürpark'ta , ağaçların ve toprağın diliyiz. Hayvan dostlarımızın, güneşin, rüzgarın ve suyun, özümüzün sesiyiz. Bizler bu kentin emekçileri, sahipleriyiz, üstelik haklarımızın farkındayız. Her geçen gün unutturulmaya çalışılan insanlığımızın , gereklerini/ ihtiyaçlarını bilmekte, bu elzem koşulların mevcut iktidar ve yönetimlerce sağlanmadığına, hatta yok edildiğine tanıklık ediyoruz. Kentin her yanı bir başka şantiye alanına dönüştürölmüş durumdadır. Bizler yükselen inşaat, motor, makine seslerini değil, rüzgarın ve kuşların, doğanın şarkısını işitmek istiyoruz. "Yeşil isteyen ormana gitsin." diyenlere inat, yapaylaştırmalara, yıkımlara, yok saymalara karşı: tarihi, kültürel ve doğal miraslarımıza, sit alanlarımıza, sınırlı sayıdaki kamusal buluşma alanımıza, kim olduğumuza, yaşam biçimlerimize, ortak üretim mekanlarımıza sahip çıkmak, en temel ihtiyaçlarımız üzerinden birlik olmak, bugün en büyük gayemiz olmalıdır.

Kültürpark Platformu, "Kültürpark'a Dokunma!" sloganı ile yolculuğuna işte bu bilinçle başlamıştır. Yerel temelli bir oluşum olan platform; doğanın hakimi değil yalnızca bir parçası olduğunu bilen, sömürgeci politikalarla taleplere, ulaşabildiğı her kanaldan meydan okuyan kentlilerden oluşmaktadır. Farklı meslek gruplarından dostlar, sanatçılar, öğrenciler platformu özveri ile kurgulamış ve ortak taleplerde buluşmuştur, TMMOB, EGEER, EHAV ve Halk Evleri gibi içinde 27 bileşeni barındıran platform teknik araştırmalar ve bildiriler ile projeye karşı duruşlarını belirtmiş, hukuksal süreci başlatmışlardır. Platform bünyesinde aktif görev alan kadınlar, hakim zihniyetin baskıcı politikalarına karşın, korkusuzca birçok eylemlilikte en önde yer almaktadır. Platformun sözcülüğünü şube başkanımız kadın emeğiyile gerçekleştirmektedir. Bu görevi esnasında çalıştığı kurumda konuyla ilgili bir görevi yerine getireceğı sırada sürgüne uğramıştır. Emekli Kadınlar grubu Kültürpark direnişini sahiplenmiş, yaratıcı bir kadın dostumuz Kültürpark'ta bir am ağacı ile evlenmiştir. Yoga ve dans atölyeleri ile birçok farklı biçimde kadınlar, doğa için birlik olmaya ön ayak olmuş, Kadın Müzik Kolektifleri besteleri ile dayanışmaya yeni açılımlar kazandırmışlardır.

Kent ve Çevre mücadelesi olarak adlandırılabileceğımız bu dava, emek kültürü ile şekillenecek onurlu bir yaşamın arayışı ve deneyimidir aynı zamanda.

Kültürpark Platformu ilkesi itibari ile sürecin en başından beri kamucu bakış açısı ile öneri projeye yaklaşmış, yeniliklerin toplumun hangi kesimine, nasıl hizmet edeceğini ortaya koymuştur. Kültürpark' ın salt ekonomik değeri biçilerek doğal, kültürel ve tarihi değerleri ile bütönlüğünü, kent belleğindeki yerini yok sayan her türlü projeye/plan kararına karşı olacağını belirtmiştir. Endüstriyel kapitalist ideolojinin yeni tüketim aracı olarak gördüğü "Halk Üniversitesi" Kültürpark, kaybedilemeyecek değerde bir kaledir. Geleceğı belirsiz olan kent park, bir bakıma yarının İzmir'inde emek üretim sürecinin ne olacağı, kent kamusal mekanın bu bağlamda neye dönüşeceğinin göstergesi olacaktır.

Kültürpark, son dönem projelerine zemin hazırlar nitelikte geride bıraktığımız 10 yılda kullanıcı profilini hedef alan ithamlar ile karalanmaya çalışılmış, güvenlikten yoksun olmakla suçlanmış, halkından koparılmış ve yalnızlaştırılmıştır. Kültürpark dayanışmasında örgütlenme modelimiz, bu bağlamda yerinde savunma politikası ile; temel hak ve ihtiyaçlarımız üzerinden, kamu mekanında özgürce, kendimizi ve bulunduğumuz alanı “birlikte” yeniden yaratmak anlayışı içerisinde gerçekleşiyor. Nasıl? Deneyimlediğimiz buluşmalar salt bir eylemden çok, mekana dair anılar üretmek, yeni paylaşımlar, dostluklar geliştirmek üzerine. Pompalanan tüketim kültürüne karşı ortak bir bilinç oluşturmak adına “Neşeli Günler” buluşmalarında alternatif atölyeler, forumlar, konserler, piknikler düzenliyor, sohbet ediyor, top oynuyor, çay içiyoruz, müzik, tiyatro, çocuk etkinliği gibi, aman kimse duymasın kadınlı-erkekli ayıp şeyler yapıyoruz, hem de piyasanın hazır kalıp mekanlarına gitmeden, hiç para vermeden, kentin ortasında, Kültürpark’ımız da. Olması gerektiği gibi...

Sözün özü “ Bir arada olmanın yeri belli, bahanesi çok...” diyoruz.

Projenin ilanı ile birlikte geçen 1 yılı aşkın süre içerisinde haklı mücadelemiz sürmektedir ve öneri proje geri çekilmediği takdirde sürmeye devam edecektir. Bu noktada ülke genelinde dün ve bugün maruz kaldığımız birçok adaletsizlik, hak ve hukuksuzluğa karşı biriken öfkemiz Kültürpark mücadelemizde bizi yılmamacasına yüreklendirmektedir.

Her pazar olduğu gibi Kültürpark’ta ağaçların altında şarkılar söyleyerek güneşi selamlayacağız, dostluğu kucaklayacağız... Hepimiz buradayız, ama sensiz eksikiz!

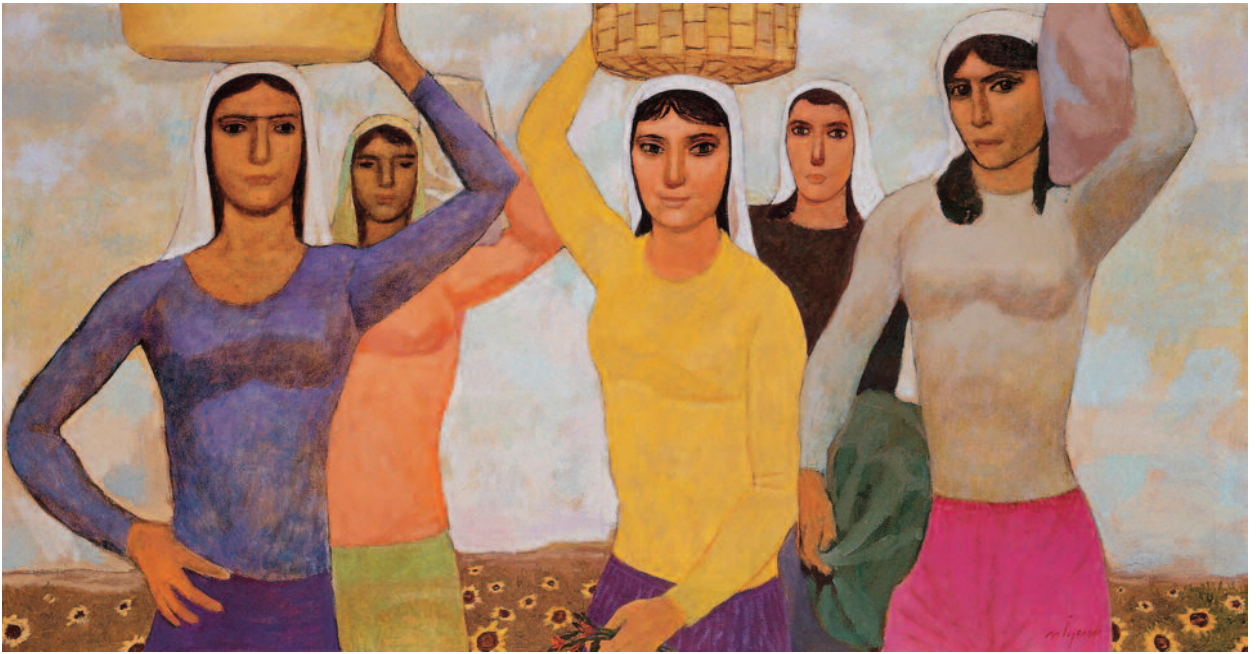
Kaynak:
kültürparkplatformu

TARIMSAL ÜRETİMDE KADIN EMEĞİ VE KÜRESEL ŞİRKETLEŞMİŞ GIDA REJİMİ

emel karakaya

ödtü "07" - öğretim elemanı- muğla

Nuri İyem, *Tarlada Çalışan Kadınlar*

Bu yazıda meslek alanımızdan tamamen dışlanmış olan, sosyal bilimlerin 1970'lerden bu yana çok sınırlı düzeyde ilgilendiği, dünya göç literatürünün ise ancak 1990 sonrası göçün yapısal nedenleri dahilinde ele almaya başladığı tarımsal üretim ve kadın meselesini kırsal alanın ve tarımın yapısal dinamikleri üzerinden bir tartışma ile ele alacağım. Sadece başlangıç olabilecek bu sınırlı tartışmanın kadın meslektaşlarımızın ilgisini bir nebze de olsa çekmesini umuyorum. Bu yazıda iki temel konuya değineceğim. Bunlardan ilki tarımsal üretim sistemi içerisinde kadınların rolü ve onların görünmez emekleri. Diğeri ise "küresel şirketleşmiş gıda rejimi" ve onun kırsal alandaki kadınlar üzerindeki etkisi. Kırsal alanı anlamak, açıklamak ve planlamak için kırım ve tarımın kentsel olanın dışında ve özgün olan bilgisine hakim olunması gerektiğinin önemine vurgu yaparak ve Lefebvre'in (2011)'i ifadesiyle -şehrin kır üzerindeki hakimiyet göstergelerinin bütününe referansla- kır tarifini yalnızca hareketsiz ve bozulma halinde olan "doğa"ya adanmış bölgelere dokunmama şeklindeki indirgemenin ötesine geçmek umuduyla...

Tarımın kadınlar tarafından icat edildiği, tahıl tarımını verimli hale getiren araçların kadınlar tarafından geliştirildiği kabul edilen bir gerçektirⁱⁱ. Tarım devriminden bu yana, tarımsal üretimde kadın emeği neredeyse hiç değiş-

meden artmaya devam etmiştirⁱⁱⁱ. Dünyada olduğu gibi, Türkiye’de de kadınlar en fazla tarım sektöründe istihdam edilmektedir ve istihdam rakamlarının neredeyse erkek istihdamı ile eşit düzeyde olduğu tek sektör tarımdır. Kadınların işgücüne katılım oranları -yaklaşık bir ifadeyle- kentlerde %24 civarında iken kırsal alanda kayıt dışı, hane içi kayıtsız işgücünün ve ücretsiz emeğin yaygınlığına rağmen %38 civarındadır. Günümüzde “tarımın feminizasyonu” (tarımın kadinsallaşması) olarak ifade edilen ve tarım sektöründe kadının işgücüne katılım payına dayandırılan kavram, kadının kırsal alandaki emeğinin giderek artan görünmezliğine ve istismara açık hale gelmesine de işaret etmektedir. Çalışma hayatının hemen her alanında görülen toplumsal cinsiyet eşitsizliği kırsal alanda ve tarımsal üretim sistemi içerisinde kadınlar için en vahşi ve en yıkıcı mekanizmalarla işlemektedir. Tarımsal üretimin her aşamasında, özellikle de hayvancılıkta, tüm üretim aşamaları neredeyse tamamen kadın emeğine dayanmaktadır. Bunun yanında çocuk ve yaşlı bakımı, hane içi işler de kadınlara yüklenmektedir. Tarımsal üretimin yanısıra diğer tüm emek yoğun işlerin kadınların, üretimin pazarlanmasının ise erkeklerin “görevi” kabul edildiği yapı içerisinde özellikle genç kadınlar mevsimlik tarım işçisi kategorisinde düşük ücret ve uzun çalışma saatleri nedenleriyle tercih edilmektedir. 88 ülkeden 200 milyondan fazla köylü, küçük çiftçi, topraksız ve tarım ve gıda emekçisini bir araya getiren küresel La Via Campesina (Çiftçinin Yolu) örgütünün, İzmir Seferihisar’da gerçekleştirdiği ikinci yarıyıl konferansının kadın meclisi toplantısında bu konuya aşağıdaki gibi değinilmiştir:

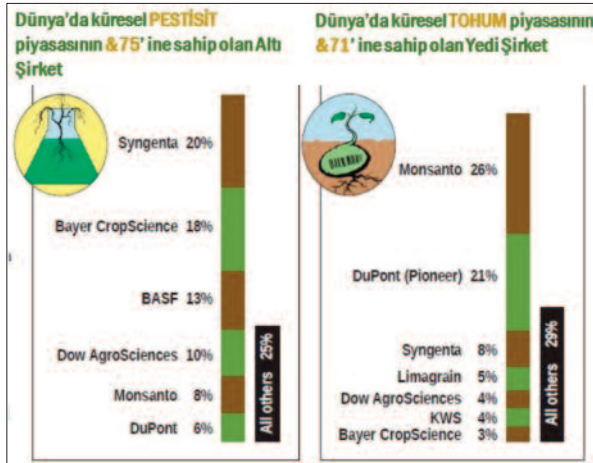

“Mevsimlik tarım işçiliğinde de kadının günlük ücreti daha az. Erkek aylık 1304 TL kazanırken kadın 1184 TL kazanıyor. Ayrıca gidilen yerde yemek-çamaşır-çocuk bakımı gibi işler de kadının üzerinde olduğundan genelde çok daha erken kalkıp çok geç yatarak ve gün boyu çalışarak daha fazla sömürülüyorlar” (La Via Campesina Kadın Meclisi Toplantısı, 21.02.2016).

La Via Campesina İzmir Toplantısında Kadın Çiftçiler^{iv}

Üretimin içkin bir ögesine, adeta doğal bir parçasına dönüşmüş olan kadınlar agro-ekolojik tarımsal üretimde sürekliliğin^v de en önemli aktörleridir. Ekosistemin korunmasında, üretimin sürdürülmesinde ve biyoçeşitliliğin devamlılığında kırsal alandaki kadınların üretim pratikleri kilit bir role sahiptir. Tohum saklama, bilge köylü tarımı yöntemlerini bilme ve uygulama gibi kadim gelenekler kadın emeği ile sürmektedir. Yerli türleri tanıma-yetiştirme-ıslah etme, ürün toplama ve yetiştirme, hayvansal üretimde üstlenilen roller vb. kırsal alanda kadın emeğine dayalı olarak devam etmektedir ve bu devamlılık biyoçeşitliliğin korunmasında üstlendiği role ek olarak yerel lezzet çeşitliliğinin ve üretim yöntemlerindeki çeşitlenmenin de bilgi kaynağıdır. Aysu (2004)^{vi}, kadınları, tarımsal üretimde ve kırsal alanda üstlendikleri görevler, sahip oldukları bilgi ve özellikler nedeniyle “tarımsal üretimin biriktirici, koruyucu ve geliştirici beyni” olarak ifade etmektedir.

Tarımsal üretim sistemi içerisinde 1970’li yıllarda başlamış ve 1980’li yıllarda şiddetlenmiş olan yapısal dönüşüm, kırsal alanda yaşamını sürdüren ve özellikle küçük ölçekli üretim yapan, küçük arazi sahibi ya da küçük meta üreticisi olan köylüleri sistematik olarak tarımın ve kırım dışına iten politikalar üretmiştir. Tarımsal üretimde metalaşmanın ve şirketleşmenin somut temsili “Kalkınmacı Tarımsal Gıda Rejimi”nden “Küresel Şirketleşmiş Gıda Rejimi”ne geçiş olmuştur. Bu yeni rejim, özellikle kırsal alanda kadınların (1) tarımın biriktirici beyni olma özelliğini elinden almıştır. Aşağıdaki grafikte görüldüğü üzere 2015 yılına kadar dünyada küresel tohum piyasasını kontrol eden yedi şirket bulunuyordu. Bu sayı Bayer’in Monsanto’yu, Chemchina şirketinin de Syngenta’yı satın alması ile azalarak, gidişatın oligopol yapıdan tekelleşmeye meylettğini gösterdi.

Küresel pestisit ve tohum piyasasında hegemonya ve oligopoli^{vi}

ve bilge köylü tarımı pratikleri, doğa ve iklimle uyumlu üretim sistemleri bilgisi ile birlikte kaybolmaya başlamıştır. Bu da kadınların tarımsal üretim sistemi içerisinde (2) koruyucu ve geliştirici beyin olma özelliğini sistematik olarak kaybetmesine yol açmaktadır.

Küresel şirketleşmiş gıda rejiminin baskılarına ve ulusüstü örgütlere rağmen kadınlar kırsal alanda mevcut tarımsal yapıdaki sömürü ile mücadelenin en örgütlü üyeleri. Afrikalı kadınlar, Dünya Bankası ve diğer örgütlerin endüstri bitkisi üretimine geçmeleri için gösterdikleri teşvik çabalarına rağmen, dünya üzerindeki insanlar tarafından tüketilen gıdayı yol kenarlarında, parklarda, demiryolu hatları boyunca üreterek tarımsal üretimde kır-kent ayrımını ortadan kaldırıyorlar^{ix}. Hindistan'da, Filipinler'de ve Latin Amerika'da kadınlar tahrip edilen ormanları yeniden ağaçlandırıp; kereste tüccarlarını kovmak, madencilik faaliyetlerini ve baraj inşaatlarını durdurmak için el ele verdi, barikatlar oluşturdu ve suyun özelleştirilmesine karşı başkaldırıya önderlik yaptı^x. Türkiye'de "Yeşil Yol"un en direngen bireyleri kadınlardı, Karadeniz'de HES direnişinde en önde kadınlar var. Muğla Gökova'da endemik bir tarımsal ürün olan Gökova susamına ve bu ürünün ekolojik yöntemlerle üretiminin bilgisine kadınlar sahip çıkıyor. Kırsal alanda müşterekler siyaseti kadınlardan ilgi görüyor ve köylü-kentli işbirliği ile aracıları ortadan kaldırıp agro ekolojik üretimi yeniden uygulayanlar da en çok kadınlar oluyor. Alternatif tarımsal gıda inisiyatifleri kadınların sahiplenmesi ile mümkün olabiliyor.

Yazının başında kır anlamak, açıklamak ve planlamaktan bahsetmiştim. Ne yazık ki henüz meslek alanımızda ve tartışma ortamımızda anlama ve açıklamaya yönelik alınması gereken yolumuz olduğu için, "planlamadan" bahsetmemiz de mümkün olmuyor. Kırsal alanın dinamiklerini ve tarım sektörünü kenti kavrama ve gelişimini yönlendirme bakımından sahip olduğumuz alışkanlıklarla ve zaten çoktan yetersizliği ortaya çıkmış olan imar yaklaşımı ile çözümlmeye çalışmak, bize ancak Tıp İmar Yönetmeliği'ne göre "Köy Planı" üreten bir mekansal kurgu sunmaya devam edecek. Birlikte anlamak, açıklamak ve planlamak yolunda başka yazılarda görüşmek dileğiyle...

ⁱ Lefebvre, H. (2011). *Kentsel devrim*. İstanbul: Sel Yayıncılık.

ⁱⁱ Özgüç, N. (1998). *Kadınların coğrafyası*. İstanbul: Çantay Kitabevi.

ⁱⁱⁱ Candan, E., Özalp-Günel, S. (2013). Tarımda kadın emeği. *Tarım Ekonomisi Dergisi*, 19(1), sf. 93-101.

^{iv} Büyüktaş, O. (2015, 18 Ekim). Dünya'nın bütün çiftçileri Seferihisar'da buluşuyor. *Cumhuriyet*

^v Agro-ekoloji, ekolojik süreçlerin tarımsal üretim sistemi içerisinde uygulanmasını ifade eden bilim alanıdır. Bu yazıda agro ekolojik yöntemler ifadesini, yüzyıllardır öğrenilmiş ve üretim pratikleri içerisinde kadim bir bilgiye ve sistemli kullanılan yöntemlere dönüşmüş olan uygulamaları yeniden keşfetmekte olan agro-ekoloji bilimine referans ile kullanıyorum.

^{vi} Aysu, A. (2004) Tarım bir kültürdür. *İnadına*, 112.

^{vii} ETC Grup (2015). Breaking bad: Big ag mega-mergers in play dow + duPont in the Pocket? Next: Demonsanto?. Erişim: www.etcgroup.org

^{viii} Pestisit zararlı organizmaları engellemek için kullanılan kimyasal ve/ya sentetik maddeler, biyolojik ajanlar ve dezenfektan vb. karışımlara verilen addır.

^{ix} Federici, S. (2014). Feminizm ve "müşterekler" politikası. *Heinrich Böll Derneği*. Erişim: <https://tr.boell.org/tr/2014/11/19/feminizm-ve-musterekler-politikasi>

^x Shiva, V. (1989). *Staying Alive: Women, Ecology and Development*. Londra: Zed Books.

Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin ‘Belirli Bir Sosyal Gruba Mensubiyet’in Tanımlanmasındaki Yeri

ekinsu çamur

Bilkent Hukuk 2016, AÜ SBE Özel Hukuk ABD YL Öğrencisi, E&Y Avukat

Giriş

“Müslüman bir toplumda eşinden boşanamayan ve sürekli olarak şiddete maruz kalan kadınlar”; “Meksika’da eş tarafından eşya olarak görülen ve sürekli şiddete maruz kalan ancak devlet tarafından hiç bir şekilde korunmayan kadınlar”... Bu kadınlar belirli bir sosyal gruba üye midir? Sosyal grubu belirli kılan nedir? Aile içi şiddete maruz kalan kadınlar kaçarlarsa mülteci olabilecekler midir? Yoksa ülkelerine geri mi döneceklerdir? **Kadın olduğu için şiddet gören kadın** korunacak mıdır?

Bu çalışmada, uluslararası bir sorun olarak sıkça karşılaşılan, ülkesinde aile içi şiddete maruz kalan ve devlet tarafından da korunamayan kadınların mülteci statüsü kazanıp kazanamayacakları sorusuna çözüm aranmaya çalışılmış ve bu bağlamda kadına yönelik aile içi şiddetin belirli bir sosyal gruba mensubiyet kavramının tanımlanmasındaki yeri üzerinde durulmuştur. Bu yolla mülteci tanımında açıkça zulme temel teşkil eden nedenler arasında yer verilmeyen cinsiyetin, mülteci hukukunda önemli bir yere sahip olduğu, **toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılığın bir türü olan kadına yönelik aile içi şiddet** vakaları suretiyle değerlendirilmiştir.

Mülteci Kavramı ve Mülteci Statüsünün Unsurları

28 Temmuz 1951’de ise Cenevre’de Birleşmiş Milletler Genel Kurulu’nda, yirmi altı devlet tarafından kabul edilen ve 1954’te yürürlüğe giren ‘Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme’nin² 1.A(2) hükmü uyarınca **“ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden, zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle, yararlanmak istemeyen yahut tabiiyeti yoksa ve bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönmeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen her şahıs”** mülteci olarak tanımlanmıştır.

Yukarıda verilen tanımdan da anlaşılacağı üzere ‘mülteci’ kavramı ile bir kimsenin özgürlük ve güvenlik arayışı ile bulunduğu zulümden ve baskıcı koşullardan kaçışı anlatılmak istenmiştir. O halde mülteci statüsü kazanmak için kişinin öncelikle zulüm korkusu yaşaması gerekmektedir. Ancak zulüm korkusu unsuru tek başına yeterli olmayıp mutlaka zulme temel teşkil eden nedenlerin varlığı gerekmektedir. Irk, din, tabiiyet, belirli bir sosyal gruba mensubiyet ve siyasi düşünceler zulme temel teşkil eden nedenler olarak maddede sayılmış olup, bu beş nedenden bir veya bir kaçının varlığı nedeniyle kişinin zulme maruz kalma ihtimali söz konusu ve kişi menşei ülkesinde korumadan yararlanamıyor veya bu ülkeye dönemiyor ise kaçmış olduğu ülkede mülteci statüsü kazanmaya elverişli olarak nitelendirilmelidir.

Belirli Bir Sosyal Gruba Mensubiyet Kavramı

Mülteci tanımına ilişkin sözleşme hükmü uyarınca bir kimsenin belirli bir sosyal gruba mensubiyeti zulüm ihtimalini ortaya çıkarabilecektir. Bu durumda belirli sosyal grupların hangileri olduğu nasıl belirlenecektir? Maden işçileri bir sosyal grup oluşturmakta mıdır? Veya her pazar buluşan klasik müzik sevenler? Akla gelen bu soru işaretleri ‘belirli sosyal grubun’ sınırlarının çizilmesindeki zorluk ve önemini vurgular niteliktedir.

Genel anlamda, aynı kökenden olan, aynı yaşam biçimini sürdüren veya aynı sosyal statüye sahip kişilerin ‘belirli bir sosyal grup’ oluşturduğu kabul edilmektedir³. Ancak **herhangi bir sosyal grubun belirli bir sosyal gruba evrilmesi** için nasıl

1 Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk (Madeni Hukuk) ABD Yüksek Lisans Programı’nda Mülteci Hukuku dersi kapsamında hazırlanan çalışmadan özetlenmiştir.

2 Bundan sonra ‘1951 Sözleşmesi’ olarak anılacaktır. Türkiye tarafından da 1961 yılında onaylanmıştır.

testlerden geçmesi gerektiği noktasında 1951 Sözleşmesi'nde gereken açıklık mevcut olmadığından uygulamada devletler farklı yaklaşımlar benimsemiş olup günümüzde **belirli bir sosyal grup varlığının hangi kriterlere göre belirleneceği sorunsalına cevap arayışında beş temel yöntemle** karşılaşmaktadır. Bunlardan ilki **'değiştirilemez nitelikler yaklaşımı'** olup buna göre belirli sosyal grup, kişilerin istemsiz olarak taşıdığı, doğuştan gelen ve değiştirilemez nitelikleri aracılığı ile tanımlanmaktadır. **'Sosyal algı yaklaşımı'** uyarınca ise, kişilerin içinde bulundukları toplumda belirli sosyal bir grup olarak algılanmaları gerekmektedir. Belirli sosyal grup olarak algılanan bu kişiler, sosyal grup olmalarında aracı olan nitelikleri nedeniyle bir zulüm korkusuna maruz kalmalıdır, aksi halde mülteci hukuku bağlamında belirli bir sosyal grup teşkil etmezler. Örneğin, 'Müslüman bir toplumda yaşayan travestiler' zulüm tehlikesi altında olup toplumun algısına göre sosyal algı yaklaşımı bağlamında belirli bir sosyal grup teşkil ederler.

7 Mayıs 2002 tarihinde yayımlanan BMMYK kılavuz ilkelerinin B Bölümü 10. Paragraf ve devamında yer verilen tanım uyarınca, uygulamada yer verilen bu iki temel yaklaşımın birlikte uygulanması gerektiği savunulmuştur⁴. Bu da sosyal grup kriterinin belirlenmesinde bir üçüncü yöntem olarak **'karma alternatifli yaklaşımı'** ortaya çıkarmıştır. Uygulamadaki iki yaklaşımın çerçevelerinin birleştirilmesi gerektiğini savunan bu yaklaşımın benimsenmesi halinde mülteci statüsüne başvuran kişinin her iki kriterden birine göre belirli bir sosyal gruba dahil olması mülteci statüsü kazanması için yeterli olacağından diğer yaklaşıma göre mülteci olup olmadığına bakılmasına gerek kalmayacaktır. Bu görüşün aksine Avrupa Birliği, BMMYK tarafından benimsenen öneri niteliğinde olan **'karma kümülatif yaklaşım'** uyarınca bir kimse hem değiştirilemez nitelikler yaklaşımına göre hem de sosyal algı yaklaşımına göre belirli bir sosyal gruba mensup olarak değerlendirilebiliyorsa ve iki kriter gere de sosyal grup olan bu gruba mensubiyeti nedeniyle zulüm ihtimali ile karşı karşıya geliyorsa mülteci olarak nitelendirilecektir. Son ve yeni bir yöntem olan ve Amerikan Göç İtiraz İnceleme Kurulu⁵ tarafından kabul edilen **'sosyal görünürlük'** testi ise sosyal algı yaklaşımının ağırlaştırılmış şekli olarak tanımlanabilmektedir⁶.

Aile İçi Şiddetin Belirli Bir Sosyal Grup Oluşturulmasındaki Yeri Sorunsalı

Kadınlar da erkekler gibi, ırkı, dini, milliyeti veya siyasi görüşleri nedeniyle zulüm korkusuna maruz kalarak mülteci olabilmektedir. Ancak **kadınların kadın oldukları için zulüm korkusu yaşaması halinde nasıl bir sonuca ulaşılabilecektir?**

Cinsiyet, sözleşmede yer alan dört unsur dışında kalan ve doğuştan gelen değiştirilmesi olanaksız bir özellik olarak kabul edilmekte olup, İnsan Hakları Evrensel Bildirisi gibi birçok uluslararası metinde özellikle kadınlar yönünden cinsiyet ayrımı yapılamayacağı vurgulanarak bunun bir temel hak olduğunun altı çizilmiştir⁷. Bununla birlikte, insan haklarına ve kadın-erkek eşitliğine dair kaydedilen tüm gelişmelere rağmen **kadınlar günümüzde hala sıklıkla toplumsal cinsiyete dayalı zulümle karşı karşıya kalmaktadır**. Kadınların yaşam haklarını ve özgürlüklerini elinden almaya yönelik, uygulamada da cinsel ayrımcılıktan kaynaklandığı kabul edilen zulümlere örnek olarak, taciz, tecavüz, töre cinayetleri, kadın sünneti, cinsel işkence, etnik temizleme ve aile içi şiddet verilebilir⁸. Özellikle farklı adet, gelenek, görenek, sosyal ve kültürel değerlere sahip toplumlarda, çeşitli nedenlerden kaynaklanan ve kadına yönelik ayrımcılık biçiminde ortaya çıkan birçok tehdit ve tehlike, baskı ve zulüm boyutuna ulaşmaktadır⁹.

1951 Sözleşmesi'nin gerekçesinde de değinildiği üzere herkes temel hak ve özgürlüklerden eşit şekilde yararlanacaktır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde de yer verilen bu kural ne yazık ki ağırlıklı olarak devlet tarafından ihlal edilen hak ve özgürlüklere yönelmiş olup, **aile içinde yaşanan kadına şiddet vakaları bir insan hakkı ihlali olarak kabul edilmemiş, bu da 'aile içi' kavramının, devletin müdahale etmemesi gereken insanların özel alanı olarak algılanması sorununun yol açmıştır**. Kadına şiddetin kişilerin özel alanlarında gerçekleştiğinden bahisle devletin bu 'özel alana' müdahalesinin yanlış olduğu düşüncesi kadınları evlerinde tek başına mücadele etmeye mahkum etmiştir. **Kadınların 'özel alanda' maruz kaldığı bu zulüm, doğası gereği şahsi kabul edilmiş ve politik bir yönü olmadığından bahisle mülteci korumasından yararlandırılmamıştır**¹⁰.

3 ODMAN, Tevfik, Mülteci Hukukunda Uluslararası Düzenlemeler ve Uluslararası Standartlar, Türk Mülteci Hukukundaki Uygulama ve Gelişmeler, İstanbul, 2004, s.41

4 UNHCR GUIDELINES ON INTERNATIONAL PROTECTION: "Membership of a particular social group" within the context of Article 1A(2) of the 1951 Convention and/or its 1967 Protocol relating to the Status of Refugees, <http://www.unhcr.org/3d58de2da.pdf>, [Erişim tarihi: 29 Mayıs 2016]

5 U.S BOARD OF IMMIGRATION APPEALS

6 MAROUF, Fatma, The Emerging Importance of "Social Visibility" in Defining a "Particular Social Group" and Its Potential Impact on Asylum Claims Related to Sexual Orientation and Gender, Yale Law & Policy Review, Vol.27, Issue 1, Article 3, 2008, s. 63 vd.

7 ODMAN, s. 41-42

8 BINDER, Andrea, Gender and The "Membership in a Particular Social Group" Category of the 1951 Refugee Convention, Columbia Journal of Gender and Law, Issue 2, 2001, s. 167; ODMAN, s. 42

9 ODMAN, s. 42

10 BINDER, s. 170

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi cinsiyete dayanan ayrımcılığı engellerken, 1951 Sözleşmesi'nde cinsiyete dayalı bir zulüm ihtimaline yer verilmemiş olması cinsiyetler arası eşitliğe işaret etmekten ziyade kadın erkek arasında süregelen ayrımcılığa karşı sessiz kalarak buna göz yumulması anlamı taşımaktadır¹¹. Öğretide karşı görüşü savunanlar ise Sözleşme'nin cinsiyet ayrımcılığına sessiz kalmadığını, maddede yer verilen diğer dört temel nedene girmeyen tüm nedenleri kapsamak için 'belirli sosyal grup' kriterinin getirildiğini savunmaktadır. Keza *Canana v. Ward* kararında da Mahkeme, belirli bir sosyal grup kavramının içinin doldurulması esnasında, uluslararası mülteci haklarının korunması için temel teşkil eden insan haklarının korunması ve ayrımcılıkla mücadele bağlamında esas kabul edilen tüm genel prensiplerin dikkate alınması gerektiğinin altını çizmiştir¹².

Kadınlara ilişkin sorunu fark eden BMMYK, 1985 yılında çıkardığı 39 sayılı Mülteci Kadınlar ve Mülteci Kadınların Uluslararası Korunmasına ilişkin kılavuz¹³ ile kadınların dünyadaki mültecilerin çoğunluğunu oluşturduğunu belirtmiş ve bu oranın oluşmasında temel teşkil eden sorunu, **"kadınların toplumdaki zayıf konumları nedeniyle sürekli olarak şiddete ve cinsel tacize maruz kalmaları"** olarak belirlemiştir. 1991 yılında yayınladığı Mülteci Kadınların Korunmasına ilişkin kılavuz ilkelerinde¹⁴ ise cinsiyete dayalı şiddet ve ayrımcılık temelli zulüm korkusuna maruz kalan kadınların belirli bir sosyal grup oluşturacağını kabul etmiştir.

Kadına ve kız çocuklarına yönelik şiddetin ve ev içi şiddetin önlemesi için atılan önemli bir diğer adım olarak "Kadınlara Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadele Hakkındaki Avrupa Konseyi Sözleşmesi (kısa adıyla İstanbul Sözleşmesi)", 11 Mayıs 2011 tarihinde taraf devletlerce imzalanmış ve 1 Ağustos 2014 tarihinde yürürlüğe girmiştir¹⁵. İşbu İstanbul sözleşmesi, kadına yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin zulüm olduğunu kabul etmiş olması nedeniyle hukuk tarihinde önemli bir yere sahiptir.

Yapılan açıklamalar ışığında denilebilir ki insan hakları ve ayrımcılığın önlenmesine ilişkin olarak kaydedilen tüm gelişmelere rağmen kadının toplumdaki yeri yeterince sağlamlaştırılmamış olup, aksine bazı toplumlarda devlet korumasından dahi yararlandırılmayacak kadar yalnızlaştırılmıştır. Aile içi şiddetin ciddi boyutlara ulaşmasını takiben birçok kadın kaçarak başka devletlere sığınmayı denemiş, bu durum uygulamada konuya ilişkin çok sayıda kararın şekillenmesine ve çözüm arayışlarının ortaya çıkmasına sebebiyet vermiştir.

ABD'nin, aile içi şiddetten korkmanın kadın için mülteci statüsü kazanmak için yeterli olup olmadığına ilişkin bir değerlendirme yaptığı *US v. In re R-A-* kararında¹⁶, mülteci başvurusunda bulunan Guatemalalı R.A., 10 yıl boyunca kocası tarafından fiziki ve manevi olarak aile içi şiddete (zorla cinsel ilişki, hastalık bulaştırma, iç kanama, kadının kafası ile cam ve ayna kırma gibi) maruz kalmış olmasına karşın kadının yardım talepleri devlet ve polis tarafından reddedilmesi sonucunda ABD'ye kaçarak, sığınma başvurusunda bulunan kadının durumunu değerlendiren temyiz mahkemesi, kadının zulme uğradığını kabul etmiş ve fakat kadının mülteci şartlarını sağlamadığına karar vererek Göç Mahkemesinin vermiş olduğu kararı bozmuştur. Böylece Göç Mahkemesince verilen karardaki 'kadınların erkek egemenliği altında yaşamaları gerektiğine inanılan Guatemalalı adamlarla evli Guatemalalı kadınlar' şeklinde tanımlanmış olan sosyal gruba üye olması sebebiyle zulüm korkusuna maruz kaldığından bahisle R.A.'nın mülteci olamayacağını belirtmiştir.

Daha sonraki bir davada¹⁷ da Meksikalı bir kadın aile içi şiddete maruz kaldığından bahisle sığınma talebinde bulunmuş, bu davada sosyal grup tanımları ise 'evliliklerinde eşya gibi görülen Meksikalı kadınlar' ve 'evliliklerini terk edemeyen Meksikalı kadınlar' olarak yapılmıştır. En sonunda hem bu davadaki Meksikalı kadına hem de R.A.'ya mülteci statüsü verilmiş olmasına karşın her iki karar da aile içi şiddetin mülteci olmak için temel teşkil etmesi noktasında emsal karar niteliği taşımamakta olup, mahkemeleri bu yönde bağlayıcı herhangi bir hukuki düzenleme de getirilmemiştir¹⁸.

Aile içi şiddetin mülteci statüsü kazanmak için zulüm korkusuna temel teşkil eden nedenlerden olan sosyal gruba mensubiyet kavramını tanımlamakta bir araç olarak kullanılıp kullanılmayacağının değerlendirildiği önemli kararlardan biri İngiltere'de verilmiş olup işbu *Regina v. Imm. App. Tribunal, Ex Parte Shah*¹⁹ kararında, Lortlar Kamarası, Pakistanlı iki kadının, "Pakistanlı kadınlar" olarak tanımladıkları sosyal gruba üye olmaları sebebiyle zulme maruz kaldıklarını ve mülteci olduklarını kabul

11 BINDER, s. 171

12 Detaylı bilgi için bkz: *Canada (Attorney General) v. Ward*, [1993] 2 S.C.R. 689, Canada: Supreme Court, 30 Haziran 1993, <https://scc-csc.lexum.com/scc-csc/scc-csc/en/item/1023/index.do> [Erişim tarihi: 30 Mayıs 2016]

13 Refugee Women and International Protection Refugee Women and International Protection No. 39, <http://www.unhcr.org/excom/exconc/3ae68c43a8/refugee-women-international-protection.html>

14 Guidelines on the Protection of Refugee Women, <http://www.unhcr.org/publ/PUBL/3d4f915e4.pdf>

15 BAKIRCI, Kadriye, İstanbul Sözleşmesi, Ankara Barosu Dergisi, S.4, 2015, s. 133

16 Detaylı bilgi için bkz: *Matter of R-A-*, 22 I. & N. Dec. 906 (BIA 1999), <http://cgrs.uchastings.edu/sites/default/files/Matter%20of%20R-A-%20DHS%20brief.pdf>, [Erişim tarihi: 9 Haziran 2016]

17 Detaylı bilgi için bkz: *Matter of L-R*, 24 I. & N. Dec. 629 (A.G.2008) http://cgrs.uchastings.edu/sites/default/files/Matter_of_LR_DHS_Brief_4_13_2009.pdf, [Erişim tarihi: 12 Haziran 2016]

18 MARSDEN, Jessica, Domestic Violence Asylum After Matter of L-R-, The Yale Law Journal, Vol. 123, Number 7, Mayıs 2014, s. 2529-2530

19 *R v. Immigration Appeal Tribunal, Ex parte Shah*, United Kingdom: Court of Appeal (England and Wales), 23 Temmuz 1997, <http://www.refworld.org/docid/3ae6b67f0.html> [Erişim tarihi: 9 Haziran 2016]

etmişlerdir. Bunlardan ilki, sürekli hastanelik olana kadar kocasından şiddet görmüş olup, kadının, kadın olması sebebiyle polis ve devletten istediği yardımlar cevapsız kalmıştır. İkinci kadın da sürekli olarak aile içi şiddete maruz kalmış, hamile kalınca kocasının kendisini ihanetle suçlayıp öldürmesinden korkarak evden kaçmış ve İngiltere'ye gitmiştir. Mahkeme karar verirken, bu kadınların 'belirli bir sosyal gruba' üye olup olmadıklarını ve üye olmalarının kabulü halinde bu sosyal gruba üye oldukları için zulme uğrayıp uğramadıklarını değerlendirmiştir. Yargıçlar somut olayda **"cinsiyete dayalı zulüm korkusuna maruz kalan kişiler"** olarak geniş bir sosyal grup tanımı üzerinde anlaşmışlar ve devamında zulümle bu gruba üye olmak arasındaki illiyet bağına araştırmışlardır²⁰. Devletin aile içi şiddete maruz kalan kadının korunması noktasındaki zafiyetinin altı çizilerek, aynı durumda olan bir erkek olsa devlet ve hukuk sistemi tarafından korunacakken kadının bu korumadan yararlandırılmaması noktasından yola çıkılarak **kadına yönelik kurumsallaşmış bir ayrımcılığın varlığı** tespit edilmiştir.

Macklin *"kadınlar hem her zaman mülteci hem de hiç bir zaman"*²¹ diyerek kadınların yaşadıkları yerlerde devletlerin tam korumasından yararlanamamaları sebebiyle her zaman mülteci olduklarını; hem de kaçacak yerleri olmadığı için hiçbir zaman mülteci olmadıklarını anlatmak istemiştir. Gerçekten de **kaydedilen tüm gelişmelere rağmen insan hakları ne sosyal boyutta ne de hukuki boyutta hiç bir zaman kadın hakları olamamıştır**²². Özellikle az gelmiş toplumlarda hala kadın erkek ayrımcılığı temelli birçok sosyo-kültürel sorunla karşılaşmakta, devletler ise bu sorunlara karşı aktif olarak çözüm aramak yerine onları göz ardı etmeyi tercih etmektedir.

Devletlerin aile içi şiddete karşı koruyamadığı kadınların mülteci başvurularının değerlendirilmesi gerekmektedir²³. **Çünkü kadına şiddet sıradan bir şiddet olmayıp, kadınlar cinsiyetleri itibarıyla şiddetin odağındadırlar.** Uygulamada devletin koruma zafiyeti ile zulme temel teşkil eden nedenlerden 'bir sosyal gruba mensubiyet' arasında ilişki kurularak aile içi şiddete maruz kalan kadınlara mülteci statüsü tanınmaktadır. Bunu yaparken sosyal grup tanımı çok detaylı bir şekilde tanımlanmaya çalışılarak, sadece o çerçeveye dahil olan her kadının devletin korumasından yararlandığı bir grup tanımı yaratılmaya çalışılmakta, böylece bir yandan aile içi şiddete maruz kalan kadınların mülteci korumasından yararlanması sağlanmakta, diğer yandan ise bu yolla toplu göç boyutlarına ulaşacak bir mülteci akımının önüne geçilmek istenmektedir.

Sonuç

Hukukta 'belirli bir sosyal gruba mensubiyet' kriteri baskı ve zulümün ırk, din, milliyet ve siyasi görüş kaynaklı olmadığı, aksine **cinsiyet** gibi bunlar dışında kalan bir nedene dayandırıldığı hallerde de insanların korunmasını güvence altına almaktadır. "Belirli bir sosyal gruba mensubiyet" kavramının sınırlarının çizilmesi ve içinin doldurulması noktasında aracı olan yaklaşımlar ise devletlerin sosyal ve siyasi algılarına göre şekillenmekte ve farklı sonuçların ortaya çıkmasına sebebiyet vermektedir. Bu nedendir ki 1951 Sözleşmesi'nin özünü ve amacını göz önüne aldığımızda, mülteci tanımının dayandığı zulüm korkusuna temel teşkil eden bu beş nedenden biri olan 'belirli bir sosyal gruba mensubiyet' kavramının tanımının uluslararası geçerliliği olacak ve ortak sonuçlara kavuşulmasına yardım edecek şekilde yapılması gerekmektedir.

Uygulamada var olan tüm mevcut sorun ve soru işaretlerinin önüne geçebilmek adına uluslararası metinler aracılığı ile gerekli hukuki düzenlemeler yapılmalı, bu konuda adımlar ivedilikle atılmalıdır. **Ancak bu yolla kadınların gerçek anlamda şiddete karşı uluslararası boyutta korunması sağlanacak ve mülteci hukukun temel esas ve amaçlarına hizmet edilmiş olacaktır.**

Kaynaklar

BAKIRCI, Kadriye; İstanbul Sözleşmesi, Ankara Barosu Dergisi, S.4, 2015, s. 133-204

BINDER, Andrea; Gender and The "Membership in a Particular Social Group" Category of the 1951 Refugee Convention, Columbia Journal of Gender and Law, Issue 2, 2001

MACKLIN, Audrey; Refugee Women and the Imperative of Categories, Human Rights Quarterly, The Johns Hopkins University Press, 1995, s. 213-277

MAROUF, Fatma; The Emerging Importance of "Social Visibility" in Defining a "Particular Social Group" and Its Potential Impact on Asylum Claims Related to Sexual Orientation and Gender, Yale Law & Policy Review, Vol. 27, Issue 1, Article 3, 2008, s. 48-103

MARSDEN, Jessica; Domestic Violence Asylum After Matter of L-R-, The Yale Law Journal, Vol. 123, Number 7, Mayıs 2014, s.2134-2573

ODMAN, Tefik; Mülteci Hukukunda Uluslararası Düzenlemeler ve Uluslararası Standartlar, Türk Mülteci Hukukundaki Uygulama ve Gelişmeler, İstanbul, 2004

RANDALL, Melanie; Refugee Law and State Accountability For Violence Against Women: A Comparative Analysis of Legal Approaches to Recognizing Asylum Claims Based on Gender Persecution, Harvard Women's Law Journal, Vol. 25, 2002, s. 281- 318

20 BINDER, s. 186

21 MACKLIN, Audrey, Refugee Women and the Imperative of Categories, Human Rights Quarterly, The Johns Hopkins University Press, 1995, 213-277

22 RANDALL, Melanie, Refugee Law and State Accountability For Violence Against Women: A Comparative Analysis of Legal Approaches to Recognizing Asylum Claims Based on Gender Persecution, Harvard Women's Law Journal, Vol. 25, 2002, s. 281- 318

23 MACKLIN, s.277

fotoroman

sevilay çetinkaya

deü şhp/ '02/ serbest şehir plancısı-gayrimenkul değerlendirme uzmanı/şpo bursa şube başkanı

KENTSEL DÖNÜŞÜM VE KADIN

KENTSEL DÖNÜŞÜM DERKEN?

TÜRKİYE'DE KENTLEŞME SÜRECİNE
BAKTIĞIMIZDA KENTLERİN GEÇİRDİĞİ
EVİRİMLERİN TOPLUMSAL-SOSYAL-
EKONOMİK-POLİTİK HAYAT ÜZERİNDEKİ
ETKİLERİ HAKKINDA NE DÜŞÜNÜYORUZ?

ELBETTE BU BAŞLIK BİRÇOK
ARAŞTIRMAYA KONU OLMUŞTUR,
ANCAK GERÇEK HAYATTA UYGULAMASI
GERÇEKTEN İRDELENMİŞ MİDİR?

GÜNDEM: KENTSEL DÖNÜŞÜM

KENTSEL DÖNÜŞÜM, KENTLERİN FİZİKSEL ANLAMDA
DÖNÜŞÜMÜ SAĞLARKEN EN ÖNEMLİ İKİ FAKTÖR GÖZ
ARDI EDİLMEKTE:

- 1- TOPLUM
- 2-SOSYAL YAPI

BU TOPLUMSAL VE SOSYAL YAPININ DAHİL
EDİLMEDİĞİ DURUMDA EN ÇOK KADINLAR
ETKİLENMEKTEDİR.

* KADINLARI GÖZ ARDI EDEN BİR DÖNÜŞÜM HEP
EKSİK KALACAKTIR.

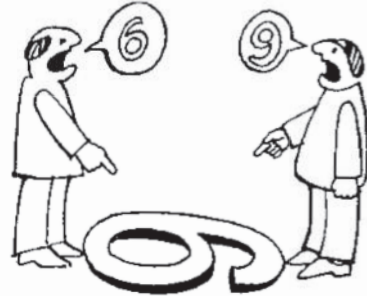
GÜNÜMÜZDE KENTSEL DÖNÜŞÜM ESKİ YAPININ YIKILIP YENİ
YAPI İNŞA EDİLMESİ ŞEKLİNDE BAŞLAMIS, BU ŞEKİLDE
DEVAM ETMEKTEDİR.

MODERN ŞEHİRCİLİK SADECE YAPILARIN YERLEŞİMİNDEN
YA DA YENİ YAPI İNŞA EDİLMESİNDEN İBARET DEĞİLDİR.
SÖZ KONUSU YAPILARIN BİRBİRİYLE İLİŞKİSİ, TOPLUMSAL
VE SOSYAL YAPI İLE ENTEGRE OLMASI KENTLERİN
GELECEĞİ AÇISINDAN ÇOK ÖNEMLİDİR.

VE KENTLERİN GELECEĞİ AÇISINDAN TOPLUMUN ÖNEMLİ
AKTÖRLERİ OLAN KADINLARIN VE KADIN YAŞAM
ALANLARININ ELE ALINMASI GEREKMEKTEDİR.

KENTSEL DÖNÜŞÜM YAPILIRKEN YAPILARI
YENİLEMekten ÖNCE BAKIŞ AÇISINI, ALGIYI
GELİŞTİRMEK ÖNEMLİDİR.

ALGI HER ŞEKİLDE FARKLIDIR, ÖNEMLİ OLAN
GELİŞİME AÇIK OLMASIDIR.

ALGI

KENTSEL DÖNÜŞÜM VE KADIN

BURSA VE KENTSEL DÖNÜŞÜM

NE
DEMİŞTİK?

KENTİN DÖNÜŞÜMÜNDE, BİLİMSSEL VERİLERİ KULLANIRKEN TOPLUMSAL VE SOSYAL YAPİYİ BİRLİKTE DÜŞÜNMEK GEREKMEKTEDİR.

BU DÜŞÜNCEDE KENTİN VE KENTİN AKTÖRLERİNİ, ÖZELLİKLE KADINLARIN KONUMUNU NASIL ALGILADIĞIMIZ ÖNEM TAŞIMAKTADIR..
YANI KENTSEL DÖNÜŞÜM BİR ALGI YÖNETİMİDİR.

BURSA'DA 2015 YILUNDAN İTİBAREN KENTSEL DÖNÜŞÜM FURYASI BAŞLADI.

Kentsel dönüşüm dalga dalga sürüyor

BURSA'DA BİNANİ RİSKLİ BİNA İLAN EDERSEN PLAN DEĞİŞİKLİĞİ YOLUYLA PARSEL BAZINDA 0.50 EMSAL ARTIŞI VERİLİYOR.

BUGÜNE KADAR BURSA'DA 163 ADET PARSELDE 0.50 EMSAL ARTIŞI YAPILDI. ÖRNEĞİN BİR PARSELDE YAPILAN EMSAL ARTIŞINDA MEVCUTTA 73 m² ALANLI 440 DAİRE VARKEN SONRASINDA 121 m² ALANLI 930 DAİRE VE İLAVE DÜKKANLAR PLANLANMIŞTIR.

TMMOB Şehir Plancıları Odası Bursa Şubesi

Gündemdeki Kentsel Dönüşüm: 0.50 Emsal Artışı

UMUT SİTESİ (dava devam etmektedir, bilirkişi raporu lehimize)
Öncesi (440 daire) Sonrası (930 daire)

18.04.2017

ANCAK KENTSEL GELİŞİM ADINA BAKTIĞIMIZDA PARSEL BAZINDA DEĞİŞİKLİKLERDE MEKANSAL ANLAMDA DEĞİŞİKLİKTEN BAŞKA BİR ŞEY DEĞİŞMEMEKTEDİR.

YANI DAHA YOĞUN VE DAHA YÜKSEK YAPILAR ORTAYA ÇIKMAKTADIR..

HALBUKİ NÜFUSUN İHTİYACI OLAN TEKNİK VE SOSYAL ALTYAPI ALANLARINDA HERHANGİ BİR DÜZENLEME MEVCUT DEĞİLDİR.

DOLAYISIYLA TÜM 163 PLAN DEĞİŞİKLİĞİNE BURSA ŞUBE OLARAK DAVA AÇILMIŞTIR. PLAN İPTALİ KARARLARI VE HATTA KARAR ÖNCESİ YÜRÜTMİYİ DURDURMA KARARLARI GELMEYE DEVAM ETMEKTEDİR.

BURSA'DA KENTSEL DÖNÜŞÜM VE KADIN

ANCAK ADINA DENİLEN RANT BABALARI
KADINLARIMIZI KENTSEL DÖNÜŞÜM
PROJELERİNDE KANDIRMAYA DEVAM
ETMEKTEDİR.

NASIL MI?

- 1) SİZE YENİ DAİRE VERECEĞİZ. 77 m² YERİNDE
120 m² DAİREDE YAŞAMAK İSTEMEZ MİSİNİZ?
ÜSTELİK PARA ÖDEMEYECEKSİNİZ?
- 2) SİTE İÇİNDE ÇOCUK PARKINIZ OLACAK..

GÖRÜLDÜĞÜ GİBİ KENTSEL DÖNÜŞÜM
PROJELERİNİN HIÇ BİR YERİNDE KADIN İLE İLGİLİ
HERHANGİ BİR PLANDAN BAHSEDİLMİYOR.

KADIN TOPLUMUN BİR BİREYİ DEĞİLMİŞ GİBİ,
TOPLUMSAL VE SOSYAL EŞİTSİZLİKLER
DÖNÜŞÜMLERDE DE DEVAM ETMEKTEDİR.

KADINLARIN YAŞAM ALANLARINDA KENTSEL
ANALİZLER YAPILMADIĞI GİBİ ÇÖZÜMLER DE
ÜRETİLMEMEKTEDİR.

BU SÜREÇTE YAŞADIĞIMIZ İKİ AYRI OLAYDAN BAHSETMEK İSTİYORUZ:

BURSA ŞUBE OLARAK KATILDIĞIMIZ BİR PANELE KADIN İZLEYİCİLERDEN BİRİ, "NÜFUS ARTIŞINA YÖNELİK
YEŞİL ALAN YAPILMADIĞINDAN BAHSEDİYORSUNUZ, ANCAK MÜTEAHHİTTEN BEN ÖZELLİKLE İSTEDİM, SİTEMİN
İÇİNDEKİ OTOYOL ALANI YER ALTINA ALACAK, ÜSTÜNE YEŞİL ALAN YAPACAK VE ÇOCUK OYUN ALANLARI
DÜZENLEYECEKLER" ŞEKLİNDE BİR BEYANDA BULUNDU.

KENTSEL DÖNÜŞÜM PROJESİ İÇİN BİR SİTE TOPLANTISINDA, 25 YAŞINDAKİ SİTE İÇİNDE 3 BLOK OLDUĞU, 3
BLOĞUN YIKILUP 4 BLOK YAPILACAĞI VE SİTE İÇİNDEKİ SAKIMLARIN (ÖZELLİKLE KADINLARIN) KENDİ ELLERİYLE
DİKTİĞİ AĞAÇLARIN KESİLECEĞİNİ ÖĞRENDİKLERİ İÇİN PROJEDEN VAZGEÇTİKLERİNİ ÖĞRENDİK.

SÖZ KONUSU İKİ OLAYDA ALGININ NE KADAR FARKLI OLDUĞUNU YORUMLAMAYI SİZLERE BIRAKIYORUM.

YUKARDA YORUMLADIĞIMIZ İLK OLAYDA SİTE İÇİ
YEŞİL ALANDAN BAHSEDİLMİŞTİ.

YANİ YANDAKİ RESİM GİBİ...

BURSA TEKNİK ÜNİVERSİTE'DEN BİR HOCAMIZ KONU
İLE İLGİLİ KONUT PROJELERİNDE AZ BİR YEŞİL ALAN
DÜZENLEMESİ İLE KONUT PROJELERİNİN İSİMLERİNİN
SONU PARK-GARDEN GİBİ İSİMLERLE BİTTİĞİNİ, ANCAK
DÜZENLENEN BU YEŞİL ALANLARIN GERÇEK
ANLAMDA YEŞİL ALAN OLMADIĞINI, GERÇEK
HEMZEMİN ÜZERİNE DEĞİL BETON YİĞİNİ ÜZERİNE
OLDUĞUNU BU NEDENLE ÇOCUKLARIN VE İNSANLARIN
YEŞİL ALAN İHTİYACI İLE KARŞILAŞTIRILMAMASI
GEREKTİĞİNİ VURGULADI.

BURSA'DA KENTSEL DÖNÜŞÜM VE KADIN

BURSA'DA KENTSEL DÖNÜŞÜM VE KADIN

AYRICA NÜFUS ARTIŞINA YÖNELİK SADECE YEŞİL ALAN AYRILMASI YETERLİ DEĞİLDİR, ULAŞIM AĞININ YENİDEN DÜZENLENMESİ, NÜFUSUN İHTİYACI OLAN EĞİTİM-SAĞLIK ALANLARININ DA AYRILMASI GEREKMEKTEDİR.

ÇOCUKLARIN EĞİTİMİ İÇİN MEVCUT OKULDA YER KALMADI İSE KM.LERCE ÖTEDE BAŞKA OKULLARA GİTME DURUMUNU KİMSE İSTEMEZ. YA DA HASTALANDIĞIMIZDA KM.LERCE ÖTEDEKİ SAĞLIK OCAĞINA GİTMEYİ DE KİMSE İSTEMEZ.

KENTSEL DÖNÜŞÜM PROJELERİ İÇİNDE KADINLAR OLARAK EKSİKLİĞİNİ DUYDUĞUMUZ KONULAR NELERDİR?

- * KADINLARIN KENTTE GÜVENLİ BİR ŞEKİLDE, ÖZGÜRCE YAŞAMA HAKKI İLE İLGİLİ HERHANGİ BİR DÜZENLEME MEVCUT DEĞİLDİR.
- * YOLLAR HALA DAR
- * YOLLARDA IŞIKLANDIRMA VB GÜVENLİK ÖNLEMLERİ ALINMIŞ DEĞİL
- * TOPLU ULAŞIM ARAÇLARI 24 SAAT KESİNTİSİZ DEĞİL

8.HAZİRAN.2017'DE BURSA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ METRO ULAŞIMINDA "BAYAN YOLCULARIMIZA ÖNCELİKLİ VAGON" UYGULAMASINI, YANI PEMBE VAGONU BAŞLATTI.

BELEDİYESİNİN KONUSU İLE İLGİLİ CEVABI:

"BURSARAY'DA BAYAN YOLCULARA ÖNCELİKLİ VAGON UYGULAMASI, VATANDAŞLARDAN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİNE GELEN TALEPLER ÜZERİNE BAŞLATILMIŞTIR. ANCAK TERCİH TAMAMEN YOLCULARA BIRAKILMIŞTIR, DİLEYEN YOLCULAR BAYANLARA ÖNCELİKLİ VAGONDA DİLEYEN YOLCULAR DİĞER VAGONLARDA YOLCULUK ETME HAKKINA SAHİPTİRLER"

PEMBE OTOBÜSLER, PEMBE SOKAKLAR, PEMBE PAZARLAR, PEMBE AVMLER, PEMBE PARKLAR, PEMBE SAĞLIK OCAKLARI, PEMBE OKULLAR, PEMBE İŞYERLERİ DE Mİ GELECEK BU SÜREÇTEN SONRA...

KADINLAR OLARAK SADECE BİZLERİN DEĞİL TÜM KENTİN İHTİYACI OLAN TOPLUMSAL VE SOSYAL GEREKSİNİMLERİN TAKİPÇİSİ OLMALIYIZ.

AYRIMCILIĞA SON VERMELİYİZ.

KENTLERİMİZDE DÖNÜŞÜMDEN ZİYADE ALGIDA DÖNÜŞÜMÜN İHTİYACI VAR.

SON SÖZ

- #KadınlaraAyrımcılığaSon
- #KadınlarınSosyalHayattanTecritEdilmesineSon
- #AynıVagonDeğilinsancalUlaşmıstiyoruz
- #ÖncelinsanızSonraKadın

BURSA'DA KENTSEL DÖNÜŞÜM VE KADIN

Çankaya Belediyesi 2016-2019 Yerel Eşitlik Eylem Planı Toplantı Notları 26.04.2017

bilge bektaş

odtü “13” - serbest şehir plancısı - ankara

Toplantı Çankaya Belediyesi Kadın ve Aile Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından düzenlenmiştir. Avrupa Yerel Yaşamda Kadın-Erkek Eşitliği Şartı'nın imzalanması üzerine, Çankaya Belediyesi 2016-2019 Yerel Eşitlik Eylem Planı, sivil toplum kuruluşlarının katılımı ile hazırlanarak, 8 Mart 2016'da paylaşılmıştır.

Düzenlenen toplantıda, bir senelik süreçte ne tür faaliyetler yapıldığı ve 2017 yılı çalışma programı hakkında bilgi verilmiş, ayrıca eylem planının izleme-değerlendirme komisyonu hakkında tartışma yürütülmüştür.

Geçen bir senelik süreç içerisinde yapılanlar ve 2017 yılı için çalışma programına ilişkin aşağıdaki hususlara değinilmiştir:

- Eylem Planını yürütücü birim olarak, Çankaya Belediyesi bünyesinde “Kadın ve Aile Hizmetleri Genel Müdürlüğü” kurulmuştur.
- Çeşitli Sivil Toplum Örgütleri ve yerel yönetimlerin toplumsal cinsiyet etkinliklerine katılım gösterilmiş, sunumlar yapılmıştır.
- CHP'nin politikalarının bir parçası olarak, “Mor Bayrak” uygulaması başlatılmıştır. Buna göre, işletmecileri ve çalışanlarının % 50'sinden fazlası kadın olan iş yerlerine “Mor Bayrak” verilerek desteklenmiş ve teşvik edilmiştir.
- Kreş hizmetleri ve bakım hizmetleri geliştirilmiştir. Kreş sayısı 9'dan 12'ye çıkarılmış olup, 5 yıllık süreç içerisinde 7 kreş ve bakım evi yapılması planlanmaktadır.
- Halk sağlığı merkezlerinde gönüllü test ve danışmanlık hizmetleri vermeye başlanmıştır. Bu merkezlerde, günümüze dek (yaklaşık 5-6 ay) 64 kişi HIV testi uygulamasından ücretsiz olarak yararlanmıştır.
- Mevcutta 22 adet olan Çankaya Evleri sayısının 27'ye çıkarılması öngörülmektedir.
- Çankaya Evlerinde meslek edindirme kurslarının düzenlenmesi planlanmaktadır. Bu kapsamda KOSGEB ile 300 kadına girişimcilik eğitiminin verilmesine dair protokol imzalanmıştır.
- Çankaya Evlerinde üretilen ürün ve eserlerin, pazarlanmasına yönelik AVM'lerde ve belediye pazarlarında stant açılması planlanmaktadır.
- Çankaya Evlerinde, katılımcılığı artırmaya yönelik mahalle toplantıları düzenlenmiş ve mahallenin yerel ihtiyaçlarının tespit edilmesi amaçlanmıştır.
- Yaşlı kadın ve erkeklerin bir araya gelerek sosyalleşebileceği “Bahar Evleri” oluşturulmuştur.
- Çocuk, yaşlı ve engelli bakımına yönelik, kısa süreli bakım ve eğitim hizmetlerinin sunulabileceği tesislere dair çalışmalar yürütülmektedir.
- Halk Kart uygulaması başlatılmıştır. İhtiyaç duyan kadınlara yardım amaçlı, alışverişlerde kullanılabilecek yaklaşık 300 TL limitli kart verilmektedir.
- Yeni evlenen çiftlere yönelik, kadın sağlığı ve kadın hakları konusunda bilinçlendirme eğitiminin verilmesi ve konu ile ilgili yayın yapılması planlanmaktadır.

Soru-Cevap:

- Altı Nokta Körler Derneği temsilcisi tarafından huzurevi talebi dile getirilmiştir. Çankaya Belediyesi temsilcisi tarafından, bu talepten haberdar olunduğunu belirtmiş, bunun için bir hastane ile işbirliği süreçlerinin geliştirilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Bu kapsamda, önümüzdeki iki yıldan sonra huzurevi yapımı için çalışmalar yürütülebileceği bildirilmiştir.
- Ev Eksenli Çalışan Kadınlar İnisyatifi temsilcisi, el işi ürünlerin pazarlanması konusunda, ev eksenli çalışan kadınların da üretimlerinin değerlendirilebileceğini belirtmiştir. Buna yönelik, girişimcilik kurslarının da talep edildiği ifade edilmiştir. Çankaya Belediyesi temsilcisi, bu konuda işbirliği yapılabileceğini ve kursların düzenlenebileceğini belirtmiştir.

Bunlara ek olarak, 2017 yılı çalışma planı, katılımcılara dağıtılan 2016-2019 Yerel Eşitlik Eylem Planı üzerinden aktarılmıştır. Çalışma planının uygulanabilmesi için, katılımcılar görüş ve önerilerini belirtmiştir. Katılımcıların konu hakkındaki temel bildirimleri şunlardır:

- ANGİKAD Girişimci İş Kadınları ve Destekleme Derneği temsilcisi, el işi ürünlerin pazarlanması ve girişimci kadınların eğitimi konusunda işbirliği geliştirilebileceğini bildirmiştir.
- KAOSGL temsilcisi, izleme-denetleme ölçütlerinin iyi tasarlanması gerektiğini belirtmiştir. “Mor Bayrak” verilecek işletmelerinin, kadın sayısının yanı sıra çalışma biçimlerinin de değerlendirilmesi gerektiğini ifade etmiştir.
- Kırmızı Şemsiye temsilcisi, Ankara Genelevinin kapatılmasının, yaklaşık 430 seks işçisinin evsiz kalmasına ve 20 seks işçisinin zorunlu yer değiştirmesine neden olduğunu belirtmiştir. Benzer biçimde, Gaziantep Genelevinin de kapatılmasının planladığını bildirmiştir. Evsiz kalan seks işçilerinin mağduriyetinin önlenmesi gerektiğini ifade etmiştir. Bu kapsamda, Çankaya Belediyesi’nin İlk Karışılma Merkezi uygulamasının olumlu olduğunu belirtmiştir.
- Katılımcılardan biri, mahalle toplantıları öncesinde gündem ya da bildiri formu oluşturulursa daha verimli tartışma yürütülebileceğini belirtmiştir. Ayrıca, Çankaya İlçesinin sosyo-ekonomik haritalama çalışmasının yapılmasını önermiştir. Her mahallenin profilini yansıtacak örneklem sayısı belirlenerek çalışma yürütülebileceğini ifade etmiştir. Böylece yerel ihtiyaçların ve taleplerin daha doğru biçimde tespit edilebileceğini belirtmiştir.
- Kadının İnsan Hakları –Yeni Çözümler Derneği temsilcisi, yerel yönetimlerin eşitlik ilkesini benimsediği model bir yönetim biçiminin oluşturulmasının önemine vurgu yapmıştır.
- TMMOB Mimarlar Odası temsilcisi, öngörülen eğitimlerin yanı sıra, son dönemde KHK ile ihraç edilen akademisyenlerin ve çeşitli mesleklerden şahısların da belirli dersler verebileceğini belirtmiştir. Ayrıca, kent merkezinde bir kütüphane ihtiyacının bulunduğunu ifade etmiştir.
- UNDP ve BM temsilcileri, etki analizi çalışmaları ve toplumsal cinsiyete ilişkin belediye bütçelendirme çalışmaları konusunda işbirliği geliştirilebileceğini belirtmişlerdir.
- Uluslararası Çocuk Merkezi temsilcisi, okul çağındaki çocuklar için eğitimin önemine değinmiştir. Kent merkezinde, çocukların eğitim görebileceği mekanlar olmadığını belirterek, Amerika’da uygulanan modelin örnek alınabileceğini belirtmiştir. Belirli kafelerde bu tür eğitim çalışmalarının yürütülebileceğini, bu kafelerin de belediye tarafından Mor Bayrak uygulamasına benzer biçimde işaretlenerek teşvik edilebileceğini ifade etmiştir.
- TMMOB Şehir Plancıları Odası temsilcisi, kentsel hizmetler başlığı altında sunulan faaliyetlerde yer alan, eşitlikçi kent planlama ilkelerine uygun örnek mekansal düzenleme çalışmalarının/ atölyelerin yapılmasında, işbirliği yapılacak kurum olarak belirlenen Bilkent Üniversitesi Kentsel Tasarım ve Peyzaj Mimarlığı Bölümü’nün yanı sıra, TMMOB Şehir Plancıları Odası Öğrenci Komisyonunun da ilgi göstereceğini belirtmiştir. Benzer biçimde, kentsel mekanda gerçekleştirilebilecek etkinliklerde Komisyonun yer alabileceği ifade edilmiştir.

Kapanış Konuşmaları:

Çankaya Belediyesi temsilcileri, katılımcılara katkıları için teşekkür etmiştir. İzleme Değerlendirme Komisyonunda yer almak isteyen üyeler belirlenmiştir. Belirlenen isimlerin geliştirilebileceği ifade edilmiştir. Süreç kapsamında, belirtildiği gibi sosyo-ekonomik haritalama çalışmalarının yararlı olabileceği görüşü iletilmiştir. Ayrıca, izleme göstergelerinin daha tanımlı hale getirilmesine dair, oluşturulan İzleme Değerlendirme Komisyonu ile iletişime geçilip, çalışma yürütüleceği belirtilmiştir.

*Toplumsal Cinsiyet ve Kent - Mekan Sempozyumu'na
emeği geçen herkese teşekkürler...*